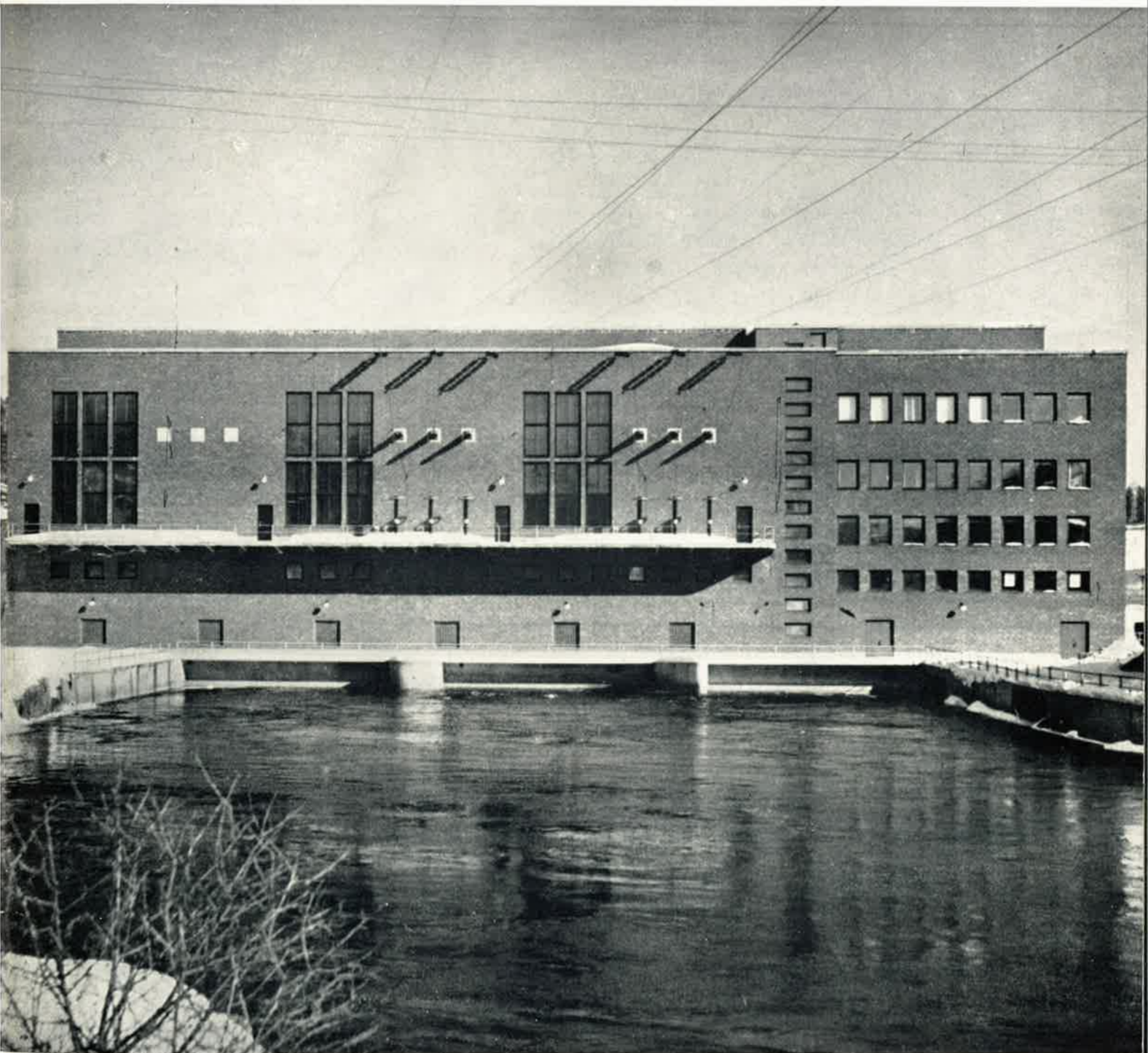

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN
JULKAISU

SISÄLTÖ:

Varatuomari Aarne Castrén 60-vuotias	1
<i>Dipl.ins. K. J. Wilkman:</i> Kuusankosken voimalaitos rakennettiin vaikeissa olosuhteissa	2
Uudenaikaiseen sampoon tutustumassa	5
Koti ja koulu. Äidit ammattikoulun vieraina	8
Ei oppi ojaan kaada	9
Pitkäaikaisesti palvelleita	11
Manan majoille	13
Merkkipäiviä	14
Naisten kurssitoimintaa	18
Kymenlaakson viesti	19
Kuusankosken tehtaitten hiihtomestaruuskilpailut	21

PUTKI JA KONE:

Yhtiömme nuorin — Putki ja Kone	22
Puko-radiaattori syntyy	25
"Pukolaiset" pakisevat	27

METSÄOSASTO:

Henkilötietoja	30

HÖGFORSIN TEHDAS:

Högforsin tehdas rakentaa	32
Mikä paukkaa Högforsin tehtaalla	33
Kunniamerkki Aron Åbergille	33
Henkilötietoja	34
Harrastushiihto	36
<i>Dipl.ins. E. Autere:</i> Keski-Eurooppaa kier-	

tämässä II	38
Högforsin miesten talvisia harrastuksia ..	42

HALLAN TEHTAAT:

Yhtymän hiihtomestaruuskilpailut	43
Pakinaa äiti-illoista	48
Kotisairaanhoidokurssit	49
Merkkipäiviä	50

JUANTEHDAS:

<i>Dipl.ins. L. Timgren:</i> Juantehtaan vesivoimasta	51
Juantehtaan puulaakihiihdot	54
Merkkipäiviä	55
Manan majoille	56

<i>Talousohjaaja Sirkka Lonka:</i> Eväsruoat kotiaterioitten veroisiksi II	56
<i>Puutarhuri Arthur Aranko:</i> Pensasaita — kotimme ympäristön kaunistus	58
Toimituksen tuolilta	60

KANSIKUVA:

Kuusankosken voimalaitos. Valokuvannut <i>J. Pitkänen.</i>	
Takakannen sisäsivulla: Högforsin tehtaan laboratorista. Valokuvannut <i>Eero Tuomi.</i>	

TOIMITUS:

Vastaava toimittaja: <i>Veikko Talvi.</i>	
Toimitussihteeri: <i>A. Ylikangas.</i>	
Kirjapaino: Kouvola Kirja- ja Kivipaino.	

VARATUOMARI AARNE CASTRÉN

60-vuotias.

Toukokuun 3 p:nä täyttää Kymin Osakeyhtiön johtokunnan jäsen, varatuomari Aarne Robert Castrén 60 vuotta. Hän on syntynyt Helsingissä. Päästyään v. 1910 ylioppilaaksi Helsingin vanhasta suomalaisesta yhteiskoulusta hän vanhan lakimiessuvun jäsenenä seurasi suvun perinteitä ja antautui lakimiesuralle. Ylemmän oikeustutkinnon hän suoritti v. 1915 ja sai varatuomarin arvon v. 1918. Vuonna 1916 hän oli tullut isänsä, senaattori Kaarlo Castrénin perustaman lakiasiaintoimiston osakkaaksi ja on siten tämän toimiston omistajana harjoittanut asianajajan ammattia 30 vuoden ajan. Häntä on käytetty paljon liike-elämän ja erityisesti teollisuuden juristina. Ennen Kymin Oy:n johtokunnan jäseneksi tuloaan hän toimi pitkän aikaa tähän yhtiöön myöhemmin sulautuneiden

Oy. Läskelä Ab:n ja Leppäkosken Tehtaat Oy:n lainopillisena neuvonantajana ja asiamiehenä sekä Kymin Oy:n lainopillisena asiamiehenä Helsingissä.

Varatuomari Castrén on kuulunut ja kuuluu edelleenkin useiden liikeyritysten johtoelimiin. Niinpä hän on mm. Oy. L. M. Ericson Ab:n ja Hietalahden Tehtaat Oy:n hallitusten puheenjohtajana ja kuuluu Vakuutusyhtiö Fennian hallintoneuvostoon sekä mm. Wärtsilä-yhtymä Oy:n, Wärtsilä-Selluloosa Oy:n ja Ab. Julius Tallberg Oy:n hallituksiin. Aikaisemmin hän on kuulunut Pohjoismaiden Yhdyspankin hallintoneuvostoon, toiminut Helsingin Osakepankin pääjohtajana (1946—48) ja ollut Suomen Kiinteistöpankin johtokunnan jäsen.

KUUSANKOSKEN VOIMALAITOS RAKENNETTIIN VAIKEISSA OLOSUHTEISSA.

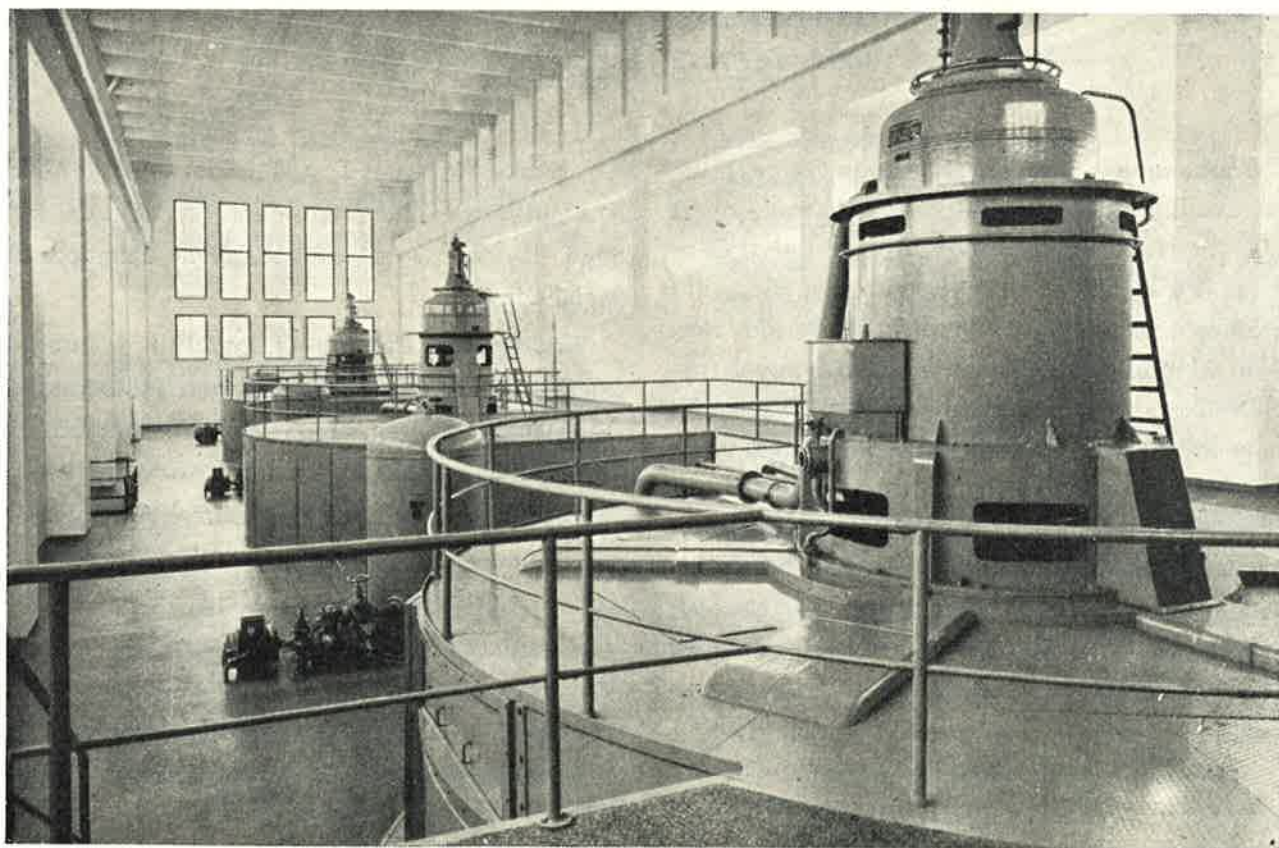
Näihin aikoihin viime vuonna saatiin Kuusankosken voimalaitoksen kolmas kone ja samalla koko voimalaitos lopullisesti valmiiksi. Laitoksen rakentaminen vaati aikaa peräti kymmenen vuotta. On kuitenkin muistettava ne olosuhteet, joissa työ jouduttiin suorittamaan. Verrattaessa tätä rakennusaikaa samana aikana muualla maassa suoritettuihin voimalaitosten rakennustöihin meidän ei suinkaan tarvitse hävetä. Pikemminkin voimme olla tulokseen tyytyväisiä.

Voinee olla mielenkiintoista palauttaa mieleen ne erikoiset olosuhteet, jotka vallitsivat Kuusankosken voimalaitosta rakennettaessa. Kun työ vuodenvaihteessa 1940—41 aloitettiin, riehui parhaillaan toinen maailmansota. Meillä elettiin kuitenkin talvisodan jälkeistä rauhan-tilaa, ja me toivoimme hartaasti, että se olisi ollut pysyvä. Toisin kuitenkin kävi. Miehet kutsuttiin pian jälleen asepalvelukseen. Uuden voi-

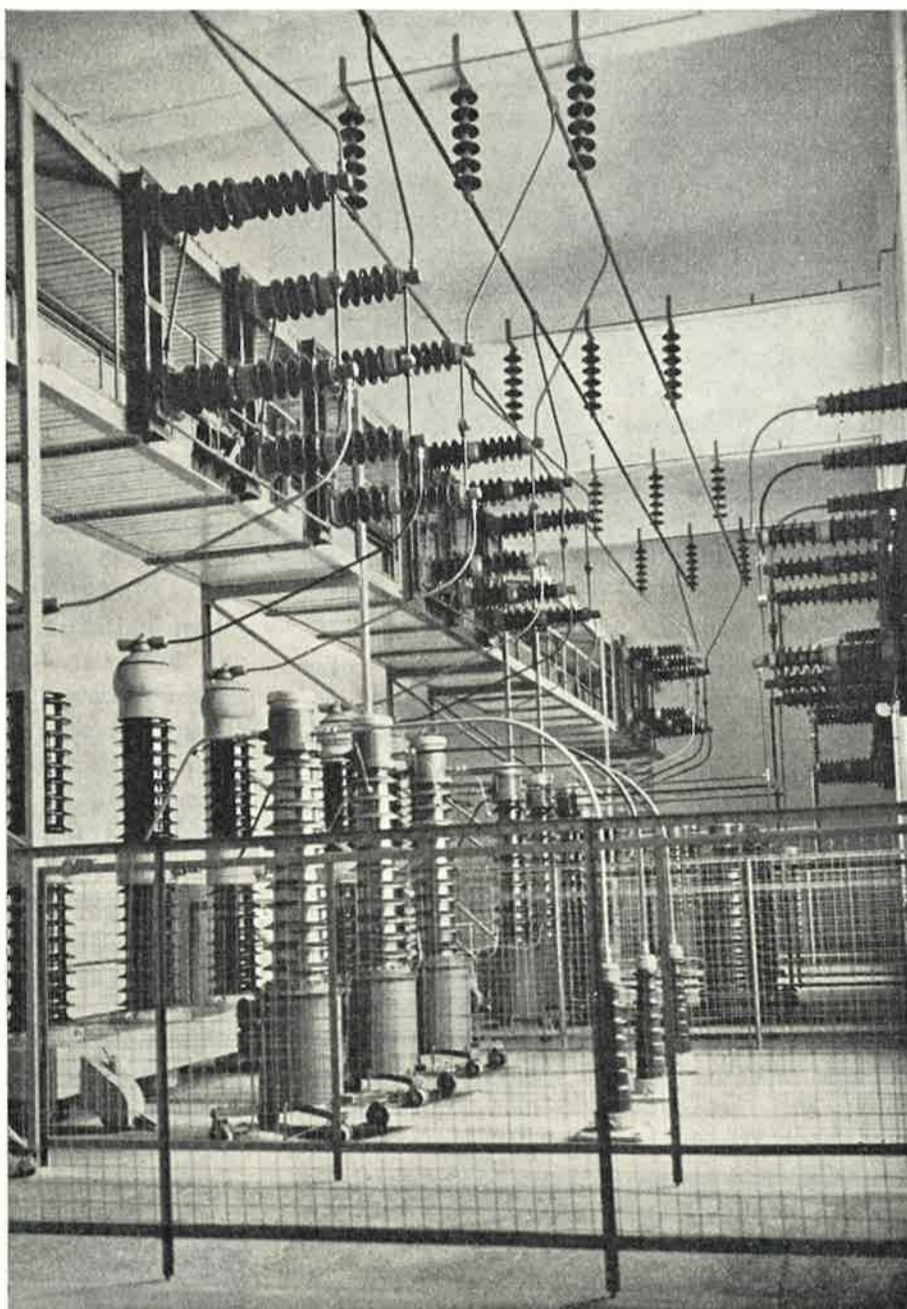
malaitoksen rakennustyö, joka siinä vaiheessa oli pääasiassa kallionlouhintaa, jatkui siitä huolimatta hitaassa tempossa. Myös koneisto tilattiin. Erilaisista syistä johtuen ei silloin ollut kuitenkaan vapaita käsiä suuria tilauksia tehtäessä. Yleismaailmallinen tilanne ja valuuttakysymykset vaikuttivat hankintoihin ja huomattavissa kaupoissa oli viranomaisilla aina sanansa sanottavana.

Aluksi tilattiin kaksi koneaggregaattia. Vesiturpiinit päätettiin hankkia Tampereen Pellava- ja Rauta-Teollisuus Oy:stä, joka valmisti tällaiset työt yhteistyössä ruotsalaisen KMW:n kanssa. Generaattorit ja muut kojeet tilattiin saksalaiselta Siemens-toiminimeltä.

Sodasta huolimatta voimalaitoksen rakennustöissä päästiin eteenpäin, mutta Saksan sotaonnan käännyttyä tappiota kohti ja maan siviili-tuotannon jouduttua yhä suurempiin vaikeuk-

Viereisellä sivulla: Voimalaitoksen valoisa generaattorisali.

110.000 voltin osaston laitteita.

siin ei voimalaitoksen konehankinnoista kuultu pitkiin aikoihin mitään. Tilanne alkoi näyttää yhä uhkaavammalta ja saksalaista toiminimeä kehoitettiin lähettämään kaikki, mitä suinkin oli lähetettävissä, tarkistamatta kokoonpanoa ja suorittamatta koeajoa. Lopulta ensimmäisen generaattorin osia alkoikin saapua, samoin suuri osa tarvittavista kojeista. Tammikuussa 1944 tuli myös kolme saksalaista erikoisasentajaa ja asennustyöt alkoivat.

Tampellan ensimmäinen turpiini oli silloin asetettu jo paikoilleen. Ensimmäisen generaat-

torin staattori ja roottorinosat olivat saapuneet, mutta Berlinissä sijaitsevien Siemens-tehtaiden pommitukset estivät muiden osien saapumisen. Laiva, joka toi omakäyttögeneraattorin ja erikoistyövälineet Helsinkiin, pommitettiin upoksiin pääkaupungin satamassa. Se oli meille raskas menetys. Suurella vaivalla voitiin onneksi kotimaassa valmistaa vastaavat erikoistyökalut.

Ensimmäisen generaattorin puuttuvien osien joukossa oli myös suuri ristikko. Silloisissa olosuhteissa ei ollut helppoa saada sille omassa

maassa valmistajaa. Suomessa oli vain yksi sorvi, joka pystyi sorvaamaan tämän halkaisijaltaan 8 metrin suuruisen kappaleen. Saimme sen kuitenkin Karhulan teräsvalimon ja Strömbergin sähkökonetehtaan yhteistyönä. Myös puuttui syöttökone, koko öljynkiertojärjestelmä ja päälaakerin osia. Syöttökoneeksi asennettiin täällä olevista koneista tilapäinen muuttajakone, mikä vieläkin on käynnissä.

Vähitellen onnistui kaikkien puuttuvien osien hankkiminen kotimaasta. Myös asennustyöt suoritettiin loppuun kotimaisen työvoiman avulla, sillä muuttuneen maailmantilanteen takia emme saaneet pitää saksalaisia mekanikkoja edes ensimmäisen generaattorin asentamisessa. Loppujen lopuksi tuli ensimmäinen koneisto valmiiksi ja voitiin panna käyntiin, mikä tapahtui lokakuussa 1946. Käyntiänpäivästä lähtien on koneisto toiminut moitteettomasti.

Saksaan jääneet koneiden osat, kuten toisen generaattorin valmis roottori, syöttökoneet ym. hautautuivat pommitettujen tehtaiden raunioihin. Kaikista vastoinikäymisistä huolimatta oli voimalaitos saatava valmiiksi. Käynnissä olevan koneiston lisäksi oli tällöin myös toinen vesiturpiini valmiina.

Syksyllä 1945 tilattiin ASEAlta Ruotsista voimalaitoksen toinen generaattori ja kesällä 1946 kolmas toiminimi Brown & Boveryltä Sveitsistä. Tämän alan johtava kotimainen tehdas ei katsonut silloin voivansa valmistaa tällaista konetta, mikä ei johtunut koneen suuruudesta, vaan sodan seurauksista, sotakorvaustoimituksista ja vaikeasta tarviketilanteesta. Osittain pitkäaikaisesta konepajalakosta johtuen saimme ruotsalaisen generaattorin suuresti myöhästyneenä. Niinpä jälkeempäin tilattu sveitsiläinen generaattori saatiin asennetuksi toisena ja tuli käyttöön helmikuussa 1949. Kolmannen koneen valmistumista viivästytti vielä Englannista tulevan turpiiniroottorin myöhästyminen, niin että kolmas koneaggregaatti saatiin käyntiin vasta helmikuussa 1951.

Alun perin Saksasta tilattu päämuuntaja, jota ei toimitettu, tilattiin uudelleen Englannista. Samoin oli täydennettävä puuttuvia instrumentteja ja ne tilattiin Sveitsistä.

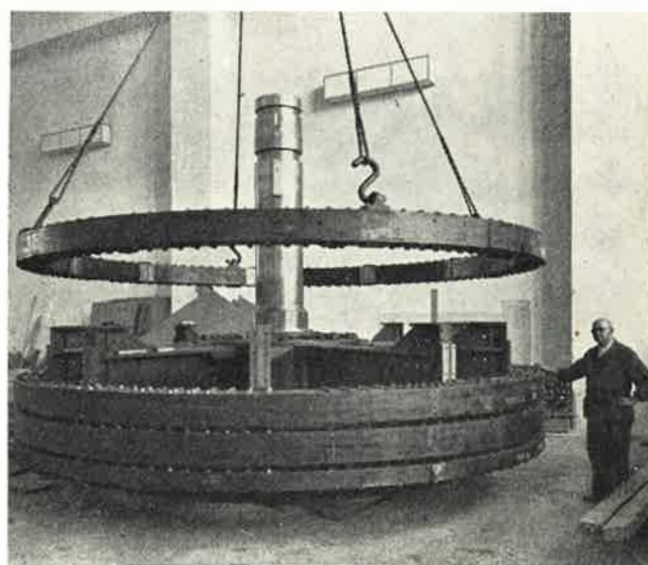
Sodan ja siitä johtuvien vaikeiden olosuhteiden takia tuli uuden voimalaitoksen koneistosta kirjava. Tietenkin olisi ollut toivottavaa saada kaikki koneet samalta toiminimeltä, sillä monimutkaisten sähkölaitteiden hoitamisessa tällai-

sesta yhtenäisyydestä olisi ollut etua. Mutta kaikkien sota-aikana maassamme rakennettujen voimalaitosten laita on samoin. Niiden koneistot ovat myös epäyhtenäisiä, sillä siihen aikaan oltiin pakotettuja tilaamaan sieltä mistä saatiin, muussa tapauksessa olisi jääty ilman.

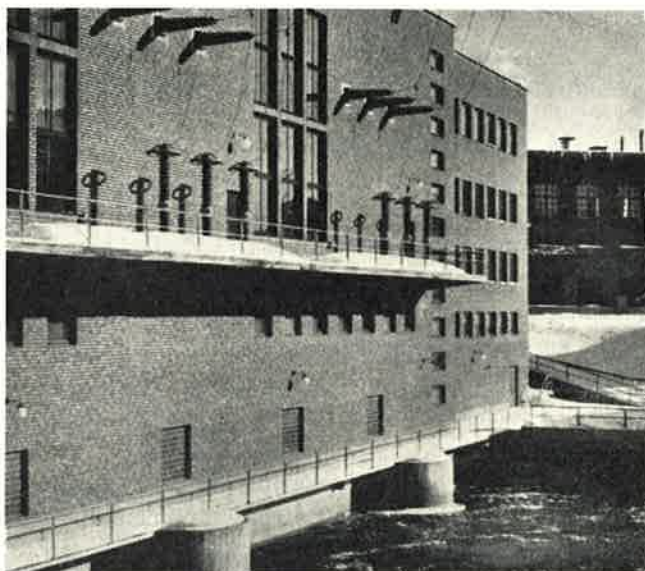
*

Kuusankosken voimalaitoksen täysteho täydellä vesimäärällä on 32.000 kW, mikä vastaa 46.000 hevosvoiman turpiinitehoa. Sitä paitsi on laitoksessa pieni erillinen voimakoneisto käsittämään vesiturpiinin ja 300 kW generaattorin laitoksen omakäyttökoneita varten. Generaattorien jännite on 10.500 voltia. Tämä jännite muunnetaan 30.000 kVA:n muuntajassa 110.000 voltiksi kahta korkeajännitelinjaa varten, joista toinen menee Voikkaalle ja toinen yhdistää voimalaitoksen valtakunnan voimaverkkoon. Nämä johdot kulkevat Kymijoen varrella sijaitsevilla korkeissa betonipylväissä.

Kuusankosken voimalaitoksesta lähtevät maakaapelit Kymintehtaan puolella sijaitsevalle jakoasemalle ja sieltä edelleen Keltin voimalaitokselle. Tällä tavoin yhtiön kaikki voimalaitokset työskentelevät yhdessä ja antavat käyttövoimaa yhtiön tehtaille.

Viereisellä sivulla: Sveitsiläisen roottorin asennustyö käynnissä.

Voimalaitoksen juhlallinen julkisivu Kuusaan puoleiselta rannalta nähtynä.

UUDENAIKAISEEN SAMPOON TUTUSTUMASSA.

Kun tehtaan siltaa pitkin ohitamme Kuusankosken voimalaitoksen, jää se meiltä melkein huomaamatta. Se näyttää meille selkäpuolensa, johon vain himmeä-lasinen ikkunarivi ja katon rajassa olevat pienet ikkunat antavat hieman eloa. Mutta lähestyessämme voimalaitosta joen rantaa tulevaa tietä pitkin se näyttäytyy meille kaikessa komeudessaan, kauniina nykyaikaisen tehdasarkkitehtuurin luomuksena. Vaihtelevat ikkunaryhmitykset elävöittävät punatiilistä, massiivista seinämää, josta työntyvät esiin korkeajännitejohtojen suuret porsliinieristimet kuin symbolisina koristeina. Turpiiniaukoista pinnalle kiehuva vesi on kuin pyörriksissä, tietämättä minne päin jatkaisi matkaansa tempautuen kuitenkin tuossa tuokiossa myötevirtaan. Tämä voimalaitoksen julkisivu turpiiniaukoista pursuavine vesimassoineen on tehdaskuvamme edustavimpia ja kauneimpia yksityiskohtia.

Mutta mitä tämä laatikkomainen rakennus kätkee seiniensä sisäpuolelle? Maallikon kuvitelmissa se on jonkinlainen sampo, joka jauhaa meille voimaa, valoa ja lämpöä. Mutta kuinka tuo kaikki tapahtuu, siitä meillä on vain epämääräinen aavistus. Tuntuu, kuin salaiset voimat olisivat pelissä mukana. Tavallisen ihmisen sanavarasto tuntee kyllä turpiinin, generaattorin, voltin, kilowatin, amperin ja mahdollisesti megawatin, mutta jos joutuisimme antamaan niistä

seikkaperäisen määritelmän, niin taitaisivat sanat loppua kesken.

Eräänä päivänä rohkenimme tehdä tuttavuutta tämän laitoksen kanssa. Meillä oli erinomainen opas, voimalaitosmestari Valto Lahtinen, mutta tunnustakaamme heti alkuun, ettemme hänen erinomaisen tietorikkaasta esityksestään paljoakaan viisastunut. Jäävät siis voimalaitoksen salaisuudet tässäkin kertomatta. Mutta koettakaamme kuvata tätä sampoa aivan maallikon silmin.

Ensinnä hämmästyimme voimalaitoksen puhtautta ja ilmastuutta. Seinät hohtavat valkoisuuttaan ja koneet sekä teknilliset laitteet on maalattu hillityn harmaan vihertäviksi. Tuskin pölyn hiventä missään. Vallitsee aivan "sairaalamainen" puhtaus.

Juhlavassa konesalissa sijaitsee vierekkäin kolme konetta. Päältä päin ne eivät ole ihmeellisen näköisiä, mutta niiden ulkokuori kätkee sisäänsä suuren joukon sähköteknillisiä hienouksia. Kerrosta alempana, ns. turpiinikerroksessa näimme pyöreissä holveissaan koneiden valtavat akselit pyörimässä tasaista vauhtiaan. Keskellä on paksu liitoskohta, ja siinä generaattorin ja turpiinin akselit yhtyvät viimeksi mainitun johtaessa alas syvyyksiin energian lähteille. Sanoimme, että akseli pyörii tasaista tahtiaan. Se on aivan kirjaimellisesti tosi, nimittäin 107 pyörähdystä

minuutissa. Se on ja sen tulee olla niin. Tuo 107 on eräs tämän voimalaitoksen monista pyhistä luvuista.

Tunsimme pelon sekaista kunnioitusta 110.000 voltin jakohuoneessa. Koneiden synnyttämä sähkö menee ensin 10.500 voltin jakohuoneeseen, josta osa jo ohjataan tehtaiden koneita pyörittämään, mutta osa sen sijaan kulkee suuren muuntajan kautta tähän 110.000 voltin jakohuoneeseen merkillisen näköisiin keltaisiksi, vihreiksi ja sinipunertaviksi maalattuihin johdinrakennelmiin. Niitä pitkin sähkö sitten ohjataan korkeajännitejohtoihin, joista toinen vie Voikkaalle ja toinen valtakunnan verkkoon. Nämä ovat nuo kaksi komeata kolmen langan ryhmää voimalaitoksen julkisivussa.

Laskeudumme hississä alakerroksiin. 10.500 voltin huone on jo osittain kosken alajuoksun pinnan alla ja pohjakerros, ns. kaapelikellari, on sitä kokonaan. Kellarin betonilattian alitse syöksyy turpiineista vapautunut vesi jälleen vapauteen. Kuvittelimme näkevämme tuon purkauksenomaisen menon ja tunsimme oman mitättömyytemme tässä voimien valtakunnassa.

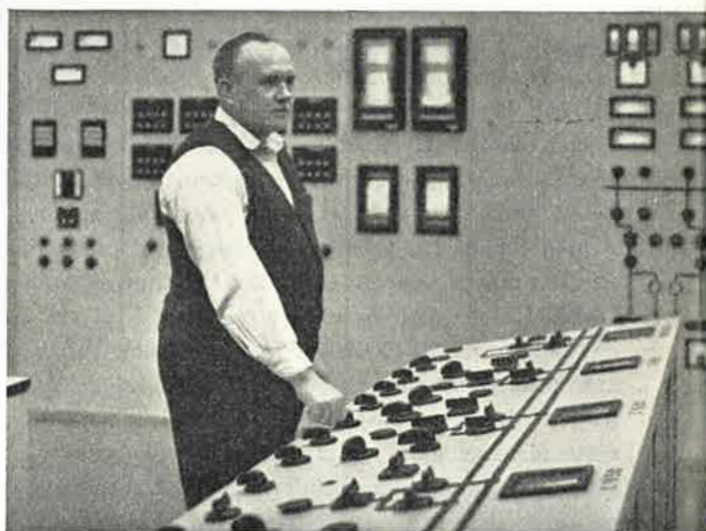
Voimalaitoksen keskus on ohjaamo, ihmeellinen huone mittareineen, itsepiirtävine osoittimineen, ohjauslaitteineen ja katkaisijoineen. Nähdessämme myös ohjaamoon kuuluvan relehuoneen yhdyimme mestari Lahtisen toteamukseen, että ohjaamossa sijaitsevat tämän laitoksen aivot. Koko toimintaa voidaan seurata täältä. Jos jossakin ilmenee häiriö, niin merkinantolaitte — joko torvi tai kello — antaa siitä ilmoituksen ja tauluihin ilmestyy asianomaiselle paikalle valkoinen levy. Tavallisesti asia korjaantuu nappulaa painamalla. Täytyy vain osata painaa sitä oikeaa. Ohjaamosta käsin voidaan saada aikaan mitä vain: panna käyntiin tai pysäyttää koneet, avata tai sulkea patolaitteet, puhumattakaan pienemmistä taikatempuista. Todellakin nämä monimutkaiset laitteet ovat laitoksen aivot. Mutta ne tarvitsevat käskijäkseen vielä toisetkin aivot, koneenhoitajan asiantuntemuksen ja valppauden — vasta sitten ne pelaavat oikealla tavalla.

Vuorossa on parhaillaan koneenhoitaja Kauko Lindberg, joka tuli tähän toimeensa ensimmäisen koneen lähtiessä käyntiin v. 1946. Sitä ennen hän oli ollut höyryturpiinin hoitajana ja viilaajana korjauspajalla. Tässä tehtävässä onkin samalla oltava metallimies, osattava avata laitteita ja käsitellä koneiden osia. Lindberg on nähnyt maailmaa laveamaltakin, ollut nuoruusvuosinaan viisi vuotta Kana-

dassa. "Mielenkiintoista tämä minun hommani on", kertoi Lindberg. "Väliin sujuu kaikki aivan nuottien mukaan. Ei muuta kuin katselee ja viheltelee ja mer-

Voimalaitosmestari Valto Lahtinen tutkimassa generaattorien suojareleitä.

Koneenhoitaja Kauko Lindberg voimalaitoksen ohjaamon ohjauspöydän ääressä.

kitsee tarpeelliset numerot raportteihin. Mutta sitten saattaa tulla yht'äkkiä kiperä tilanne, jolloin on kyettävä nopeasti ratkaisemaan, miten on toimittava." Aivan kuin tilauksesta ulvahti eräs hälytyslaite soimaan ja pieneen lasipäällysteiseen neliöön ilmestyi valkoinen levy. "Se on ilmakompressorin, joka hieman oikuttelee", totesi Lindberg ja painoi erästä nappulaa. Hälytys lakkasi, mutta Lindberg ennusti äänen

toistuvan hetken päästä uudestaan. Niin kävikin ja vasta painamalla nappulaa toisen kerran saatiin asiat järjestykseen. "Katsokaas, se on sillä tavalla, että tämän laitoksen on aina toimittava moitteettomasti. Muutoin häiriytyy tehtaan tuotanto ja valtakunnan verkon kautta sillä saattaa olla häiritsevä vaikutuksensa myös omien tehtaiden ulkopuolelle." Koneenhoitajan pöydällä onkin vierekkäin kolme puhelinta, joka on jo osoituksena siitä, että hän on suorassa yhteydessä eräiden muiden tärkeiden kohteiden kanssa.

Mestari Lahtinen on yhtiöläinen toisessa polvessa, kuten myös Lindberg. Lahtisen isä tuli yhtiön palvelukseen jo tehdasta perustettaessa. Isä oli massantekijä, mutta pojasta tuli kiireestä kantapähän sähkömies. Ammattikoulusta päästyään hän tuli sähköosastolle, kävi sittemmin teknillisen koulun sähkölinjan ja harjoitteli puolisentoista vuotta ASEAlla Ruot-

sisissa. Voimalaitoksessa hän on nähnyt yhtiömme monikymmenvuotisen sähköistämisen prosessin saavutaneen tärkeimmän kehitysvaiheensa. Kun lähivuosina Kymmin puoleinen ränni häviää, menee käytännöllisesti katsoen Kymijoen jokainen pisara voimalaitoksen turpiinien kautta. Vain huippukausina ne eivät jaksakaan niellä koko vesimäärää. Lahtinen luettelee meille nopeus- ja tilavuuslukuja ja sähköalan tietoa millä mitalla tahansa. Hän on kuin sähköalan elävä tietosanakirja, ei kuitenkaan kuiva oppinut, vaan alansa lumoihin joutunut ammattimies, jolle sähkö, sen kehittäminen ja ohjaaminen yhteiskunnan hyväksi on kaikki kaikessa.

Tutustumiskäyntimme jälkeen olemme kulkenut kunnioituksen sekaisin tuntein voimalaitoksen ohi. Tajuamme, että se on tässä tehdasyhteisössämme jotakin samantapaista kuin sydän ihmisruumiissa.

Kymijoen talvista tunnelmaa voimalaitoksen yläpuolella.

*Äidit kuuntelevat
tarkkaavaisina
johtajatar Katri
Virtasen alustusta.*

KOTI JA KOULU.

*Äidit ammattikoulun vieraina
pohtimassa kasvatuskysymyksiä.*

Kodin ja koulun suhteista on viime aikoina puhuttu paljon. Yleisesti pidetään liian yksipuolisena käsitystä: koti kasvattakoon, koulu opettakoon. Sen sijaan korostetaan koulun osuutta kasvatuksessa. Monet kodit hyväksyvät varmaan kiitollisina tämän periaatteen, sillä äidit ja isät tietävät, että kouluikässä olevien lasten ja nuorten kasvattaminen on useasti visainen tehtävä. Koulun antama tuki on siis tarpeen. Mutta onnistuakseen tämä edellyttää kodin ja koulun läheistä kosketusta, luottamuksellista yhteistoimintaa ja oikeitten kasvatuseriaatteitten noudattamista.

Ammattikoulussamme tämä ajatus ei ole uusi. Koulun kasvatuksellinen tehtävä on otettu huomioon jo koulua perustettaessa ja sitä on koetettu aina soveltaa sekä ammatilliseen että teoreettiseen opetukseen. Monet lasten vanhemmista tuntevat tämän koulun, koska ovat aikanaan itsekin sen käyneet, ja työkauden päättäjäisnäytellyssä kotiväellä on ollut tilaisuus nähdä ja todeta, mitä lukuvuoden kuluessa on saatu aikaan. Mutta vielä läheisempää kosketusta on varmaan kaivattu. Ainakin opettajat ovat olleet sitä mieltä ja tässä tarkoituksessa järjestettiin ammattikoulussa eräänä helmikuun sunnuntaina yhteinen tilaisuus, jossa ammattikoulun tyttöoppilaiden äidit olivat koulun ja opettajien vieraina.

Yli puolisataa äitiä oli noudattanut kutsua. Aluksi kokoontuttiin juhlasaliin, jossa oppilaat esittivät äideilleen ohjelmaa: lausuntaa, kuorolaulua, hauskan saunaleikin ja joukkolausuntaa. Koulun rehtori, mais-

teri Jukka Wallenius kosketteli tervehdyksessään kasvatuskysymyksiä mainiten, että niin vanhemmat kuin opettajat ovat joutuneet toteamaan, kuinka vaikeata on kasvattaa 13—15 vuoden ikäisiä. He eivät ole enää oikein lapsia, mutta eivät aikuisiakaan, joita he kuitenkin jo koettavat matkia. Opettajat eivät kuitenkaan ole aina selvillä siitä, mitä mieltä kodit ovat näissä kasvatuskysymyksissä, ja erityisesti siitä syystä oppilaiden äidit oli kutsuttu tähän tilaisuuteen.

Tämän jälkeen siirryttiin toisen kerroksen aulaan houkuttelevan kahvipöydän antimia nauttimaan. Äidit jaettiin luokittain, kunkin joutuessa tyttärensä luokanvalvojan pöytään. Johtajatar Katri Virtanen piti alustuksen ammattikoulua käyvän tytön pukeutumisesta. Esityksen ja keskustelun kuluessa tulimme huomaamaan, kuinka paljon kasvatuksellisia seikkoja sisältyy tähän ensi silmäyksellä pelkästään käytännölliseltä tuntuvaan asiaan. Puhuja mainitsi, että niin naiset kuin tytötkin ovat Eevan tyttäriä. Ei siis ole samantekevää, millaisiin vaatteisiin he pukeutuvat. Toisaalta myös käytännölliset ja taloudelliset seikat on pukeutumiskysymyksissä otettava huomioon. Mitä pukuja ammattikoulua käyvä tyttö sitten tarvitsee? Ensinnäkin yksinkertaisen arkipuvun, kesällä

pumpulisen tai vistraisen ja talvella villakankaisen, taloustyössä kuitenkin aina pumpulisen. Oppilaat ovat saaneet ostaa koulusta halpaa kangasta, josta on tehty yksinkertainen talouspuku. Työtakkia on myös käytetty. Sillä on sekä varjo- että valopuolensa. Oppilaat eivät ole erikoisen mielellään sitä käyttäneet, koska kaikki ovat siinä niin saman näköisiä. Välitunneille mentäessä he ovat sen aina jättäneet tuolinsa selkämyställe. Mutta sillä on myös etunsa. Se on siisti ja käytännöllinen, ja samankaltaisuus poistaa kateuden, joka niin helposti syttyy toverin ollessa hienommissa vaatteissa kuin toisen. Hollannin prinsessatkin käyttävät koulussa työtakkia eivätkä siten eroa asultaan tovereistaan. Kylminä vuodenaikoina olisi ehdottomasti käytettävä päähinettä. Urheiluasuna housupuku on käytännöllinen, mutta varsinainen koulupuku se ei ole. Puolisääreen ulottuvissa samettihousuissa mentäköön retkille, mutta ei kouluun. Koulutyttö juhlapuvun tulisi olla yksinkertainen villa- tai vistrapuku, jota myöhemmin voidaan käyttää arkipukuna. Rippipukuna käytetään täällä päin pitkää valkoista pukua, mutta käytännöllisempi, halvempi ja kauniimpi olisi varmasti puolipitkä tai lyhyt puku. "Make up" ei ole nykyajan koulutyölle tuntematon käsite. Koulutyttö hiipiä on kuitenkin vielä niin raikas, ettei se maalaa ja muita kauneusaineita tarvitse, enempää kuin kynnetkään lakkaa. Lopuksi puhuja keskitti alustuksensa viiteen kysymykseen: 1) Onko yleinen koulupuku suositeltava? 2. Onko housupuku koulupuku? 3. Millainen rippipuku on suositeltavin? 4. Kuinka suhtaudumme "make upiin"? ja 5. Opettajan osuus kasvatustyössä.

Jo esityksen aikana kuiskailtiin naapureille omia mielipiteitä ja huolia ja alustuksen päätyttyä puhkesi ilmoille taukoamaton puhetulva. Tämä vain osoitti, kuinka tärkeästä asiasta oli herätetty kysymys, vaikka se ei ollutkaan sen kummempi kuin koulutyttö vaatetus. Päästiin siitä sitten puheenvuoroihinkin. Yksimielisesti oltiin yhtenäisen koulutakin kannalla. Housuasuisesta hiihtopuvusta sanottiin yhteen ääneen, ettei se ole koulupuku. Olkoon se kouluasuna vain sinä päivänä kun hiihdetään. Rippipuvun suhteen päädyttiin puolipitkään. Sanottiin, etteivät 15—16-vuotiaat tytöt osaa vielä maata laahaavassa puvussa kunnolla kävelläkään. Yhtä yksimielisiä oltiin tyttöjen kaunistuskeinoihin nähden. Maalia ei siinä iässä tarvita enempää kuin kynsilakkaakaan. Eräs äiti kertoi, kuinka juuri edellisenä päivänä hänen tyttärensä kynsien lakkaaminen oli aiheuttanut ankaran välikohtauksen. Se todettiin lapselliseksi matkimishaluksi ja toivottiin, että koulu tässäkin suhteessa tukisi äitien mielipiteitä. Keskustelun kuluessa oli viides kohta tavallaan tullutkin jo käsiteltyä. Äitien ja opettajien ajatukset olivat aivan samansuuntaisia ja monessa puheenvuorossa oli lausuttu toivomus, että äidit saisivat lastensa kasvattamisessa apua opettajilta. Viimeisissä puheenvuoroissa kiitettiin tämän tilaisuuden järjestämisestä ja toivottiin, että toistekin kokoonnuttaisiin joko luokittain tai tällaisessa suuressa ryhmässä keskustelemaan koululaisten kasvatuskysymyksistä.

Onnistunut yhdessäolo päättyi hartaushetkeen.

EI OPPI OJAAN KAADA.

57-vuotias kattilaseppä koulunpenkillä.

15 levyseppää on kiiruhtanut työpäivänsä päätyttyä suoraan koulunpenkille ja istuu nyt eräässä ammattikoulun luokassa piirustuslautansa ääressä syventyneenä suorakulmaisen 3-haaraputken levittämiseen. Vaikka joukko ei olekaan suuren suuri, on monta ikäluokkaa edustettuna: muutama vuosi sitten ammattikoulusta päässeistä nuorista miehistä 57-vuotiaaseen

kattilaseppä Hugo Järvisen saakka. Kaikki näyttävät ottavan koulunkäynnin vakavasti, ja kuka tahansa opettaja iloitsisi näin innostuneista, ahkerista ja hyväkäyttösisistä oppilaista.

Kurssin nestor Hugo Järvinen istuu etupenkissä. Tarkastelemme hänen harjoitustehtäväänsä suorittamaa kottikärryn koppaa. Tässä aikamiesten ilta-koulussa — levyseppien levityskurssilla — annetaan näet kotitehtäviäkin. Tunneilla suoritettujen levitystehtävien perusteella leikataan kotona pienoismalli. Mutta Järvinen on tehnyt malliesineensä millin levystä. Taitaa pelti muovautua hänen sormissaan totuneemmin kuin pahvi, sillä levytyötä on tullut tehtyä jo lähes 30 vuotta. Hän aloitti uransa Kymin korjauspajalla v. 1923. Silloin "ajettiin ylös" erästä paperikoneen höyrykattilaa, ja tällöin Järvinen sai perusopin kattilaseppän hommassa. Hänestä tulikin taitava kattilaseppä, joka on melkein monopolinaan hoidellut höyrykattiloiden korjaukset, auttanut väliin naapureitakin Voikkaata ja Haukkaasuota. Mutta milloin hän ei puuhaile kattiloidensa parissa, hän on levypajassa paksujen levyjen kimpussa. Ja oppiakseen

tämän levysepän ammatin entistä paremmin hän päätti osallistua kursseille.

"Ei olekaan tullut oltua koulussa sitten kansa- ja rippikoulun jälkeen. Hyvää tämä tekee. Levysepän ammatissa joutuu aina uusien tehtävien kanssa tekemisiin. Väliin menee kokonainen päivä, ennen kuin saa pienikokoisen mallipiirustuksen levitettyä oikeassa koossa pahville ja siirrettyä levyllä", tuumaili Järvinen jutellen ammatistaan kuin ainakin mieliharrastuksestaan. Mutta niin täytyy ollakin, sillä eipä sitä muutoin enää 57-vuotiaana istahdeta koulunpenkille, varsinkin kun on kysymys jokapäiväiseen ammattityöhön liittyvistä asioista.

Opetus jatkuu. Ammattikoulun opettaja, insinööri O. Eloranta piirtää mallikuvioita taululle tehden mutkikkaalta näyttävästä tehtävästä tajuttavan. Miehet piirtävät perässä ja pian on suorakulmainen 3-haaraputki levitetty. Kurssiohjelmaan on otettu yleisimmin esiintyvät tehtävät. Kun levyseppä hallitsee nämä ns. ydintehtävät, selviytynee hän myös vaikeammista ja harvemmin esiintyvistä töistä. Ohjelman on laatinut insinööri Eloranta yhteistoiminnassa korjauspajan johdon kanssa. Jokaisella osanottajalla

on monistettu kurssiohjelma, yksi tehtävä kullakin aukeamalla ja vastaavasti tilaa piirrosta varten. Tästä kunkin itsensä kuvittamasta kirjasesta muodostuu varmaan tärkeä käsikirja ja Valkolan "Levysepän levitysofin" erinomainen täydentäjä.

"Tämä kurssi on toimeenpantu nimenomaan levyseppien omasta toivomuksesta, mikä on osoitus heidän ammattiinsa kohdistuvasta harrastuksestaan", toteaa insinööri Eloranta. "Levysepän ammatti edellyttää piirustuksen lukemistaitoa ja ennen kaikkea mielikuvitusta ja avaruussilmää. Pitää kyetä näkemään esine sekä tasossa että kolmiulotteisena. Sen tähden kurssiohjelmakin on itse asiassa deskriptiivistä geometriaa ja sen soveltamista käytäntöön", lopetti haastateltavamme.

Kymin korjauspajan levyseppien levityskurssi alkoi tammikuun 29 p:nä ja päättyi huhtikuun 5 päivänä. Opetustunteja oli 40, ja opetus tapahtui kahtena iltana viikossa. Voikan korjauspajan levyseppille on parhaillaan menossa samanlainen kurssi. Se alkoi maaliskuun 17 p:nä ja kestää toukokuun puoliväliin. Kursseille osallistuu 12 levyseppää.

Vieressä: Kurssin opettaja, insinööri O. Eloranta levittämässä suorakulmaista 3-haaraputkea taululle.

Alla: Kymin korjauspajan totiset ja tunnolliset "koulupojat".

Ilo Nieminen.

Otto Timonen.

Viktor Niilola.

Pitkäaikaisesti palvelleita.

VETURINKULJETTAJA ILO NIEMINEN

Kuusankosken—Voikan rautatieltä tulee toukokuun 5 p:nä olleeksi 45 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 9. 6. 1890 Iitin pitäjän Kuusanniemen kylässä Koskelan talossa, joka sijaitsi samalla paikalla kuin nykyinen Kuusankosken sahan kehysnaulaamo. Nieminen on tullut yhtiön palvelukseen v. 1904 kuusen vuoluun Kuusankosken tehtaalle. Vuoden kuluttua hän muutti Helsinkiin viilaajan oppilaaksi, mutta palasi kuitenkin 5. 5. 1907 takaisin yhtiön palvelukseen Kuusankosken sahalle lautojen mittaajaksi. Samalla osastolla hän toimi myöhemmin lämmittäjänä ja höyrykoneenhoitajana. Sahalta Nieminen siirtyi v. 1915 Kuusaan korjauspajalle nuoremmaksi viilaajaksi ja nimitettiin veturinkuljettajaksi v. 1917 jäaden edelleen korjauspajan kirjoihin. Aluksi hän kuljetti selluloosapuita Saksanaholta tehtaalle, mutta suorittuaan v. 1927 valtion rautateitten veturinkuljettajan tutkinnon hän joutui kuljettamaan matkustajajunia Kuusankosken—Voikan rautatiellä ja on tätä tehtävää kiitosta ansaitsevalla tavalla hoitanut lähes 25 vuotta. Koska Niemisen työ, josta hän muuten kovasti pitää, on ollut pääasiallisesti vuorotyötä, on se vienyt hänen aikansa miltei kokonaan, niin ettei seuraym. toiminnalle ole jäänyt aikaa juuri nimeksikään. Nykyisin on puutarhan hoito hänen mieliharrastuksiaan, minkä lisäksi hän uutterasti rakentaa kesämökkiä. Myös valokuvaus on hänen harrastuspiiriinsä kuulunut.

KONTTORISTI OTTO TIMONEN

Kymin rakennusosastolta tulee 21. 5. 52 olleeksi 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 21. 2. 1894 Jaakkimassa. Ikää ei hänellä ollut kuin vähän yli 13 vuotta, kun hän meni Läskelä Oy:n palvelukseen työskennellen aluksi Helylän sahan konttorissa oppilaana ja apulaisena. 15. 3. 1913 lähtien hän oli Läskelän sahan konttorissa uloslatauskirjanpitäjänä ja paikallismyyjänä ja 15. 11. 15 lähtien Läskelän tehtailla keskusvaraston hoitajana ja ostopäällikkönä. 1. 8. 40 hän muutti Kissakosken tehtaalle kirjanpitäjäksi ja kassanhoitajaksi, mutta palasi 22. 6. 42 takaisin Läskelä Oy:n Läskelän tehtaalle työskennellen tällöin ostopäällikkönä ja jälleenrakennustehtävissä. Konttorin muutettua Helsinkiin hän toimi palautustavarain ja korvausasiain selvittelijänä. 15. 6. 45 lähtien hän on ollut Kymin Oy:n Kymintehtaan rakennusosastolla kirjanpitäjänä ja toimiston esimiehenä.

Timosen vapaa-aikojen harrastuksista mainittakoon metsästys ja kalastus sekä ampumaurheilu. Nuorempana hän harrasti myös voimistelua ja yleisurheilua. Hän toimi Harlun Urheilijain puheenjohtajana 20 vuotta. Suojeluskuntatoimintaan hän osallistui alusta alkaen Läskelän kyläosaston päällikkönä ja esikunnan jäsenenä sekä v:sta 1939 lähtien paikallispuhallikkonä järjestön lakkauttamiseen saakka. Kaikissa kolmessa puolustussodassamme hän on ollut mukana vapaaehtoisena. Kunnalliseen elämään hän on osallistunut useiden kunnallisten lauta- ja johtokuntien jäsenenä. mm. hän kuului 15 vuotta Läskelän kansakoulun johtokuntaan.

Viktor Joutjärvi.

HISSIMIES VIKTOR NIILOLA

Kymin paperitehtaalta tulee 17. 5. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 16. 3. 1887 Valkealassa ja tuli yhtiömme palvelukseen ensimmäisen kerran 17. 4. 1907 Voikan puuhiomoon. Työskenneltään välillä Voikan paperitehtaassa, Kymin selluloosatehtaassa ja Kymin ulkotyöosastolla hän tuli v. 1917 Kymin paperitehtaan lastausosastolle, mistä myöhemmin siirtyi nykyiseen toimeensa hissimieheksi.

Vapaa-aikoinaan Niilola hoitelee kotipuutarhaansa. Häntä on muuten paljon käytetty "kaivonkatsojana", ja pajuvitsan avulla hän onkin löytänyt vesisuonia. Nuorempana hän sivutöikseen soitteli kirkonkelloja.

TYÖMIES VIKTOR JOUTJÄRVI

Voikan karbiditehtaalta tulee 27. 5. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 25. 2. 1886 Valkealassa, missä myös vietti varhaisimman lapsuutensa. Multahovin kartanon siirryttyä Kymiyhtiölle pääsi Joutjärvi jo poikasena kartanon töihin metsänistutus- yms. tehtäviä suorittamaan ja hiukan vartuttuaan myös itse metsätöihin. V. 1907 hän tuli ensimmäisen kerran Voikan tehtaalle silloiselle II:lle paperikoneelle rullamiehen apulaiseksi. Oltuaan välillä n. 3 vuotta poissa hän tuli v. 1912 saman tehtaan talliosastolle suorittaen postinajoa ym. hevostöille kuuluvia tehtäviä vuoteen 1918 ja vielä vapaussodan jälkeenkin, mutta silloin isännöitsijän kuskina. Vuonna 1935 vaihtui hevonen autoon. Talvisodan jälkeen hän sai kuorma-auton käyttöönsä ja ajeli sillä vuoteen 1946, jolloin siirtyi karbiditehtaalle, missä edelleenkin on työssä.

Joutjärven harrastuksista mainittakoon metsästys,

Taavi Eriksson.

kalastus ja urheilu. Hiihdosta hän on saanut palkintojakin pari tusinaa lusikoita.

Lopuksi mainittakoon, että Joutjärvi oli noin 13 vuotta moottorivene Voikka I:n konemiehenä Pyhäjärvellä.

KORJAUSMIES TAAVI ERIKSSON

Voikan ulkotyöosastolta tulee 28. 5. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 27. 5. 1896 Verlassa. Jo 15-vuotiaana hän tuli Voikan tehtaalle paperipuiden kuorintaan ja halkojen purkaukseen. Viimeksi mainitusta työstä maksettiin siihen aikaan 2 mk vaunukuormalta. Työskenneltään 5 vuotta rakennusosastolla pääasiassa kivitöissä hän siirtyi höyryosastolle lämmittäjäksi. Toimittuaan välillä Voikan koskirakennustyömaalla höyryranan käyttäjänä hän tuli v. 1925 raitiotieosastolle korjausmieheksi ja työskentelee edelleenkin vaunujen korjaajana ahkerasti ja tunnollisesti ja täydellä asiantuntemuksella.

Nuorempana Eriksson oli innokas metsä- ja kalamies. Vakinaisille onkiapajillen Saukkolan virrälle hän kiirehti veneineen heti työpäivän päätyttyä. Valistusharrastukset ovat aina olleet hänelle läheisiä. Yhdessä muutamien asiaan innostuneiden kanssa hän oli perustamassa täkäläistä työväenopistoa, jonka toimintaan sitten itsekin useita vuosia osallistui. Nuoruuden aikainen innostus urheiluun ei ole häneltä kokonaan kadonnut, mutta nykyisin hän esiintyy vain penkkiurheilijana. Kotipuutarha omenapuuja-lostuksineen on syrjäyttänyt muut harrastukset.

SORVAAJA ARMAS LEHTINEN

Kymin korjauspajalta tulee 11. 6. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 9. 4. 1893

MANAN MAJOILLE.

TYÖNJOHTAJA VILLE KARKIAINEN.

Tammikuun 29 p:nä kuoli kotonaan Voikkaalla työnjohtaja Ville Karkiainen lyhyen mutta ankaran taudin murtamana. Hän oli syntynyt 24.12.1883 Ruokolahdella.

Jo vuonna 1914 Karkiainen tuli yhtiömme palvelukseen työnjohtajaksi Voikan koskirakennustö-
maalle. Koskityön valmistuttua hän siirtyi rakennus-
osastolla, missä työskenteli aina sairastumiseensa asti. Välillä hän oli pari vuotta työnjohtajana Aetsän voi-
malaitosrakennuksella sekä Kymän rakennusosastol-
ia. Pitkäaikaisella toiminnallaan rakennusalalla hän
oli hankkinut sen kokemuksen, joka ansiokkaasti tuli
esiin hänen työnjohtajakautenaan.

Luonto eläin- ja kasvimaailmoineen oli Karkiaiselle
läheinen. Kesäaikoillaan Pyhäjärven Turkinniemessä
hän vietti vapaa-aikansa. Siellä hän saattoi usein
istuskella pitkään rantakivellä seuraillen ympärillään
luonnon hiljaista mutta rikasta elämää. Hänen koti-
puutarhansa kauniine kukkaistutuksineen kiinnitti
vieraan huomiota. Karkiainen oli Voikan Mestariker-
hon perustajajäseniä ja oli myöhemminkin paljon
mukana sen riennöissä. Vähää ennen kuolemaansa
hän tahtoi jättää muiston kerholle tekemällä sille
lahjoituksen.

Kaikki, jotka Karkiaisen tunsivat, muistelevat kai-
pauksella tätä välitöntä, sopuisaa ja huumorintajuista
miestä.

Elimäellä ja tullut v. 1912 työhön Kymän korjauspa-
jalle, missä hän yhtäjaksoisesti on palvellut koko
ajan ja miltei saman sorvin ääressä. Hänet tunnetaan
ahkerana ja tunnollisena työntekijänä.

Yhtiön johto pyytää kauttamme kiittää kaikkia
edellä mainittuja työn veteraaneja heidän uskollisesta
uurastuksestaan yhtiön ja samalla koko yhteiskunnan
hyväksi ja toivottaa heille parhainta menestystä tule-
vien vuosien varalle.

TYÖLÄINEN MARTTI KURTTO.

Helmikuun 11 p:nä kuoli kotonaan Voikkaalla Ky-
min puuhiomon työläinen Martti Kurtti pitemmän
aikaa sairastettuaan. Hän oli syntynyt Iitin Kymen-
taan Kurtossa 13.3.1886 ollen siis kuollessaan lähes
66 vuoden ikäinen.

Kurtto tuli yhtiömme palvelukseen ensimmäisen
kerran 1.11.1923 Voikan sahalle. Työskenneltyään
moneen eri otteeseen useilla Voikan työosastoilla hän
tuli 17.10.46 Kymän puuhiomoon, jossa oli työssä sai-
rastumiseensa saakka.

Manalle mennyttä kaipaavat lähinnä puoliso ja
muut omaiset.

KIRJURI SIRKKA LUOTO.

Helmikuun 25 p:nä kuoli Kuusankosken parantolas-
sa pitkäaikaisen sairauden jälkeen Kymän paperiteh-
taan kirjuri Sirkka Aira Inkeri Luoto. Hän oli syn-
tynyt 22.11.1923 Kuusankoskella. Täällä hän myös
oli kasvanut ja koulunsa käynyt ja lyhyeksi jääneen
päivätyönsä suorittanut. Myös hänen vanhempansa
ja isovanhempansa ovat aikoinaan palvelleet yhtiö-
tämme.

Nuorta vainajaa surevat lähinnä äiti, veli ja vaari
ja myös toveripiirissä muistellaan häntä kaipauksen
tuntein.

Muista Luojaasi, ennen kuin hopeaside katkeaa ja
kultainen astia särkyy ja multa tulee maaksi jälleen
niinkuin se ollut on ja henki palajaa Jumalan tykö,
joka sen antanut on.

R a a m a t t u.

Elias Lantta.

Aarne Hopea.

Helmi Toivonen.

Aatami Nisonen.

MERKKIPÄIVIÄ.

70-VUOTIAS.

Kirvesmies Elias Lantta, Kymin rakennusosastolta, 17. 5. 52. Hän on syntynyt Valkealan Tuohikodissa. Jo poikasena hän tuli tekemisiin puun kanssa ollessaan talvisin metsissä ja kesäisin isän mukana rakennuksilla, jolloin isä opetti pojalleen "timpermannin" aakkoset. Niinpä hänellä olikin omasta takaa taitoa tullessaan yhtiömme palvelukseen rakennusosastolle v. 1906. Pieniä katkoja lukuun ottamatta hän onkin sitten työskennellyt koko ajan yhtiön rakennustyömailla, ja jos hänen kättensä työt tämän jo yli 40 vuotta kestäneen palveluskauden ajalta koottaisiin yhteen, kertyisi niistä aikamoinen rykelmä rakennuksia.

Aikaansa seuraavana ja henkisesti valppaana miehenä Lantta on vuosikymmenien ajan ollut mukana yhteisissä riennoissa. Hän on ollut pitkän aikaa kunnanvaltuuston, kunnallislautakunnan, huoltolautakunnan, taksoituslautakunnan ja kansakoulun johtokunnan jäsenenä. Kihlakunnanoikeuden lautamiehenä hän on ollut 6 vuotta ja on edelleenkin. Nuorena miehenä hän osallistui myös nuorisoseuratyöhön ja harrasti hiihtoa, jossa hän sai parikymmentä palkintoakin. Lantta itse arvelee, että hänen on vireydestään kiittäminen hyvää terveyttään, mutta varmaankin hän on tämän lisäksi saanut synnyinlahjana sen tarmon

ja innostuksen kipinän, jonka haltijat saavat aikansa ja voimansa riittämään paljon useampiin tehtäviin kuin monet muut.

60-VUOTIAITA.

Ylimestari Yrjö Aarne Ilmari Hopea, Kymin paperitehtaalta, 22. 4. 52. Hän on syntynyt Raumalla. Käytyään keskikoulun syntymäkaupungissaan hän tuli 12. 8. 1909 vain 17-vuotiaana yhtiömme palvelukseen Voikan paperitehtaalle työskennellen ensin vuoden verran paperikoneilla ja sen jälkeen paperisalin kirjurina. Vuonna 1918 hän siirtyi salimestariksi Kymin paperitehtaalle ja toimii siellä nykyisin ylimestarina. Vapaa-ajan harrastuksia on mestari Hopealla ollut monenlaisia, mm. musiikki. Jo Voikkaalla ollessaan hän soitti sikäläisessä jousiorkesterissa toista viulua ja myöhemmin työväenopiston orkesterissa samaa instrumenttia yli 15 vuotta. Työväenopiston orkesterin jatkon Kuusankosken Orkesterin järjestämissä 20-vuotisjuhlissa hänet kutsuttiin orkesterin kunniajäseneksi tunnustukseksi ja kiitollisuuden osoitukseksi orkesterimusiikin hyväksi suorittamastaan työstä. Innokkaana kala- ja puutarhamiehenä hän hankki jo v. 1924 oston kautta omistukseensa Hopearannan pientilan Lappalanjärven rannalla voidakseen mielin määrin omistautua mainituille harras-

Gunnar Kyrklund.

Rosa Maria Salovirta.

Ville Hämäläinen.

Matti Katajamäki.

Alle Suominen.

Emil Becklin.

Emil Ukkonen.

Hilja Huhtanen.

tuksilleen. Puutarhaharrastus vei hänet myöskin mukaan Kuusankosken Puutarhaseuran toimintaan, johon hän on osallistunut seuran perustamisesta saakka. Hän on ollut seuran keskeisimpiä henkilöitä ja hoitanut varapuheenjohtajan ja rahastonhoitajan tehtäviä. Ansioistaan kotipuutarhavihjelyn hyväksi hänet on kutsuttu Suomen Puutarhavihjelijäin Liiton kunniajäseneksi ja hänelle on myönnetty liiton ansiomerkki. Muista mestari Hopean luottamustoimista mainittakoon, että hän on ollut kunnan asutuslautakunnan puheenjohtajana ja tutkijalautakunnan jäsenenä, toiminut Mestarikerhon puheenjohtajana ja kerhomestarina, Kuusankosken Teollisuustyönjohtajat r.y:n puheenjohtajana, Kuusankosken kunnan ja Kymn Oy:n tehtaiden työläisten sairas- ja hautausapukassan sekä eri seurojen ja yhdistysten tilintarkastajana jne. Mainittakoon vielä, että mestari Hopea on pikku pojasta lähtien harrastanut postimerkkeilyä ja myös kirjojen keräily on kuulunut hänen harrastuspiiriinsä.

Siivooja Helmi Toivonen, Voikan puuhiomolta, 24. 4. 52. Hän on syntynyt Orimattilassa. Ensimmäisen kerran hän tuli yhtiömme palvelukseen 14. 6. 1928 Voikan ulkotyöosastolle. Oltuaan sitten useampaan otteeseen eri osastoilla hän tuli 15. 11. 46 siivoojaksi Voikan puuhiomolle ja on tässä toimessa edelleenkin. Hänet tunnetaan erittäin tunnollisena työntekijänä ja hyvänä ihmisenä.

Täyteaineitten käsittelijä Aatami Nisosen, Kymn paperitehtaalta, 1. 5. 52. Hän on syntynyt Lemillä ja tullut yhtiömme palvelukseen 27. 7. 1912 Kymn ulkotyöosastolle. Oltuaan sitten pariin otteeseen lyhyehkön aikaa työssä rakennus- ja ulkotyöosastoilla hän siirtyi Kymn paperitehtaalta, missä onkin suurimman osan palveluskaudestaan työskennellyt. Poikamiehenä kuluivat Nisosen vapaa-ajat kotitehtävissä, kun on näet oltava sekä isäntänä että emäntänä.

Maisteri Gunnar Kyrklund, spriitehtaalta, 2. 5. 52. Hän on syntynyt Turussa. Suoritettuaan maisterintutkinnon Helsingin Yliopistossa v. 1915 hän oli useiden suomalaisten teollisuusyritysten palveluksessa. Niistä mainittakoon Suomen Öljytehdas, Vuokseniska Oy., Medica, Toledo ja Suomen Teollisuuskonttori. V. 1930 hänet nimitettiin Leppäkosken tehtaitten laboratorion päälliköksi Läskelään, ja tätä vakanssia hän hoiti vuoteen 1940, jolloin Läskelä jou-

duttiin luovuttamaan. Tällöin hän siirtyi Kuusankoskelle, Kymn selluloosatehtaalta, jossa muun työnsä ohella osallistui spriitehtaan suunnitteluun ja oli myös sen rakennusvaiheessa mukana. Spriitehtaan v. 1942 valmistuttua nimitettiin maisteri Kyrklund sen päälliköksi ja on hän siinä virassa edelleenkin. Maisteri Kyrklundille on tunnusomaista tarmokkuus ja syvä kiintyminen työhön. Kekseliäisyytensä tuloksena hänellä on mm. eräs selluloosan keittoa koskeva patentti, josta hän on saanut osakseen tunnustusta alansa ammattimiespiireissä. Hänen vapaa-aikojensa harrastuksiin kuuluvat kirjallisuus, purjehdus, urheilukalastus ja ulkoilu.

Siivooja Rosa Maria Salovirta, Kymn korjauspajalta, 3. 5. 52. Hän on syntynyt Kauhajoella ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1935 Kymn selluloosatehtaalta, missä työskenteli 3 kuukautta. Oltuaan sitten välillä muualla hän tuli v. 1942 uudelleen yhtiömme palvelukseen rimojen leikkaajaksi Kuusankosken sahalle. Nykyisessä toimessaan Kymn korjauspajalla hän on ollut v:sta 1948 lähtien. Vapaa-aikoinaan hän harrasti nuorempana urheilua.

Pumppumies Ville Hämäläinen, Kymn selluloosatehtaalta, 4. 5. 52. Ennen yhtiömme palvelukseen tuloaan hän työskenteli useilla tehtailla eri tahoilla Suomea. Ensimmäisen maailmansodan aikana hän kävi useampaan otteeseen Ruotsissa, Virossa ja Venäjällä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1917 ulkotyöosastolle. Palveltuaan sitten useilla eri osastoilla hän siirtyi v. 1919 pois yhtiöstämme, mutta palasi v. 1926 takaisin, tällä kertaa klooritehtaalta, missä hän työskenteli useissa eri ammateissa. Kymn selluloosatehtaalta hän tuli v. 1941 massakuopan hoitajaksi, ja nykyisessä toimessaan pumppumiehenä samalla osastolla hän on ollut tämän vuoden alusta lähtien. Hämäläisen harrastuksista mainittakoon kirjallisuus.

Puiden mättäjä Matti Katjamäki, Kymn puuhiomolta, 6. 5. 52. Hän on syntynyt Iitissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 11. 8. 1920 Kymn ulkotyöosastolle. Oltuaan välillä Kymn rakennusosastolla ja Kymn paperitehtaalta hän siirtyi v. 1927 Kymn puuhiomoon, missä on edelleenkin työssä. Vapaa-aikojen harrastuksia ovat oman talon kunnossapito ja muut kotoiset hommat.

Ylimestari Alle Suominen, Kuusankosken pa-

Vilhelm Lehtinen.

Jenny Boman.

Johannes Lunkka.

Arvi Marttinen.

peritehtaalta, 8. 5. 52. Hän on syntynyt Hämeen läänin Koskella. Käytyään siellä koulunsa hän meni 15-vuotiaana työhön Kosken Verkatehtaaseen. V. 1910 hän lähti Helsinkiin teknilliseen kouluun, josta v. 1912 päästyään tuli yhtiömme palvelukseen Kymin paperitehtaalte. Oltuaan harjoittelijana ja hankittuaan ammattikokemusta paperitehtaan eri ammateissa hänet nimitettiin v. 1917 vuoromestariksi. Syksyllä 1924 hän muutti Serlachius-yhtiön paperitehtaalte Mänttään, missä toimi ylimestarinä 5 vuotta. V. 1929 hän palasi takaisin Kymi-yhtiöön, vanhemmaksi vuoromestariksi Kymin paperitehtaalte. Nykyiseen toimeensa, ylimestariä Kuusankosken paperitehtaalte, hänet nimitettiin v. 1935. Mestari Suomen harrastuksista mainittakoon erityisesti ampuminen. Hän on suorittanut Suomen Ampujain Liiton mestariluokan vaatimukset sotilaskiväärillä sekä I luokan vaatimukset pistoolilla ja pienoiskiväärillä. Suojeluskuntaan hän kuului järjestön perustamisesta hamaan sen lakkauttamiseen saakka ja edusti Kymin tehtaitten suojeluskuntaa kaikissa ampumakilpailuissa, minne edustajia lähetettiin. Hän on saanut skansiomitalin, SAL:n hopeisen ansiomerkin ja yhtiön ansiomerkin parhaasta urheilusaavutuksesta, jollaisia merkkejä aikoinaan jaettiin vain yksi kappale vuodessa. Senkin hän sai ampumatuloksensa perusteella. Mestari Suomen harrastuksiin on kuulunut myös musiikki, mistä kuorolaulu on vieläkin "tapeetilla". Hän on Kuusankosken Mieslaulajien jämerä toinen basso sekä kuoron puheenjohtaja.

Putkiseppä Emil Becklin, Kymin korjauspajalta, 11. 6. 52. Hän on syntynyt Nastolassa ja oli 4-vuotias perheen muuttaessa Kuusankoskelle. Jo 14-vuotiaana hän tuli yhtiön palvelukseen rakennusosastolle, missä toimi muurarin apulaisena. Oltuaan sen jälkeen parisen vuotta prässipoikana ja rullamiehen apulaisena Kymin paperitehtaalte hän siirtyi v. 1913 Kymin rakennusosastolle ja sieltä v. 1916 Kymin korjauspajalle, missä siitä lähtien on työskennellyt putkiseppänä. Becklin on ollut palokuntatyössä mukana 28 vuotta. Muista harrastuksista mainittakoon nuorempana urheilu ja myöhemmin kalastus ja kotipuu-tarhan hoito.

Työnjohtaja Emil Ukkonen, Voikan ulkotyöosastolta, 12. 6. 52. Hän lähti 17-vuotiaana syntymäseudultaan Mäntyharjusta Langinkoskelle merikalastukseen harjoittaen tätä raskasta ammattia 3 vuotta. Työs-

kennelttyään muutamia vuosia Kotkassa Norjan selluloosatehtaalte ja satamassa hän lähti v. 1915 keväällä Muurmanskin ratarakennukselle Lumbusin ja Maaselän seuduille. Olot siellä olivat verraten alkeelliset. Niihin ja verkkaiseen työntekoon kyllästyneenä hän lähti Viipuriin, missä parhaillaan värvättiin miehiä Viroon. Siellä suomalaiset insinöörit teettivät urakalla linnoituksia Irun ja Huumalan seuduilla. Palattuaan Virosta syksyllä 1916 hän oli töissä eri puolilla Suomea, kunnes v. 1919 tuli kirvestöihin Voikan ulkotyöosastolle. Parin vuoden kuluttua hänet nimitettiin työnjohtajaksi samalle osastolle. Puutarhan hoito, etenkin hänen tuottoisaksi kehittämänsä omenanviljelys, on Ukkosen tärkein harrastus. Monet omenankasvattajat ovat saaneet käyttää hyväkseen hänen perusteellista asiantuntemustaan. Ukkonen on kuullut useita vuosia Kuusankosken Puutarhaseuraan. Vähän ennen sotia uhkasi kyllä turkiseläinten kasvatusta, hopeaketut, lyöä laudalta omenatarhan, mutta ehkäpä hän ei luottanut tarpeeksi kettuihin, koska ne vähitellen hävisivät ja puutarha jäi etutilalle.

Ratojenpuhdistaja Hilja Huhtanen, Kymin ulkotyöosastolta, 13. 6. 52. Hän on syntynyt Sippolassa ja tullut ensimmäisen kerran yhtiön palvelukseen v. 1922. Kahta noin 3 vuoden poissaoloa lukuun ottamatta hän on siitä lähtien työskennellyt vuorotellen rakennus- ja ulkotyöosastoilla. Viimeksi hän on ollut ulkotyöosastolla yhtäjaksoisesti vuodesta 1934 lähtien. Nuoruudesta saakka ovat käsityöt kuuluneet vapaaajan harrastuksiin.

Hylkypaperinjauhaja Vilhelm Lehtinen, Kymin paperitehtaalte, 18. 6. 52. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 8. 5. 1929 Keskuspuutarhaan, mistä siirtyi Kymin rakennusosastolle ja myöhemmin metsäosastolle. Nykyiseen toimeensa Kymin paperitehtaalte hän tuli v. 1940. Vapaaajat ovat kuluneet oman talon rakentamisessa ja kunnostamisessa. Kalastusta on sentään välillä tullut harrastetuksi.

50-VUOTIAITA.

Ompelija Jenny Boman, Kymin talousosastolta, 27. 4. 52. Hän on syntynyt Iitissä. Yhtiömme palveluksessa hän on ollut yhtäjaksoisesti toukokuun 12 p:stä 1919. Tänä aikana hän on työskennellyt Kuusankosken ulkotyö- ja selluloosa- sekä korjauspajaosas-

Ida Maria Niinimäki.

Hilpi Tinnilä.

Rakel Merelä.

Vihtori Viljakainen.

toilla ynnä maaliskuun 1 p:stä 1942 satulasepänvers-
taalla. Nti Bomanin vapaa-aikojen harrastuksena ovat
käsityöt.

Lastaaja Johannes Lunkka, Voikan paperiteh-
taalta, 29.4.52. Hän on syntynyt Mäntyharjussa ja
tullut yhtiömme palvelukseen ensimmäisen kerran
11.9.1927 Voikan selluloosatehtaalte. Nykyiseen toi-
meensa paperitehtaalte hän siirtyi 9.1.47. Vapaa-
aikoinaan harrastaa Lunkka varsinkin puuastioiden
ja tallukoiden tekoa.

Apumies Arvi Marttinen, Kymin rakennusosas-
tolta, 1.5.52. Hän on syntynyt Kuusankoskella. Yh-
tiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v.
1923 ulkotyöosastolle, mistä siirtyi rakennusosastolle.
Oltuaan välillä muutaman vuoden mm. Warkauden
tehtaitten ja valtion palveluksessa hän palasi takaisin
yhtiöömme ja on sen jälkeen lyhyitä katkoja lukuun-
ottamatta työskennellyt eri osastoilla. Kymin raken-
nusosastolla hän on ollut vuodesta 1940 lähtien. Mart-
tisen vapaa-ajat kuluvat kodin piirissä, ja mikäli ai-
kaa joskus muuhun liikenee, sen hän käyttää kalas-
tamiseen.

Halonpurkaja Ida Maria Niinimäki, Kymin ul-
kotyöosastolta, 10.5.52. Hän on syntynyt Puumalassa
ja tullut yhtiömme palvelukseen ensimmäisen kerran
v. 1935. Työskennellytään moneen otteeseen eri osas-
toilla hän on vuodesta 1946 lähtien yhtämittaisesti
ollut ulkotyöosastolla. Vapaa-ajan harrastuksista ovat
talousaskareiden ohella käsityöt mieluisimmat.

Rullapakkarien etumies Eino Edvard Perälä,
Voikan paperitehtaalte, 14.5.52. Hän on syntynyt
Juupajoella ja tullut yhtiömme palvelukseen ensim-
mäisen kerran 22.11.1926 Voikan ulkotyöosastolle,
mistä siirtyi paperitehtaalte 28.1.29. Siellä hän on-
kin sitten suurimman osan neljännesvuosisataisesta
palveluskaudestaan työskennellyt.

Kirvesmies Jalmar Lukan der, Kymin rakennus-
osastolta, 23.5.52. Hän on syntynyt Valkealassa. Yh-
tiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v.
1929 Kymin rakennusosastolle. Vielä samana vuonna
hän siirtyi Kymin paperitehtaalte ja sieltä v. 1936
Kuusankosken paperitehtaalte toimien rotatiokoneen
käyttäjänä. Tämän vuoden maaliskuussa hän tuli ta-
kaisin Kymin rakennusosastolle kirvesmieheksi. Lu-
kanderin ahkeruuden todistuksena on omin voimin
rakennettu talo, ja naapureidenkin rakennuksille hän
on ehtinyt auttamaan. Mikäli vapaa-aikaa on jäänyt,

hän on ahkeroinut kodin ympärillä olevassa puutar-
hassa ja kalastellut.

Taaplaaja Einar Edvard Heino nen, Kuusankos-
ken sahalla, 24.5.52. Heinosen sairauden takia emme
ole tilaisuudessa julkaisemaan hänestä enempää ku-
vaa kuin tarkempia henkilötietojaakaan.

Linjatyönjohtaja Hilpi Elis Tinnilä, Kymin säh-
köosastolta, 27.5.52. Hän on syntynyt Nastolassa ja
tullut yhtiömme palvelukseen 21.4.1926 Voikan säh-
köosastolle linja-asentajaksi. 15.5.26 hän siirtyi Ky-
—Kuu sähköosastolle toimien mm. sähköosaston au-
tonkuljettajana. Linjatyönjohtajaksi hänet nimitettiin
1.11.46. Tinnilä on ollut yhtäjaksoisesti 4.3.29 al-
kaen mukana palokuntatyössä konemiehenä ja palo-
kunnan lipunkantajana ja kuuluu edelleenkin Ky-
—Kuu VPK:hon. Hänet tunnetaan erittäin huumorin-
tajuksena miehenä.

Puutarhatyöläinen Rakel Aleksandra Merelä,
Voikan tehtaan puutarhasta, 1.6.52. Hän on tullut
yhtiön palvelukseen 10.4.46.

Paperinlajittelija Ida Maria Fält, Kymin paperi-
tehtaalte, 16.6.52. Hän on syntynyt Haukivuorella ja
tullut yhtiön palvelukseen 28.4.1919 Kymin raken-
nusosastolle, mistä noin vuoden kuluttua siirtyi Ky-
min paperitehtaalte työskennellen siellä edelleenkin.
Vapaa-ajat ovat kuluneet kodin taloutta hoitaessa.

Satulaseppä Yrjö Leonard Sahlberg, Kymin
talousosastolta, 18.6.52. Hän on syntynyt Iitissä. Yh-
tiömme palveluksessa hän on ollut tammikuun 2
p:stä 1918 lähtien ja kuulunut koko ajan talousosas-
ton kirjoihin.

Täyteainneiden käsittelijä Vihtori Viljakainen,
Kymin paperitehtaalte, 20.6.52. Hän on syntynyt
Luumäellä ja tullut yhtiömme palvelukseen ensim-
mäisen kerran 10.3.1920 Kuusankosken paperiteh-
taalle. Työskennellytään välillä Kymin rakennusosas-
tolla ja Kuusankosken ulkotyöosastolla hän siirtyi
Kymin paperitehtaalte, missä on edelleenkin työssä.
Vapaa-aikoina hän on kotihommien ohella harrasta-
nut suutaroimista ja valokuvausta.

*Rakastakaa elämää, mutta ei halpojen huvien täh-
den! Rakastakaa sitä kaiken sen suuren ja jumalai-
sen tähden, mitä siinä on!*

Silvio Pellico.

Voikan kotisairaanhoidokurssin osanottajat harjoitustunnilla. Vasemmalla kurssin ohjaaja, terveyssisar Hilkka Luode.

Kotisairaanhoidoa oppimassa.

Sosiaaliosasto järjesti helmikuussa yhdessä Suomen Punaisen Ristin Kuusankosken osaston kanssa kotisairaanhoidokurssin Kuusankoskella ja Voikkaalla. Kurssit kestivät viisi päivää ja opetuksessa noudatettiin SPR:n kotisairaanhoidokurssien ohjelmaa. Pääasiana oli potilaan yleishoito: potilaan huone, vuode, sen kunnostaminen ja potilaan käsittely vuoteessaan, lämmön mittaaminen ja valtimon sekä hengityksen tarkkaaminen, sairaan ateriat ja ruokavaliot, peräruiskeet, kääreet ja makuuhaavat. Luennoitiin myös tarttuvista taudeista, syöpälaisten hävittämisestä, lääkärin määräysten noudattamisesta, kotiapteekista, lääkkeiden annosta, kodin tapaturmista ja monista muista kotisairaanhoidon kannalta tärkeitä asioista. Luentoihin liittyi välittömästi käytännöllistä harjoittelua.

Opettajina toimivat terveyssisaret Raija Korhonen ja Hilkka Luode. Kuusankoskella oli osanottajia 12 ja Voikkaalla 16. Kurssilaiset seurasivat innostuneina

opetusta ja toivoivat, että vastaisuudessa voitaisiin järjestää jatkokursseja. Kurssien päättäjäiset pidettiin Voikan seuratalossa. Tervehdyspuheessaan SPR:n Kuusankosken osaston puheenjohtaja, tohtori M. Eirto kiitti kurssilaisia ja opettajia heidän osoittamastaan harrastuksesta ja antoi varteenotettavia neuvoja tavallisen kuumetapauksen hoidossa. Ei olisi heti turvaututtava uusiin voimakkaisiin kuumelääkkeisiin, vaan koetettava parin päivän vuodelevolla selviytyä sairaudesta. Tämän jälkeen tohtori Eirto jakoi kurssilaisille osanottotodistukset. Sosiaalipäällikkö Launikari kiitti puolestaan kurssilaisia ja mainitsi, että tällaista kurssitoimintaa tullaan jatkamaan. Ohjelmassa oli lisäksi musiikkiesityksiä ja pikku tyttösen Riitta Seppälän lausuntaa. Erityisesti jäi mieleen hänen äitinsä kirjoittama vakavan todellisuustuntuinen runo "Opaskoira". Nautittiin mainiot kahvit ja ratteissa yhdessäolo päättyi yhteisesti laulettuun "Olet maamme armahin".

Nahkamuotoilukurssi.

Sosiaaliosaston järjestämässä monipuolisessa kurssitoiminnassa on viimeisenä uutuutena ollut nahkamuotoilukurssi, joka pidettiin maaliskuun 3–5 p:nä. Kurssilaisia oli 10, ja opettajana toimi nti Heli Kyllönen. Tällainen askartelu nahkamuotoiluun parissa on omiaan kehittämään käden taitoa ja kauneuden tajua. Se huomattiin näilläkin kursseilla.

Sankka yleisöjoukko oli kilpailijoita vastaan ottamassa maalissa Voikan Seuratalon edustalla.

KYMENLAAKSON VIESTIN VOITTI YLLÄTTÄEN KOTKAN POLIISILAITOS.

Järjestyksessään kuudes Kymenlaakson Viesti hiihrettiin helmikuun 24 p:nä matkalla Kotka—Voikka. Kilpailuun, joka nyt ensimmäisen kerran suoritettiin sarjajakoa käyttäen, otti osaa 22 joukkuetta, ja siitä muodostui tänäkin vuonna laaksokuntamme hiihdon suurtapaus, jota suurella mielenkiinnolla seurattiin koko Kymenlaaksossa. Vaihtopaikoille ja maaliin oli kerääntynyt runsaasti yleisöä seuraamaan hiihtäjien kamppailua. Kun lisäksi ladun varressa ja teiden ylityskohdissa oli väkeä paljon, niin voidaan arvioida, että kilpailu oli saanut jalkeille noin 8.000 henkeä käsitävän yleisöjoukon.

Itse kilpailu muodostui tällä kertaa entisestäänkin mielenkiintoisemmaksi ja samalla myöskin yllätykselliseksi. Teollisuuslaitokset, jotka aikaisempina vuosina ovat soitelleet ensi viulua, saivat nyt tunnustaa virastojen ja liikelaitosten sarjassa kilpailleen Kotkan Poliisilaitoksen joukkueen paremmakseen. Etukäteen veikattiin kilpailun voittajaksi Myllykosken nimivahvaa joukkuetta, mutta poliisit nykäisivät jo alkutaipaleilla riittävän etumatkan, jota Myllykosken T. Kirves ja Salpausselän 18 km:n sankari A. Viitanen eivät hurjasta loppukiristään huolimatta pystyneet tasoittamaan. Oman sarjansa Myllykoski I voitti kuitenkin selvästi. Teollisuuslaitosten B-sarjan voiton korjasi Inkeröiden II joukkue ja varuskuntasarjan voiton vei JR 8:n joukkue. Poliisien ankkurin A. Hiivan saavuttua maaliin ojensi Voikan tehtaan sos. pääll., varatuomari Aunis K. Kantonen hänelle Kymenlaakson Viestin kiertopalkinnon, johon Kotkan Poliisilaitos nyt sai ensimmäisen kiinnityksensä. Voittaneessa joukkueessa hiihtivät P. Ryöppy, E. Kourula, U. Hokkanen, E. Valkeapää, V. Ståhl ja A. Hiiva.

Kilpailun kulku eri osuuksilla käy selville seuraavalla sivulla olevasta kaaviopiirustuksesta.

TULOKSET SARJOITTAIN.

Teollisuuslaitokset.

A-sarja: 1) Myllykoski I 5.41.24. 2) Inkeröiden I 5.48.27. 3) Sunila I 5.57.04. 4) Karhula I 5.58.00. 5) Kymintehdas I 6.06.44. 6) Enso-Gutzeit 6.10.25. 7) Myllykoski II 6.13.08. 8) Suomen Sokeri 6.29.49.

B-sarja: 1) Inkeröiden II 6.16.19. 2) Insuliitti 6.20.21. 3) Kymintehdas II 6.23.47. 4) Karhula II 6.27.14. 5) Voikka 6.27.21. 6) Sunila II 6.32.41. 7) Halla 6.33.40.

Virastot ja liikelaitokset.

1) Kotkan Poliisilaitos 5.40.35 (kilpailujen paras aika). 2) O. Vilkas 6.24.55.

Varuskunnat.

1) JR 8 6.03.42. 2) JP/JR 9 I 6.07.45. 3) 3. Autokomppania 6.20.17. 4) JP/JR 9 II 6.34.39. 5) JP/JR 9 III 6.39.16.

TULOKSIA ERI OSUUKSILLA.

Eri osuuksien kolme parasta mieskohtaista tulosta sekä yhtymämme eri joukkueissa hiihtäneiden miesten tulokset ja sijoitus.

Kotka—Karhula: 1) L. Nevalainen, Sunila I, 55.52. 2) alok. Kaipainen, JP/JR 9 II, 56.05. 3) alok. Kaitanen, JP/JR 9 I, 56.25. 8) T. Suntio, Halla, 57.49. 13) E. Kääpä, Voikka, 59.34. 15) P. Makkonen, Kymintehdas I, 1.00.01. 20) R. Mäkelä, Kymintehdas II 1.02.21.

Karhula—Juurikorpi: 1) E. Kourula, Kotkan Poliisil., 1.01.24. 2) E. Vääränen, Myllykoski I, 1.01.25. 3) T. Neuvonen, Enso-Gutzeit, 1.02.12. 16) O. Nikulai-

Kymenlaakson Viesti 24. 2. 52.

I VAINIO KARKHULA	II VAINIO JUURIKORPI	III VAINIO INKERINEN	IV VAINIO MYLLYKOSKI	V VAINIO KOUVOLA	VI VAINIO VOIKKA
Sunila I 1 55.52	1 53.05	1 25.04	1 34.57	1 44.30	1 54.35 Kotkan Polvislaivos
JP/JR 9 II 2 56.05	2 59.49	2 30.35	2 34.19	2 40.15	2 54.24 Myllykoski I
JP/JR 9 I 3 56.25	3 20.21	3 30.09	3 35.51	3 45.13	3 54.27 Inkeroinen I
Kotkan Polvislaivos 4 56.41	4 22.17	4 30.00	4 35.14	4 50.26	4 55.04 Sunila I
Inkeroinen I 5 56.45	5 23.10	5 30.00	5 35.37	5 50.48	5 58.00 Karkhula I
JR 8 6 57.12	6 20.15	6 30.11	6 40.09	6 50.22	6 60.42 JR 8
Inkeroinen II 7 57.37	7 20.52	7 30.20	7 40.41	7 50.10	7 60.44 Kymenlaakson I
Vainio Halla 8 57.49	8 20.59	8 30.22	8 40.27	8 50.04	8 60.45 JP/JR 9 I
Karkhula I 9 57.55	9 20.57	9 30.26	9 40.37	9 50.10	9 60.45 Enso-Gutzeit
Myllykoski I 10 58.36	10 20.30	10 30.06	10 40.17	10 50.25	10 60.38 Myllykoski II
Myllykoski II 11 59.12	11 20.31	11 30.14	11 40.28	11 50.23	11 60.19 Inkeroinen II
Karkhula II 12 59.30	12 20.09	12 30.14	12 40.56	12 50.22	12 60.17 3 Autokompa
Voikka 13 59.34	13 20.25	13 30.10	13 41.08	13 50.00	13 60.21 Insuliitti
Suomen Sokeri 14 59.55	14 20.30	14 30.29	14 41.18	14 50.26	14 60.27 Kymenlaakson II
PMKKONEN Kymenlaakson I 15 100.01	15 20.10	15 30.35	15 41.40	15 50.11	15 60.35 O Viikka
Enso-Gutzeit 16 100.05	16 20.02	16 30.42	16 42.03	16 50.20	16 60.27 4 Karkhula II
Sunila II 17 100.11	17 20.12	17 30.23	17 43.34	17 50.26	17 60.21 Voikka
Insuliitti 18 100.43	18 20.13	18 30.20	18 44.24	18 50.43	18 60.29 Suomen Sokeri
JP/JR 9 III 19 101.47	19 20.15	19 30.56	19 45.31	19 50.45	19 60.32 4 Sunila II
PMKKONEN Kymenlaakson II 20 102.21	20 20.17	20 30.39	20 46.40	20 50.47	20 60.33 4 Halla
3 Autokompa 21 103.25	21 20.21	21 30.37	21 47.40	21 50.50	21 60.39 JP/JR 9 II
O Viikka 22 107.06	22 20.50	22 30.47	22 47.54	22 50.44	22 60.39 6 JP/JR 9 III

nen, Kymintehdas II, 1.10.52. 18) P. Nurmi, Halla, 1.13.11. 19) R. Korjala, Kymintehdas I, 1.13.11. 20) E. Multanen, Voikka, 1.13.43.

Juurikorpi—Inkeroinen: 1) U. Hokkanen, Kotkan Poliisil., 59.01. 2) E. Töttö, Inkeroinen I, 59.45. 3) E. Salovaara, Kymintehdas I, 1.00.14. 11) E. Rossi, Kymintehdas II, 1.04.29. 13) S. Kekkonen, Halla, 1.06.35. 16) E. Alanne, Voikka, 1.08.22.

Inkeroinen—Myllykoski: 1) E. Valkeapää, Kotkan Poliisil., 45.51. 2) E. Alastalo, Myllykoski I, 47.34. 3) K. Anttila, Inkeroinen I, 47.51. 13) E. Mauno, Kymintehdas I, 52.51. 15) U. Jyräs, Kymintehdas II, 53.26. 16) P. Vähänen, Voikka, 53.52. 18) U. Saukko, Halla, 54.28.

Myllykoski—Kouvola: 1) T. Kirves, Myllykoski I, 1.01.56. 2) L. Bergqvist, Inkeroinen I, 1.03.22. 3) A. Ståhl, Kotkan Poliisil., 1.04.33. 5) V. Saarinen, Kymintehdas I, 1.08.08. 12) V. Makkonen, Voikka, 1.11.40. 14) V. Pasi, Kymintehdas II, 1.12.18. 21) K. Kivelä, Halla, 1.21.44.

Kouvola—Voikka: 1) A. Viitanen, Myllykoski I, 51.09. 2) I. Takasuo, Karhula I, 52.12. 3) E. Ritari, Kymintehdas I, 52.19. 16) K. Heijari, Halla, 59.53. 17) K. Hasari, Voikka, 1.00.10. 18) V. Lupunen, Kymintehdas II, 1.00.21.

Voikan tehtaan sosiaalipäällikkö, varat. Aunis K. Kantonen luovuttaa kiertopalkinnon Kotkan poliisien ankkurille A. Hiivalle.

Kuusankosken tehtaitten hiihtomestaruuskilpailut

pidettiin helmikuun 17 p:nä Voikkaalla. Sarjoja oli tällä kertaa lisätty siten, että yli 35-vuotiaat miehet ja 19-vuotiaat nuorukaiset hiihtivät omissa sarjoissaan, edelliset saman matkan kuin yleisen sarjan osanottajat eli 15 km ja jälkimmäiset 10 km. Osanotto kilpailuihin oli laimea, vaikka kysymyksessä oli samalla edustusjoukkueiden valitseminen koko yhtymän käsittäviin mestaruuskilpailuihin. Varsinkin nais-hiihtäjät loistivat poissa olollaan, vaikka tehtaillamme löytyykin joukko edustuskelpoisia lylynlykkijät-
täreitä. Vain yksi ainoa naishiihtäjä vaivautui kilpailuihin saapumaan, nimittäin yhtymän mestaruuden jo kahdesti voittanut Hilppa Pohjonen, joka sitten Hallassa kolmannen kerran sai mestaruuden nimiinsä. Tulokset:

KYMIN—KUUSANKOSKEN TEHTAAT.

Miesten yleinen sarja, matka 15 km: 1) Esko Salovaara, Ky Korjauspaja, 56.38 (7,5 km:n väliaika 27.46). 2) Rauno Korjala, Ky korjauspaja, 58.53. (28.45). 3) Veikko Saarinen, Ky paperi, 1.00.00 (29.40). 4) Paavo Makkonen, rak.-os., 1.00.47 (29.34). 5) Olavi Nikulainen, Ky korjauspaja, 1.01.36 (30.07). 6) Eino Rossi, saha, 1.02.23 (30.20). Kaksi osanottajaa keskeytti.

Yli 35-vuotiaat, matka 15 km: 1) Erkki Mauno, sellul., 1.00.48 (30.35). 2) Veikko Lupunen, rak.-os., 1.02.09 (30.48). 3) Unto Jyräs, Kuu korjauspaja, 1.05.08 (31.42). 4) Arvo Nurminen, ulkotyö, 1.11.26 (34.34). 5) Eino Moberg, Ky paperi, 1.20.19 (39.19). 6) Väinö Ehrukainen, rak.-os., 1.22.14 (40.22).

19-vuotiaat, matka 10 km: 1) Eero Lahtinen, sellul., 51.24 (5 km:n väliaika 25.34). 2) Raine Mäkelä, rak.-os., 53.07 (26.00). 3) Niilo Katainen, rak.-os. 54.20 (26.35). 4) Jouko Lindberg, sellul., 55.00 (26.53).

Naiset, matka 5 km: Hilppa Pohjonen, Kauppa Oy., 30.32.

VOIKAN TEHDAS.

Miesten yleinen sarja: 1) Erkki Multanen, ulkotyö, 59.02 (29.00). 2) Viljo Makkonen, höyry, 1.02.20 (30.14). 3) Esko Kääpä, sellul., 1.02.48 (30.34). 4) Eino Alanne, rak.-os., 1.05.27 (32.13). 5) Heikki Jokela, rak.-os., 1.05.34 (32.20). 6) Anders Lund, paperi, 1.18.42 (38.11). 7) Matti Vuorinen, sähkö, 1.21.24 (39.05). Kaksi keskeytti.

Yli 35-vuotiaat: 1) Kaarlo Hasari, sellul., 1.01.23 (30.22). 2) Paavo Vähänen, karbidi, 1.03.40 (31.20). 3) Toivo Ahonen, paperi, 1.16.33 (37.30).

19-vuotiaat: 1) Kauko Kuolimo, paperi, 54.25 (27.15). 2) Erkki Knapp, korjauspaja, 55.04 (27.00).

Naisten sarjaan ei ilmaantunut yhtään osanottajaa.

Tulosten perusteella valittiin tehtaiden edustajat Hallassa pidettäviin yhtymän mestaruuskilpailuihin, mutta erinäisistä syistä oli joukkueiden lopulliseen kokoonpanoon tehtävä joitakin muutoksia.

YHTIÖMME NUORIN — PUTKI JA KONE

Yhtiömme kuopus on Lahdessa sijaitseva Putki ja Kone eli Puko, kuten sen hupaisa lyhennys ja tavaramerkki kuuluu. Monet yhtiöläisistämme tuskin tiennevät sellaisen tehtaan olemassa oloa. Tämän ripeästi toimivan, yritteliään tehtaan esittely on siten paikallaan. Taikka syytä lieenee melkein kuin anteeksi pyydellen todeta, että parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Kuopuksemme ei näet ole enää mikään sylilapsi. Se on kuulunut yhtiöömme jo v. 1940 lopulta alkaen ja liike on perustettu 20 vuotta sitten. Päivälleen sanottuna maaliskuun 15:ntenä 1932. Putki ja Kone on siis vast'ikään täyttänyt kaksi vuosikymmentä. Tehtaan esittelyyn on siis sitäkin enemmän aihetta.

Tämän tehtaan tarina on samanlainen kuin niin monen muun kotimaisen yrityksen. Kun johtaja Emil Linko muutaman ammattimiehen kanssa perusti Putki ja Koneen ja vuokrasi Vesijärvenkatu 4:stä liikettänsä varten vaatimattoman huoneiston, aloitettiin perin vaatimattomin pääomin, käytännöllisesti katsoen melkein tyhjästä. Sitä komeampi oli työohjelma, sillä Putki ja Kone ilmoitti toimivansa sekä vesi- ja lämpöjohtoliikkeenä että konepajana ja autokorjaamona. Yritteliäisyys ja ammattitaito korvasivat pääoman puutteen, liike alkoi menestyä ja v. 1936 hankittiin oma tontti Vuoksenkatu 6:sta, johon rakennettiin tehdas ja konttori- sekä asuinrakennus. Rakennuksia on sitten useaan otteeseen laajennettu. Kadun puoleisesta osasta, jossa sijaitsevat tehtaan konttori, sosiaaliset huoltolaitokset ja asunnot, on tullut 4-kerroksinen rakennus. Tehdasosa on 2-kerroksinen ja kaikki tonttiala on rakennettu siinä laajuudessa kuin rakennusjärjestys sallii.

V. 1939 aloitettiin radiaattorien valmistus levystä, ja tästä artikkelista tulikin sitten päävalmiste tehtaan siirryttyä Kymin Osakeyhtiölle. Tehdas muutti muullakin tavoin luonnettaan. Autojen korjaaminen oli jäänyt työohjelmasta pois jo uuteen paikkaan siirryttäessä ja nyt lo-

petettiin myös vesi- ja lämpöjohtotyöt. Putki ja Koneesta tuli radiaattoritehdas, konepaja ja levysepäntyöpaja. Tehtaan tuotanto liittyi Högforsin tehtaan teollisuuteen ja sitä silmällä pitäen tehdas oli ostettukin. Uuden tehtaan toimitusjohtajana toimi Högforsin tehtaan myyntipäällikkö E. Heyer, ja hänen jälkeensä on tästä tehtävästä huolehtinut Högforsin tehtaan toimitusjohtaja, vuorineuvos Gustaf Arppe. Putki ja Koneen isännöitsijänä ja teknillisenä johtajana on insinööri Uno Malmberg, joka tuli tehtaan palvelukseen jo v. 1940, vähän ennen sen siirtymistä Kymin Osakeyhtiön haltuun.

Insin. Malmberg on kertonut lehtemme edustajalle tämän historiikin. Ja siirtyessämme keskustelemaan tehtaan nykyisistä vaiheista, sen tuotannosta ja työntekijöistä vahvistuu meissä käsitys, että hän on lujin sitein kasva-

Putki ja Koneen isännöitsijä, insinööri Uno Malmberg.

nut kiinni tehtaaseensa. Tehdas ja sen työväki on hänelle kaikki kaikessa, niin tuotannon kehittäminen kuin luottamuksellisen ja reilun yhteishengen vaaliminen.

Keskustelun kuluessa sukeutuu esille kaksi pääteemaa. Ensimmäinen on raaka-aineen saanti. Sodan jälkeiset pari kolme vuotta oli levytilanne äärimmäisen vaikea. Sen jälkeen on tilanne huomattavasti helpottunut. Peltiä on saatu pääasiassa Belgiasta, mutta myös Saksasta, Englannista ja Ranskasta. Koska radiaattorien valmistukseen tarvittavaa puhdistettua peltiä ei nytkään tahdota saada säännöllisesti, mutta sen sijaan saadaan täydennystä mustana peltinä, on Putki ja Kone perustanut Lahden lähistölle levynpuhdistuslaitoksen, jossa ke-

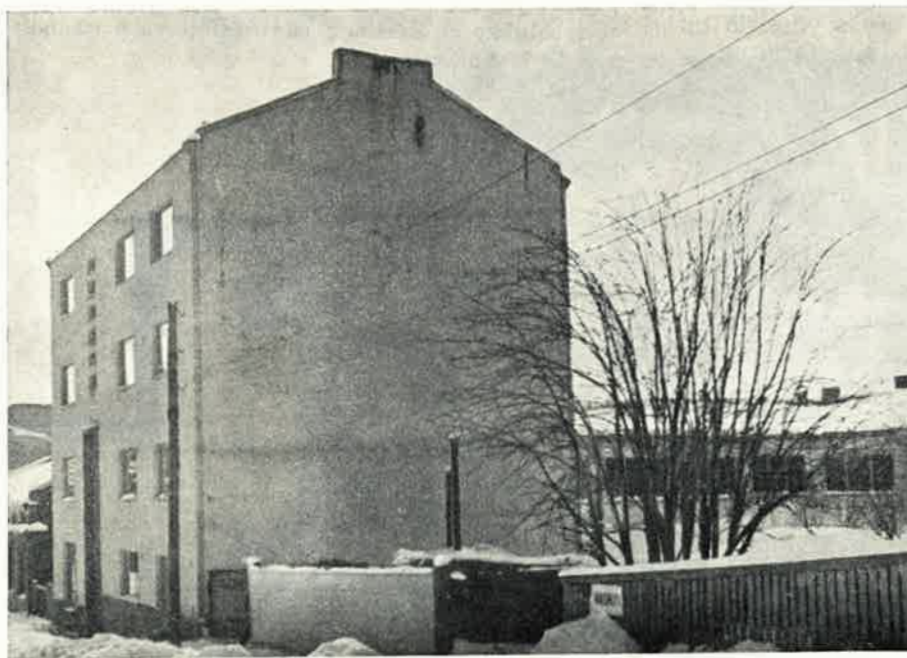
miallisen ja mekaanisen käsittelyn avulla poistetaan mustasta levystä kuona-aineet, minkä jälkeen sitä voidaan käyttää edellä mainittuun tarkoitukseen.

Radiaattorien valmistuksesta on tullut pääartikkeli ja n. 85 pros. tuotannosta käsittääkin radiaattoreita muun osan ollessa levy- ja muotorauta- sekä konepajatyötä. Radiaattorien valmistus on kehitetty sarjatyöksi siinä määrin kuin se tehtaan tarjoamien tilojen ja olosuhteiden puitteissa on ollut mahdollista. Nykyisin päästään vuodessa yli 150.000 neliön lämpöpinta-alaan. Tämä edellyttää osittaista vuorotyötä kahdessa vuorossa. Parempaan tulokseen tuskin voidaankaan päästä, sillä tehtaan kaikki tilat ja mahdollisuudet on käytetty hyväksi. Ja nyt tulemmekin toiseen pääteemaan: uuden, avaran ja ajanmukaisen radiaattoritehtaan aikaansaamiseen, jollaisesta onkin jo suunnitelmia olemassa. Avarampien tilojen saanti — kuten myöhemmin voimme todeta — on myös työntekijöiden toivomus.

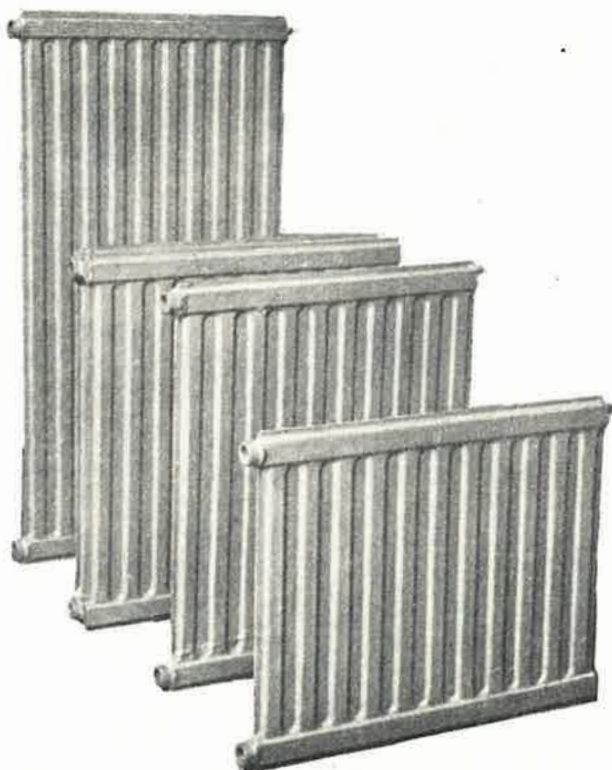
Putki ja Koneessa työskentelee satakunta työntekijää, joista naisia noin 40 prosenttia. Vaikka Lahden kaltaisessa nopeasti kasvavassa teollisuuskaupungissa on runsaasti mahdollisuuksia työpaikan vaihtoon, on todettava, että Putki ja Koneen työväki, varsinkin ammattitaitoinen, on paikoillaan pysyvää. Yli 10 vuotta palveluksessa olleita on jo toistakymmentä. Hyvin tullaan myös keskenään toimeen. "Kes-

kustelemalla meillä asiat selviävät", tuumailee insinööri Malmberg. Tehtaan työtuntimäärän noustessa viime vuonna yli 120.000:n on nyttemmin valittu tuotantokomitea, jonka puheenjohtajana on viilaaja Akseli Rasi. Konttoripäällikkönä toimii Eino Saarinen, myyntipäällikkönä Veikko Pylväläinen ja kassanhoitajana sekä kirjanpitäjänä rva Fanny Kaajala. Konttoripäällikkö Saarisella on virkavuosia 11 ja rva Kaajalalla 10. Työnjohtajana on niin ikään toistakymmentä vuotta toiminut Edvard Savutie apulaisenaan teknikko Heikki Aho.

Mutta Putki ja Koneen tehdasperheen yhdesäolo ja yhteistoiminta ei rajoitu yksinomaan tehtaan ahtaiden seinien sisäpuolelle, vaan tärkeätä osaa näyttelee myös yhteinen kesäalue Kymijärven rannalla Nastolan pitäjässä peninkulman päässä kaupungista. Tehtaan perustaja, johtaja Linko osti Kymijärven rannalta aikanaan noin kahden hehtaarin suuruisen rantapalstan, jonne sitten rakennettiin 22 kesämökkiä ja sauna. Mökit ovat kooltaan 2,5x5 m, kättäen huoneen, pienen keittiön ja eteisen ja makuutilan ullakolla. Pieni vilpola antaa lisätilaa. Nämä kesämökit ovat haluttuja, ja ottajia on enemmän kuin mökkejä. Etusija annetaan perheellisille ja vanhemmille työntekijöille. "Minä olen myös tämän Impivaaran vakituinen asukas", kertoo insinööri Malmberg. "Seitsemän veljeksen" Impivaara oli kuulemma innoittanut johtaja Linkoa antamaan palstalle tämän ko-

Putki ja Kone. Etualalla olevassa 4-kerroksisessa osassa tehdään konttori, henkilökunnan ruokasali ja pesuhuoneet sekä muutamia asuntoja ja 2-kerroksisessa piharakennuksessa, josta kuvassa näkyy vain osa, varsinainen tehdas.

mean nimen. Maisemassa takana kohoavine kalliolineen on jotakin, joka on nimen antajan mielikuvituksessa yhdistynyt Impivaaraan, ja ehkä paikka kaupunkilaisen mielestä on muutenkin tuntunut piilopirtiltä.

Impivaarassa eletään kaikessa sovussa. Sauna lämpiää kaikkina muina viikon päivinä paitsi maanantaina ja tiistaina, jolloin sen annetaan kuivahtaa. Pääasiassa kukin elelee omia aikojaan, mutta väliin keksitään myös yhteisiä huveja. Järjestetään urheilukilpailuja ja "Hähnie-

men" — niin hullunkurinen nimi on niemellä, jossa rantapalsta sijaitsee — ympäriunnista on tullut suosittu. Niemen muutkin asukkaat halusivat viime kesänä päästä mukaan ja pääsivät-hän he, mutta kaikki palkinnot tulivat siitä huolimatta kotiin.

Insinööri Malmberg on kertonut meille tehtaansa asioista ja työväestään pienessä konttorissaan, jossa tunnemme hitsauksen synnyttämän hajun ja johon kuuluu tehtaan työnteon jyrinä, varsinkin tasaista tahtiaan pitävän puristuskoneen jysähtely. Haastattelumme aikana on muutama mies käynyt neuvottelemassa työasioista ja keskustelumme päätteeksi mekin saamme nähdä, miten Putki ja Koneessa työkennellään ja miten Pukon radiaattori syntyy.

Tuotantokomitea.

Kuluvan vuoden alusta perustettiin Putki ja Koneeseen tuotantokomitea. Vaalit suoritettiin joulukuun lopulla ja valituiksi tulivat seuraavat henkilöt:

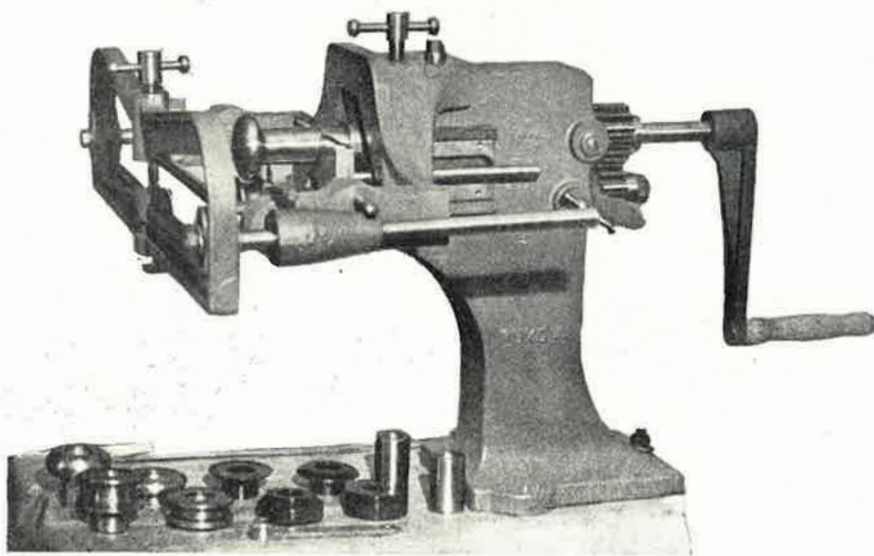
Työntekijöiden edustajat. Varsinaiset: viilaajat Eino Liekko, Arvi Bergman ja Akseli Rasi. — Varajäsenet: hitsaajat Einar Hietanen ja Viljo Lähti sekä asettaja Ilmari Roos.

Toimihenkilöiden edustajat. Varsinainen: työnjohtaja Edvard Savutie ja varajäsen: teknikko Heikki Aho.

Työnantajan edustajiksi on nimetty isännöitsijä U. Malmberg ja konttoripäällikkö E. Saarinen, varalle ostopäällikkö V. Pylväläinen ja kirjanpitäjä Fanny Kaajala.

Ensimmäisessä kokouksessa valittiin komitean puheenjohtajaksi viilaaja Akseli Rasi ja varapuheenjohtajaksi viilaaja Arvi Bergman sekä sihteeriksi konttoripäällikkö E. Saarinen ja varasihteeriksi isännöitsijä U. Malmberg.

Ylhäällä: Puko-tuotteita: erikokoisia viiuradiaattoreita.

Oikealla: Vaotuskone
Puko n:o 4.

PUKO-RADIAATTORI SYNTYY.

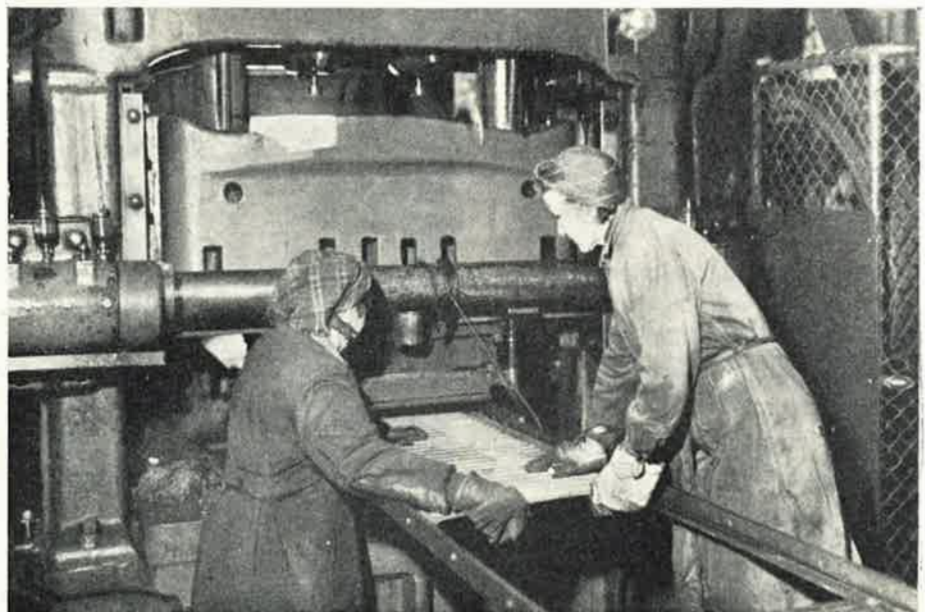
Edellä on jo mainittu, että radiaattori on Putki ja Koneen tärkein tuote. Sitä varten tarvitaan puhdistettua, 1,25 millimetrin paksuista levyä, joka erinäisten työvaiheiden läpi kuljetuun muuttuu levy- eli viiluradiaattoriksi. Sitä nimitetään myös paneeliradiaattoriksi, koska sen seinämät mataline kohoutumiseen ja syvennyksineen muistuttavat paneelista tehtyä pintaa. Tämän Puko-radiaattorin paksuus on ainoastaan 25 mm, joten sen sijoittaminen käy vaivatta sellaisiin taloihin, joissa ei ole seinäsyvennyksiä lämpöpattereita varten. Näinhän on laita varsinkin puurakenteisissa omakotitaloissa. Säteilypinta on tehokas, sillä radiaattori on suunniteltu siten, että vesi virtaa tasaisesti sen kaikissa osissa. Etummainen levy voidaan tehdä myös tasaiseksi. Tällainen radiaattori sopii esimerkiksi kattoon säteilyradiaattoriksi. Puko-radiaattoreita on neljää korkeutta: 30, 45, 60 ja 95 sm. Niitä voidaan liittää kaksi tai kolme vierekkäin, jolloin lämpöpinta vastaavasti kaksin- tai kolminkertaistuu.

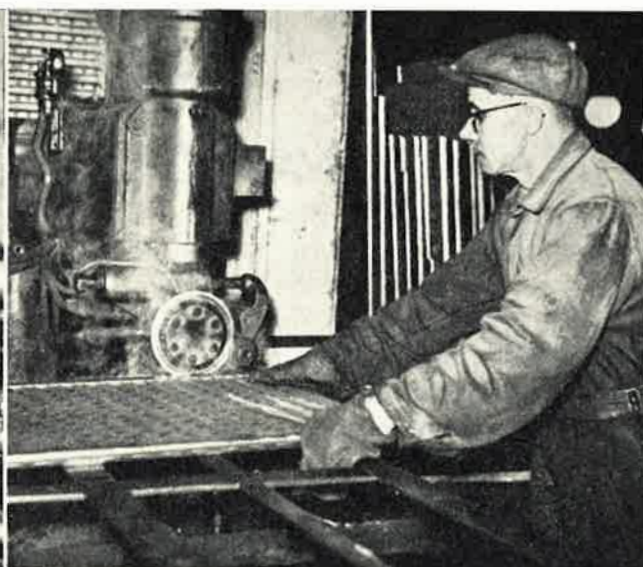
Kun levy lähtee suorittamaan kiertokulkuaan,

joutuu se ensiksi puristuskoneeseen. Tämä 250 tonnin puristustehoinen mörssäri painaa levyyn viilut. Se tapahtuu pykälittäin viidessä eri vaiheessa. Koneella olisi tietysti voimaa suorittaa se kerrallaankin, mutta silloin levy repeäisi. Sen tähden on syvennykset tehtävä asteittain. Kolme naista työskentelee tämän koneen ääressä, yksi syöttää ja kaksi ottaa vastaan (kuva 1). Päästyään puristuskoneesta levy on jo sen näköinen, että maallikkokin arvaa radiaattorin valmistuksen olevan kysymyksessä. Taitavat naiskädet suorittavat myös seuraavat vaiheet, ensinnä levyn katkaisemisen tilaajan määräämän mitan mukaiseksi ja sitten pistehitsauksen. Viimeksi mainittu tapahtuu sähköhitsauskoneen avulla. Siinä kaksi vastakkain asetettua levyä liitetään viilukohdistaan yhteen. Tottuneesti ja tasaisesti hitsaaja siirtää levyjä ja jokaiseen viiluun tulee määrätty määrä hitsauspisteitä (kuva 2).

Hitsaus on tämän teollisuuden a ja o, ja pistehitsausta seuraa monta muuta hitsausvaihetta. Levy siirtyy nyt kuljetuslaitetta myöten tehtaan toiseen kerrokseen ja joutuu saumahitsauskoneeseen. Tässä vaiheessa radiaattori joutuu ensimmäisen kerran miehisiin käsiin. Hitsaaja ohjaa radiaattorin ylä- ja alareunan kahden kuparisen hitsauspyörän lävitse ja kovassa kuumuudessa tapahtuu tuossa tuokiossa hitsautuminen (kuva 3). Kokoonpano-osastolla radiaattori joutuu monipuolisen käsittelyn kohteeksi. Reunojen epätasaisuudet viilataan pois ja kaasuhit-

Aili Kotilainen ja Hilda Virtanen puristuskoneen ääressä vastaanottamassa valmiiksi puristettua radiaattorilevyä.

sauksen avulla kiinnitetään radiaattoriin "muhvit". Tämä on kokonaan miesten miehittämä osasto.

Seuraava vaihe on reportterin silmällä katsottuna kaikkein mielenkiintoisin. Hitsaaja hitsaa ensin radiaattorin päät yhteen, panee radiaattorin sisuksiin paineilmaa ja sukelluttaa sen vesialtaaseen. Pintaan kohoavat kuplat ilmaisevat, missä kohdin on vuotoja. Joskus saattaa käydä niin, ettei radiaattori vuoda mistään. Useimmiten on kuitenkin suoritettava jälkihitsaus. Hitsaaja merkitsee punaisella liidulla ne kohdat, jotka vuotavat, nostaa radiaattorin "kuiville", tyhjentää sen ilmasta ja hitsaa merkitsemänsä kohdat uudestaan. Jälleen sama tar-

kistus ja yhä uudestaan niin monta kertaa, ettei yhtään vuotoa ilmene. Tämä tarkistus on perinpohjainen, eikä yhtään radiaattoria pääse tästä kokeesta, ennen kuin pitävyys on taattu. Hitsaaja suorittaa tarkistuksen ja paikkaushitsauksen kuitenkin niin huolellisesti ja taitavasti, että radiaattori pitää tavallisesti jo toisessa kokeessa (kuva 4). Koetinaltaita on neljä, ja tätä vaativaa työtä suorittavat sekä miehet että naiset.

Tämä vaihe merkitsee myös radiaattorin valmistumista. Se siirretään varaston puolelle, mutta ei joudu siellä kauankaan odottamaan, vaan lähtee maailmalle tärkeätä tehtäväänsä suorittamaan.

Ylhäällä vasemmalla: Saima Rämö suorittamassa pistehitsausta. "Olen tehnyt tätä työtä 5 vuotta. Karjalasta minä olen kotoisin, Muolaasta saakka. Nyt minulla on täällä pieni talo ja taidan jo olla muuttunut lahtelaiseksi."

Ylhäällä oikealla: Saumahitsaaja Einar Hietanen koneensa ääressä liittämässä kahta radiaattorilevyä yhteen. Hän kuuluu myös Putki ja Koneen vanhempaan polveen.

Vieressä: Signe Palm hitsaamassa radiaattorin päätä kiinni koetinamme reunalla. "Terveisiä sinne Kuusankoskelle. Pidän sitä vieläkin kotiseutunani, vaikka olen ollut jo monta vuotta täällä Lahdessa."

„PUKOLAISET“ PAKISEVAT

TEHTAASTAAN, TYÖSTÄÄN JA LAHDESTAAN.

Olemme seuranneet radiaattorien valmistusta ja konepajan työn touhua ja nähneet, kuinka tottuneesti ja taitavasti niin miehet kuin naisetkin selviytyvät tehtävistään. Kiertokäyntimme aikana meillä ei ole kuitenkaan ollut tilaisuutta pitempiin puheisiin ja siksi pyydämme erityistä haastattelutuokiota konttorin kuusikulmaisen pöydän ääressä. Keskustelemme miesten kanssa, jotka tuntevat tämän talon asiat ja jotka ovat eläneet Lahden ripeän kehityksen mukana.

”Tulin synnyinpitäjästäni Orimattilasta jo 13-vuotiaana Lahteen metallimiehen oppiin”, kertoo työnjohtaja Edvard Savutie. ”Työskentelin Lahden Pelti- ja Metallitehtaassa levyseppänä ja työnjohta-

jana kokonaista 39 vuotta, mutta vähän ennen talvisotaa johtaja Linko houkutteli minut tähän tehtäseen. Tehtäviini kuuluu koneosaston hoito ja yleinen työn johto. Kokemus on ollut minun kouluni, ja onhan niitä työvuosia karttunut, jos samalla ikäkin — kohta puoleen 70 vuotta. Mutta sitä vanhenemista ei joudu paljon ajattelemaan, sillä työtä ja touhua tuntuu täällä riittävän. Mielestäni ovat asiat Putki ja Koneessa kehittyneet nopeata vauhtia eteenpäin. Ahdastahan täällä alkaa olla, mutta on sitä vain pärjätty. Mielihyvin tahtoisin tässä yhteydessä todeta, ettei täällä ole syntynyt ristiriitoja, joten työrauha on säilynyt häiriintymättömänä.”

Työnjohtaja Savutie on niitä miehiä, jotka ovat otaneet monin tavoin osaa yhteiskunnalliseen elämään. Työväen järjestötehtävissä hän on ollut mukana puoli vuosisataa, kuulunut kaupunginvaltuustoon parikymmentä vuotta, ollut kaupunginhallituksen ja monen lauta- ja johtokunnan jäsen. Hän on nykyisinkin työväenopiston johtokunnan puheenjohtaja, jota tointa on yhtämittaisesti hoitanut 25 vuotta, ja kuuluu myös holhous- ja raittiuslautakuntaan sekä kansakoulun johtokuntaan. Viime aikoihin saakka hän on ollut kaupunginteatterin johtokunnassa. Teatteri onkin aina ollut hänelle läheinen. Ramppivalossa olemisen on hänelle itselleenkin tuttua ja aikaisemmilta vuosilta palautuu hänen mieleensä monta osasuoritusta, mieluisimpina ”Nummisuutarien” Toppas ja ”Seitsemän veljeksien” Simeoni.

Työnjohtaja Savutie kertoilee yhteiskunnallisesta päivätyöstään vaatimattomasti ja kuin ohimennen, mutta lämpenee päästessään mielialheisiinsa. Erityisesti valistus- ja raittiustyö ovat hänen sydämen asioitaan.

”Minun nuoruudessani oli juopottelu työväestön keskuudessa valitettavan yleistä. Viikon vaihteet kuuluivat aina juopottelun merkeissä ja maanantait ja väliin tiistaitkin pyrkivät menemään saman tien. Lopputuokalla podettiin sitten päänsärkyä ja rahapulaa. Nykyään on kokonaan toisenlaista. Ikävä kyllä — käytetään viinaa nytkin, mutta se ei aiheuta poisjäämisiä ja laiminlyöntejä työmaalla. Ainakin minä olen tullut tehtaassamme sellaiseen toteamukseen. Jokainen käy nykyisin myös kunnon vaatteissa. Vanhan ammattimiehen mieltä ilahduttaa tällainen kehitys. Ennen vanhaankin oli hyviä ammattimiehiä tällä meidän alallamme. He saattoivat saada hyvää palkkaa, esimerkiksi parhaat peltiseppät 5 mk päivässä, kun sen sijaan rakennustyöläisten palkka oli siinä kahden ja puolen markan seutuvilla. Mutta rahaa ei osattu käyttää oikein. Ei ollut kehittäviä harrastuksia ja niin sorruttiin helposti viinaan. Nykyajan työmiehellä ja naisella on aivan toisenlaiset mahdollisuudet vapaa-ajan hyödylliseen ja kehittävään käyttöön. Sen tähden käytettäköön näitä tilaisuuksia myös hyväksi. Kokemukseni perusteella voin sanoa, että ammattinsa kehittäminen aina kannattaa, mutta sen ohella kunkin tulisi kasvattaa ja kehittää itseään myös valistuneeksi yhteiskunnan jäseneksi.”

Viilaaja Sulo Lehtinen on niin ikään kotoisin Lahden lähistöltä, Kärkölän pitäjältä. Hän muutti jo poikasena Lahteen, joka oli silloin pikkuinen, vast'ikään kaupunginoikeudet saanut kaupunkipahanen. "Ei täällä ollut kuin kolme neljä poliisiakaan koko kylässä. Mutta kyllä tämä Lahti on siitä lähtien pitänyt huolen kasvustaan. Minun muistini aikana on sen asukasluku kasvanut 20-kertaiseksi. Mutta kasvua se on osoittanut tämä meidän tehtaammekin. Olin mukana yhtenä osakkaana perustaessamme Lingon ja muutamien muiden ammattimiesten kanssa Putki ja Koneen. Se oli aluksi vain semmoinen "narinkka". Tyhjältä aloitettiin ja rohkeutta siinä vaadittiin. Alussa autokorjaamo näytteli melkoista osaa, samoin putkityöt. Kovasti oli yritettävä ja väliin jouduttiin tekemään töitä yökausia, kun piti saada jonkun uudisrakennuksen putkityöt nopeasti kuntoon. Vähitellen yritys pääsi jaloilleen ja nythän täällä menee kaikki varmaa, säännöllistä latuaan. Minä olen täysin kotiutunut tähän tehtaaseen." — Ja miksikä ei Lehtinen sitä olisi. Onhan hän ollut mukana ensimmäisestä päivästä saakka, on siis Putki ja Koneen "vanhin" ja käynyt läpi tehtaan kaikki vaiheet.

Viilaaja Akseli Rasi on äskettäin valitun tuotantokomitean puheenjohtaja. Kiertokäynnillämme olemme tavanneet hänet porakoneen ääressä kaivertamassa reikiä yhtiömme toisen sisartehtaan, Salon Valimon valmistetta olevaan vedensyöttäjään eli "hevosenpähän", kuten sitä verstaskielen mukaan nimitetään.

Aloitamme haastattelun tuosta "hevosenpäästä". Rasi kertoo, että Salon Valimo valaa ainoastaan run-

gon ja Putki ja Kone tekee varsinaisen koneistuksen. "Olen tehnyt näitä satoja, samoin vedonsäätäjiä keskuslämmityskattiloihin, "Membran" vedonsäätäjiä, pumpun hälytyslaitteita ja monia muita Putki ja Koneen myyntiartikkeleita. Tuotanto on nimittäin pääasia myös verstaan puolella, joskin tietenkin oman tehtaamme koneiden korjauksista on pidettävä huolta ja väliin suoritettava remonttia myös muualla."

Rasi on syntynyt Virolahdella, siis kymenlaaksoilainen, mutta sittemmin kotiutunut Lahteen. Putki ja Koneessa hän on työskennellyt jo 13 vuotta. "Eipä tässä ole valittamista. Erityisesti tahtoisin mainita siitä, että tässä talossa on ylläpidetty työllisyyttä. Jos raaka-aineen puutteen takia tai jostakin muusta syystä on syntynyt häiriöitä varsinaisessa tuotannossa, on tehtaan johdon taholta keksitty muuta työtä. Ketään ei ole pantu pois työn vähyysden takia, mikä ei ole niinkään harvinainen ilmiö konepajoista puheen ollessa. Tämä on lisännyt työntekijöiden keskuudessa

turvallisuuden tunnetta, ja työrauha on murrosajoista huolimatta säilynyt häiriintymättömänä. Tehtaan tilojen riittämättömyydestä on ikävä kyllä paljon haittaa, mutta toisaalta on ymmärrettävää, että nykyisenä vilkkaana rakennuskautena olisi koetettava saada tuotettua radiaattoreita mahdollisimman paljon. Sosiaalista puolta täällä on mahdollisuuksien mukaan parannettu. Olemme tyytyväisiä ruokatu-
paamme sekä pesuhuoneisiimme, jotka saimme viimeisen rakennuksen laajennuksen yhteydessä. "Impivaarasta" me olemme kiitollisia. Se tarjoaa meille virkistystä ja vaihtelua, ja se on omiaan ylläpitä-

mään tässä meidän tehdasperheessämme hyvää ja reipasta yhteishenkeä.”

Asentaja Ilmari Roos häärii kaikkialla tehtaassa. Hänelle kuuluu radiaattoriosaston koneitten valvonta ja työn järjestelyn hoitaminen näillä koneilla. ”Tässä hommassa pitää olla viilari, sähkömies ja vähän kaikkea. Täällä täytyy aina kaiken olla kunnossa, sillä jos joku kone alkaa reistailla, häiriintyy koko tuotanto”.

Roos kuuluu myös lujin sitein tähän tehtaaseen,

sillä hän tuli Putki ja Koneen palvelukseen jo 30-luvun lopulla. 5-vuotiaana hänestä tuli lahtelainen, kotiväen muuttaessa Asikkalasta kaupunkiin. Nämä muutamit haastatteluesimerkit antavat muuten aavistuksen siitä suuresta muuttoliikkeestä, mikä vuosisadan vaihteessa ja sen jälkeen on tapahtunut Lahden ympäristöpitäjistä kaupunkiin. Roos on ollut innokkaasti mukana myös tämän kaupungin yhteiskunnallisessa rakennustyössä ja hän puhuukin Lahdestaan lämpimällä kotiseudunrakkaudella. Hän on kaupunginvaltuuston sekä kiinteistö- ja teknillisten asiain lautakunnan jäsen ja ollut mukana verotuksessa. Lahden Osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtajan nuijaa hän on paukutellut jo lähes 20 vuotta. Työväenyhdistystoimintaan hän on osallistunut jo lähes 40 vuotta ja hoitanut alansa ammattiosastossa monia luottamustehtäviä. Urheilu näyttää sittenkin olevan se harrastus, johon 60-vuotiaan, mutta nuorekkaan Roosin ajatukset helposti luiskahtavat. ”Olen Voimistelu- ja Urheiluseura Taimen vapaajäsen, ja sen riveissä tuli aikanaan hankittua lusikoita ja mitaleja. Otin vielä viime kesänä osaa tehtaamme yleisurheilukilpailujen ikämiesten 3-otteluun. Mutta ei se tahtonut enää oikein vanhalla mallilla luistaa, kun eivät antaneet pistehyvitystäkään”, juttelee meille leikkisästi Roos.

Tässä muutamia Putki ja Koneen vanhemman polven kuvauksia työstään, työpaikastaan, harrastuksistaan ja hyvästä Lahdestaan. Ne vahvistavat meissä käsitystä tämän tehtaan toimeliaisuudesta, ammattitaidosta ja luottavaisesta yhteishengestä.

Aamiaistunnilla tehtaan ruokailuhuoneessa.

Akseli Rasi.

Tekla Tuominen.

MERKKIPÄIVIÄ.

50-VUOTIAITA.

Viilaaja Akseli Rasi 16. 3. 52. Hän on syntynyt Virolahdella. Putki ja Koneen palvelukseen hän tuli 6. 6. 1939 viilaajaksi, missä toimessa on edelleenkin. Aikaisemmin hän on toiminut poliisina ehtien ylikonstaapelin arvoon saakka, sekä sen jälkeen autonkuljettajana ja kauppaedustajana ja onpa hän käynyt vähän merilläkin, kunnes noin 17 vuotta sitten päätyi metallialalle. Useiden eri ammattiensa ohella hän on ehtinyt hoitaa myös erilaisia luottamustehtäviä toimien nyt Putki ja Koneen tuotantokomitean puheenjohtajana. Kalastus on hänen ulkoilu- ja urheiluharrastuksistaan varmaankin ensi sijalla. Kts. haastattelua "Pukolaiset pakisevat".

Tekla Marja Tuominen 8. 5. 52. Hän on syntynyt Lopella, mistä jo nuorena lähti tehdastöihin ja niinpä hän onkin ehtinyt työskennellä monenlaisissa tehtaissa. Putki ja Koneeseen hän tuli 3. 8. 50 radiaattoriosastolle pistehitsaajaksi, missä työssä on edelleenkin. Vapaa-ajat kuluvat kotona käsitöiden ja uskollisen ystävän Nalle-koiran parissa.

Putki ja Koneen hiihtokilpailut

pidettiin Lahden Hiihtostadionilla 1. 3. 52. Latu kulki kuuluisassa Salpausselän hiihtomaastossa, mutta oli yritetty saada mahdollisimman helpoksi, koska kilpailuihin osallistui pääasiassa tavallisia sunnuntaihiihtäjiä eikä kansainvälisiä hiihtokuuluisuuksia, kuten viikkoa myöhemmin samassa paikassa. Keli oli melko raskas juuri sataneen uuden lumen vuoksi. Kilpailu suoritettiin kolmessa sarjassa ja hiihdettävä matka oli naisilla ja ikämiehillä 5 km sekä miesten yleisessä sarjassa 10 km. Tulokset:

Naiset: 1) Katri Salonen 32.04. 2) Eila Laaksonen 32.55. 3) Hellin Saarinen 38.19. 4) Signe Palm 40.08. 5) Sirkka Vilkmán 43.30. 6) Onerva Glad 44.13. 7) Tekla Tuominen 1.00.02.

Miesten yleinen sarja: 1) Niilo Virtanen 43.05. 2) Toivo Aaltonen 44.06. 3) Eino Tiihonen 55.05. 4) Veikko Pylväläinen 56.04. 5) Tauno Virta 59.29. 6) Heikki Aho 1.08.11.

Ikämiehet: 1) Esko Günther 27.02. 2) Mauno Laapotti 31.52. 3) Viljo Järvinen 1.18.36.

METSÄOSASTO.

PITKÄAIKAISESTI PALVELLUT.

TYÖNJOHTAJA KALLE JOHANNES RUOTSALAINEN

tuli 1. 12. 51 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 30. 6. 1885 Pielavedellä. Jo nuoruusvuosinaan hän antautui metsäalalle ja tuli 1. 12. 11 Halla Ab:n Pielaveden piiriin työnjohtajaksi. Kun tämä piiri siirrettiin Iisalmelle, siirtyi myös Ruotsalainen Iisalmelle, jossa edelleenkin on yhtiömme Poroveden piirissä. Erittäin taitavana metsä- ja uittotyönjohtajana hän nauttii suurta luottamusta esimiestensä ja työntekijöiden keskuudessa. Milloin vain taitoa ja ammattikokemusta on tarvittu, Ruotsalainen on ollut valmis tunnettuja kykyjään käyttämään, erikseen uittoalalla. Monet ovat ne purot ja salot, joita hän on joutunut pitkän päivätyönsä aikana tallustelemaan, eikä hän ikävuosistaan huolimatta valittele vaivojaan, kun on kysymys metsissä liikkumisesta. Tehtävissään Ruotsalainen on vaativa, ja hänen johdolla työt kyllä sujuvat.

Lahden talkoohiihdot.

Lahden teollisuuslaitosten, liikkeiden ja virastojen väliset talkoohiihdot suoritettiin sunnuntaina maaliskuun 16 p:nä. Näissä kilpailuissa lahtelaiset eri työnantajien palveluksessa olevat mittelevät voimiaan ja taitoaan hiihdon merkeissä, niin henkilökohtaisessa kuin liikkeidenkin välisessä kilvassa. Joukkuetuloksia laskettaessa huomioidaan 3—20 hiihtäjän tulos kilpailevien liikkeiden henkilöluvun perusteella. Putki ja Kone kilpaili tehdas- ja käsityöliikkeiden sarjassa sijoittautuen siinä toiseksi 10 hiihtäjän keski-ajan ollessa 51.48. Matka oli 10 km.

T. W. Siivola.

Onni Nummelin.

MERKKIPÄIVIÄ.

60-VUOTIAS.

Piiriesimies Toimi Wilkas Siivola 11.3.52. Hän on syntynyt Orimattilassa. Käytyään Nikkarilan metsäkoulun hän tuli Kymin Osakeyhtiön palvelukseen 15.10.1915 työnjohtajaksi Savon hoitoalueeseen, mutta siirtyi jo 1.12.1916 Keski-Suomen hoitoalueen Pihtiputaan piirin piirityönjohtajaksi ja nimitettiin 1.2.1952 Pihtiputaan hoitopiirin piirimieheksi. Näin ollen Siivola on toiminut yhtiömme palveluksessa yhtäjaksoisesti 37 vuotta ja miltei koko tämän ajan Pihtiputaalla. Hän on hoitanut kaikki tehtävänsä erittäin tunnollisesti ja saavuttanut sekä esimiestensä että alaistensa jakamattoman luottamuksen. Oman ammattinsa ohella Siivola on vuosien mittaan joutunut ratkaisevalla tavalla ottamaan osaa Pihtiputaan kunnan toimintaan kuuluen mm. kunnanvaltuustoon parikymmentä vuotta, mistä ajasta hän on noin 10 vuotta ollut valtuuston puheenjohtajana. Sitä paitsi hän on kuulunut lukuisiin kunnallisiin lautakuntiin, samoin myös kirkkovaltuustoon ja kirkkohallintokuntaan. Voidaanpa sanoa, ettei Pihtiputaan kunnassa ole tehty mitään ratkaisevaa, ellei Siivola ole ollut asiansa mukana. Myöskin häneltä on liennyt aikaa urheiluseura Pihtiputaan Tuiskun toimintaan, ja mikäli Siivola vielä kaiken tämän lisäksi on ehtinyt uhrata aikaansa mieliharrastuksilleen, on hän ollut joko keuhkumetsästyksessä tai narraamassa kaloja Kolimajärvestä.

50-VUOTIAITA.

Hevostenhoitaja Toivo Virtanen Heinolassa 13.2.52. Yhtiön palvelukseen hän tuli 15.2.1933 hevosmieheksi metsäosaston Nynäsin tilalle ollen talvella metsäajoissa ja kesällä etumiehenä maanviljelystyöissä. Vuodesta 1938 lähtien hän on myös hoitanut yhtiön omat hevoset, joita ajoittain on ollut kymmenkunta. Ahkerana ja hyväntuulisena hän on aina tunnollisesti hoitanut tehtävänsä saavuttaen esimiestensä täyden luottamuksen ja työtoveriensa kunnioituksen.

Metsätyönjohtaja Onni Nummelin syntymäpäitjässään Kuhmoisissa 2.3.52. Jo lapsena oleskellessaan äidinisänsä luona Halla-Pörvälän Ristimäessä hän joutui samoilemaan metsissä ja mieheksi vartuessaan hankkimaan sieltä toimeentulonsa. Vuonna

1920 hän sai toimen mittamiehenä ja nuorempana työnjohtajana Puutavaraosakeyhtiö Kymmene Ab:n Kuhmoisten piirissä, jossa toimessa oli siihen asti, kun sanottu yhtiö lopetti toimintansa. Sen jälkeen Nummelin toimi useita vuosia Kuhmoisten kunnalliskodin maataloustyönjohtajana ollen myös laitoksen metsätyöt hänen valvonnassaan. Sotien jälkeen hän työskenteli Yhtyneitten Paperitehtaitten Jämsänkosken metsätyönjohtajana ja siirtyi 20.4.1945 Kymin Oy:n Kuhmoisten piiriin metsätyönjohtajaksi, jossa toimessa edelleenkin on.

Rehtinä ja toimeliaana miehenä Nummelin on varsinaisen toimensa ohella joutunut osallistumaan myös yhteiskunnallisiin rientoihin ollen nykyisin mm. Kuhmoisten kk:n laidunosuuskunnan isännöitsijä ja rahastohoitaja sekä kansakoulun johtokunnan jäsen.

HUUMORIA.

Kerran saapui erääseen Helsingin kirkkoherranvirastoon pieni, herttainen ja kirkassilmäinen tyttönen, jonka nenä ei edes ylettynyt kanslian korkean pöydän tasolle. Lapsi ojensi kätensä, jossa oli sadan markan raha, ja ilmoitti heleällä äänellä, että hän tahtoi ostaa taivasten valtakunnan avaimet.

Kansliassa syntyi yleinen hämminki, sillä kukaan ei tiennyt, miten tällaiseen tapaukseen olisi suhtauduttava. Pastori koetti selittää työlle, että kysymyksessä oli varmaankin jokin erehdys, mutta tyttö väitti itsetietoisena, että äiti oli lähettänyt hänet ostamaan juuri taivasten valtakunnan avaimia eikä mitään muuta. Vähitellen pastori sai selville tytön nimen ja osoitteen, joitten perusteella hän etsi puhelinluettelosta asianomaisen puhelinnumeron. Lyhyt keskustelu tytön äidin kanssa selvitti, että kysymyksessä olikin Croninin teos "Taivasten valtakunnan avaimet", joka tyttösen olisi pitänyt mennä ostamaan läheisestä kirjakaupasta.

Kajaanin rovasti Johannes Väyrynen oli tunnettu kansanomaisesta pukeutumistavastaan. Kerran hän matkusti Oulunjärvellä ja laivalla oli mukana saksalaisia matkailijoita, jotka alkoivat äidinkielellään laskea leikkiä hänen kustannuksellaan. Kun vieraat aikoivat lopuksi ikuistaa valokuvaan tämän tyyppillisen suomalaisen ukonturilaan, neuvoi Väyrynen heitä saksaksi vakavaan tyyliinsä:

— Ja pankaa sitten sen kuvan alle, että se esittää Kajaanin rovastia!

Lääkäri oli sairaustapauksen vuoksi saanut kutsun erääseen perheeseen. Hän lähetti vastauksen, joka kuitenkin oli niin epäselvä, että perheen nuorin lähetettiin apteekkiin kysymään, mitä paperilappuun oli kirjoitettu. Apteekkari silmäili sitä hetken asian tuntijan ilmein ja katosi sitten kaikkein pyhimpiänsä. Parin minuutin kuluttua hän palasi mukanaan pieni pullo, jonka hän laski tiskille ja sanoi:

— Sata markkaa.

®Högforsin Tehdas

Högforsin Tehdas rakentaa.

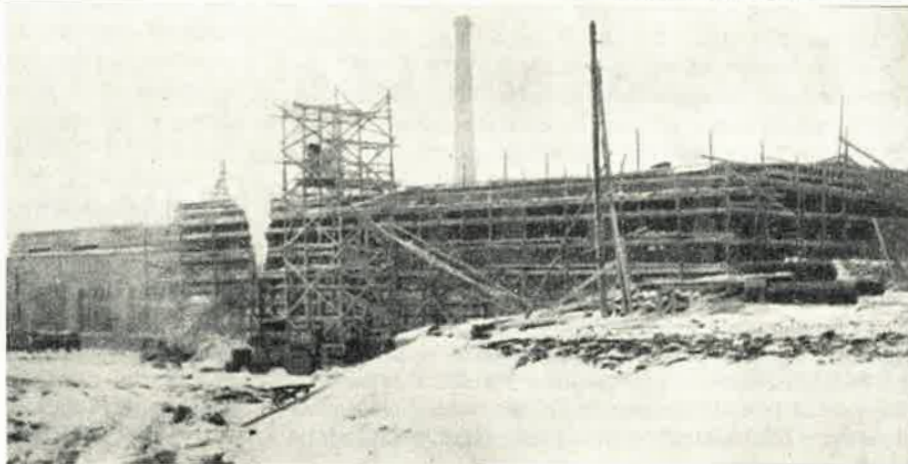
Viime vuonna Kymi-Yhtymä-lehden Högforsin Tehtaan numerossa vuorineuvos Arppe kertoi tehtaamme suurista rakennussuunnitelmista. Tammikuun 19 päivänä vietettiin tehtaan Seuratalossa näiden suunnitelmien mukaan rakennettujen tehdashallien harjannostajaisia voileipä-, kahvi- ja virvoitusjuomatarjoiluineen. Tilaisuudessa puhui Högforsin Tehtaan toimitusjohtaja vuorineuvos G. Arppe esittäen kiitokset

mestareille ja työntekijöille hyvin suoritetusta työstä. Lisäksi hän arveli nyt seuraavan rakennusmiehille hiljaisemman ajan tehdasrakennustyömaillamme, koska Högforsin Tehdas on jo kokonaan täyttänyt jokilaakson, jossa tehdas sijaitsee, eikä sinne sovi enempää. Työntekijäin puolesta kiitti pääluottamusmies Aalto Högforsin Tehtaan johtoa.

Kuva esittää Mekaaninen valimo IV:n viimesyksyistä rakennusvaihetta. Siihen tulee lattiaa 2500 m².

Uuden liesiosaston ja lähettämön uutisrakennus rakennustelineineen talvisessa asussa. Tähän tulee 3600 m² lattiapintaa.

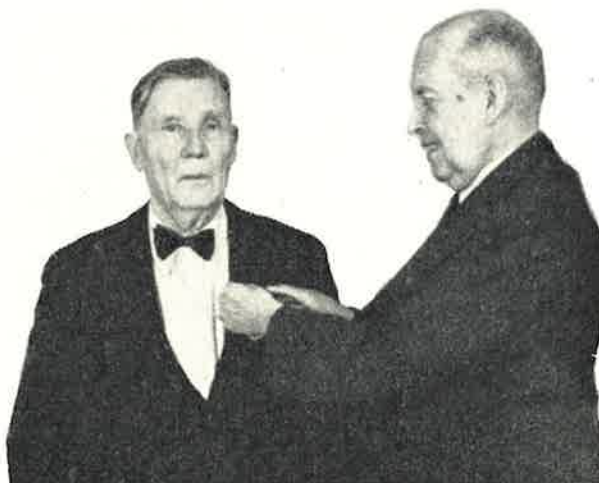
Mikä paukkaa Högforsin Tehtaalla?

Jo parin vuoden ajan on melkein joka päivä kuulunut pauketta Högforsin Tehtaan alueelta. — Mitä kummaa siellä oikein paukutellaan? on varmaan moni kysellyt saamatta siihen vastausta. Nyt on kuitenkin valokuvaajamme saanut tämän salaisuuden selville. Hän sijoittui koneineen suojattuun paikkaan ja kun kuului: "Ampuja tulee", hän napsautti onnistuneesti koneensa laukaisijaa, ja nyt on Kymi-Yhtymä-lehden lukijoilla tilaisuus todeta oikein omin silmin, miten kokonainen kallio lähtee liikkeelle. On siis kysymys kiven louhimisesta sepeliksi ja muihin rakennustarkoituksiin. Näin on salaisuus paljastettu kaikille. Vasemmalla olevassa kuvassa koko kallio on liikkeellä. Räjähdyskaasut suihkuavat syntyneistä halkeamista. Oikealla kivimies Toivo Ruoho katselee kätensä ja räjähdysen aikaansaamaa työtä. Valtavia ovat järkäleet, jotka räjähdysvoima on singonnut paikoiltaan.

KUNNIAMERKKI ARON ABERGILLE.

Joitakin aikoja sitten saimme lehdestä lukea, että Tasavallan Presidentti oli myöntänyt Högforsin Tehtaan pitkäaikaiselle työntekijälle, liesikasaaja Aron Abergille Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin. Merkin luovutus tapahtui maanantaina maaliskuun 10 p:nä tehtaamme Virkamieskerholla järjestetyssä pienessä juhlatilaisuudessa, jossa kunniavieraspariskunnan lisäksi olivat läsnä vuorineuvos Arppe, yli-insinööri Alander, teknikko Strang ja sosiaalipäällikkö Sepponen. Vuorineuvos Arppe kiinnitti mitalin Abergin rintaan lausuen ilonsa siitä, että hän saa luovuttaa tällaisen arvokkaan kunniamerkin tehtaansa pitkäaikaiselle ja erittäin tunnolliselle työntekijälle, joka jo yli 55 vuotta on uurastanut Högforsin Tehtaalla. Kunniamerkin myöntäminen tehtaan työntekijälle merkitsee kunnianosoitusta koko tehtaalle.

Mitalin saaja kiitti muutamin sanoin osakseen tulleesta kunnianosoituksesta, minkä jälkeen käytiin emäntien järjestämään herkulliseen kahvipöytään. Siinä keskusteltaessa muisteltiin entisiä "bruukin

patruunoita" ja kuultiin, että jo 8-vuotiaana Aberg oli ollut isänsä apuna masuunia täyttämässä. Todettiin myös, että tehtaamme kasvot ovat viimeisen patruunan, vuorineuvos Arppen aikana eniten muuttuneet, niin ettei Aberg tuntisi tehdasta ollenkaan, jos olisi ollut 15 vuotta täältä poissa.

Kalle Valo.

Aarne Eskolin.

Kaarlo Ranta.

Kosti Mäkelä.

Merkkipäiviä.

60-VUOTIAITA.

Portinvartija Emmi Vainio 19.5.52. Hän tuli ke-säkuussa 1942 kattilaosastolle siivojaksi ja siirtyi v. 1950 Fagerkullan portille portinvartijaksi, jossa toi-messa on edelleenkin.

Sisusten tarkastaja Kalle Adolf Valo 25.6.52. Hän on Tammelan pitäjän poikia. Kotipuolessaan hän oli aluksi metsätoissa ja etumiehenä uitoissa. V. 1921 hän tuli Högforsin Tehtaan valimoon, jossa oli valajana ja kaavaajana 30 vuotta. Nykyisessä toimessaan vali-mon sisustusosastolla hän on ollut v:sta 1951 alkaen. Vapaa-ajan harrastuksiin kuuluivat nuorempana viu-lunsoitto ja voimistelu.

50-VUOTIAITA.

Eläkeläinen, entinen viilaaja Svante Fredrik Ja-ri la 12.2.52. Hän on syntynyt U.l. Pyhäjärvellä. V. 1920 hän tuli keernapojaksi valimoon, oli välillä ra-hapaperia tekemässä muissa tehtaissa, tuli v. 1924 ra-kennusosastolle ja v. 1926 pajaan, jossa oli siihen ai-kaan kattiloiden kasaustyössä, ja siirtyi sitten eri osastojen kautta konepajalle viilaajaksi. Onpa hän välillä ollut korjaamossa työnjohtajanakin. Kaavaus-koneiden korjaustyöt ja niiden kehittäminen parem-miksi ja täällä valmistaminen on ollut Jarilan tehtä-vänä noin v:sta 1935 alkaen. Saipa hän erikoispalkin-nonkin valimokoneiden kehittämisestä ja parantami-sesta. V. 1950 Jarila joutui sairauden takia eläkkeelle. Monia kokemuksia on hänellä ollut tehtaassamme. Kerrankin sattui kattilaosastolla onnettomuus, jolloin eräs kattila kaatui hänen päällensä. Tällöin katkesi-vat hänen molemmat jalkansa. Aikoinaan oli Jarila innokas näyttämö- ja laulumies.

Portinvartija Aarne Nikolai Eskolin 12.5.52. Hän on syntynyt Somerolla, jossa oli maataloustöissä vuoteen 1928 saakka. Tällöin hän tuli Högforsin Teh-taan valimoon, missä työskenteli vuoteen 1947, jolloin sairastui ankaraan nivelreumatismiin. Parannuttuaan hän tuli portinvartijaksi, jota tointa hoitaa edelleen-kin. Moottoriharrastukset ja kalastus kuuluvat hänen vapaa-aikojensa ohjelmaan.

Ilmari Cavenius.

Kaavaaja Kaarlo Viljam Ranta 14.5.52. Hän on tämän kylän poikia ja työskennellyt koko ajan tällä paikkakunnalla. V. 1918 hän tuli ensi kerran Högforsin Tehtaan valimoon, jossa aherteli kaavaajana kymmenkunta vuotta, oli välillä poissa 2—3 vuotta ja on sitten taas vuodesta 1931 alkaen ollut yhtäjaksoi-sesti ensin kaavaajana ja pari kolme vuotta hiekan kuivaajana.

Muurari Kosti Mäkelä 21.5.52. Hän on tämän kylän poikia ja ollut koko ajan muurarina tehtaal-lamme. V:sta 1943 alkaen hän on ollut vakinaisesti tehtaamme rakennusosaston kirjoissa. Myös Mäkelän kolme poikaa ovat olleet isänsä kanssa tehtaamme palveluksessa, yksi lähettämössä ja kaksi konepajalla. Nyt on keskimäinen pojista kuitenkin Helsingin Teknillisessä koulussa. Nuorempana harrasti Mäkelä vapaa-aikoinaan kalastusta, mutta nykyään vie am-matti kaikki vapaa-ajatkkin.

Maalari Ilmari Cavenius 12.6.52. Hän on syn-tynyt Karkkilassa ja tuli v. 1917 tehtaaseemme työhön. V. 1919 hän siirtyi maalarinoppilaaksi rakennus-osastolle ja työskenteli maalarina vuoteen 1925, jol-loin lähti muuante. Hän oli töissä Porissa, Tuusulas-sa ja Helsingissä. V. 1930 hän palasi Karkkilaan ja toimi itsenäisenä maalariurakoitsijana vuoteen 1945 saakka, jolloin tuli taas tehtaamme rakennusosastolle maalariksi. Tässä toimessa hän on edelleenkin. V:sta

Tiliä talven hiihdoista.

Tätä kirjoitettaessa vetelee talvi täällä Karkkilassa viimeisiä virsiään. Niinpä onkin jo aika tehdä tilastoja talvikauden hiihdoista.

Helmikuun 24 p:nä pidettiin tehtaamme hiihtomestaruuskilpailut, jotka olivat samalla karsintana Kymi-yhtymän mestaruuskilpailuihin. Mikko Elvas näytti toisille, että vielä hän pitää kutinsa, kuten on pitänyt jo viitenä talvena. Eroa oli seuraavaan, Veikko Kanta-oksaan 4 minuuttia. Arvo Astala voitti niukasti ikämiesten ja Toivo Lehtonen $4\frac{1}{2}$ minuutilla yli-ikämiesten hiihdon. Aune Lindgren oli taas tänä talvena mukana ja voitti, mutta vain muutamalla sekunnilla. Pojista konepajakoulun oppilas Olavi Repo sai yli $2\frac{1}{2}$ minuutin eron 19-vuotiaiden sarjassa ja Eero Hämäläinen selvän voiton 17-vuotiaiden sarjassa.

Maaliskuun 12 p:nä oli sitten se jännittävä päivä, jolloin ratkaistiin osastojen välinen paremmuus 5x5 km:n viestinhiihdossa. Kahdeksan joukkueen ensimmäisten miesten asetuttua riviin hiihtostadionillamme antoi teknikko Vaarasalo lähtömerkin. Konepajakoulun Jukka Hakala asetui johtoon heti pellolta metsään lähdettäessä ja hyvin meni konepajakoulun II:lta joukkueeltakin, vaikka olikin välillä monta mutkaa matkassa. Arvo Astala valimosta tuli ensimmäisenä vaihtopaikalle ja Oiva Luoto lähti jatkaamaan viestiä. Toiselta taipaleelta tuli Markku Kanta-oksa ensimmäisenä päästäen sekaosaston kolmannen miehen Eero Hämäläisen menemään, ja osaston Veikko Kanta-oksa teki hyvää työtä neljännellä taipaleella saaden toiseksi parhaan väliajan. Konepajakoulun Vilho Stenbacka tuli vaihtoon toisena. Sekaosaston viimeistä osuutta lähti nyt taivaltamaan Yrjö Tuovinen konepajakoulun Olavi Revon ollessa vain muutaman sekunnin jälessä, ja niin sitten kävi, että konepajakoulun II joukkue hakkasi viestinhiihdossa kaikki muut tehtaan hakahiihtäjät. Viimeisellä taipaleella sai valimon apuosaston Mikko Elvas kuitenkin kilpailujen parhaan väliajan nostaen joukkueensa viimeiseltä sijalta kolmanneksi. Monessa joukkueessa oli muutamia hyviä hiihtäjiä, mutta kokonaisuus oli epätasainen. Konepajakoulun joukkue oli taas koko ajan kärkipäässä, joten Olavi Repo pääsi lähtemään riittävän paljon ennen Elvasta ja sai kolmanneksi parhaan väliajan.

Käytiinhän sitä Hallassakin maaliskuun 9 p:nä, mutta metsäosaston miehet olivat ladulla kuin isoja hirviä eikä heille mahdettu mitään, joten sijoittumisista ei kannata puhua.

Mutta kyllä on ollut hauska talvi hiihtäjillä, ja kylä on hiihdettykin, varsinkin harrastushiihtoa.

1925 alkaen Cavenius on osallistunut työväenopistotoimintaan ja oli aikoinaan mukana perustamassa Karkkilan työväenopistoa. Itse hän on opiskellut monissa opintopiireissä mm. suomenkieltä, kirjanpitoa, kirjallisuutta, kunnallistietoa ja kotiseututietoa. Lisäksi hän toimii toveritoimikunnan jäsenenä.

PITKÄÄIKAISESTI PALVELLUT.

URAKKAHINNOITTELIJA ALFRED AUTIO

tulee 1. 6. 52 olleeksi 40 vuotta Högforsin Tehtaan palveluksessa. Hän on syntynyt 4. 6. 1898 U.L. Pyhäjärvellä. Autio työskenteli konepajalla jyrksijänä vuoteen 1945 ja työntarkastajana vuoteen 1947, jolloin tuli suunnitteluosastolle urakkahinnoittelijaksi. Kalastus ja moottorien kanssa puuhailu ovat olleet hänen vapaa-aikojensa harrastuksia.

Muuan tyttöoppilas oli saanut kirjallisessa kuulustelussa vaikean tehtävän, josta selviytyminen tuntui suorastaan ylivoimaiselta. Hänen piti vastata kysymykseen: "Mikä on pultti ja mikä on mutteri?" Aikansa hikoiltuaan hän sai paperille seuraavan neroleimauksen:

"Pultti on kovasta metallista, sellaisesta kuin raudasta valmistettu tikkua muistuttava esine, jonka toisessa päässä on neliskulmainen pahkura ja on toisesta päästä pyöreä. Siinä on paljon viiloksia, jotka kulkevat päästä toiseen. Mutteri muistuttaa pulttia, mutta on päinvastainen, koska sen neliskulmaiseen rautaan on sahattu suora reikä, jonka sisäpuolella on renkaita."

Erästä lehdestä oli aloitteleva uutishankkija lähetetty kiireimmän kaupalla tulipaloa seuraamaan. Parin tunnin kuluttua sai lehden päätoimittaja sähköen asianomaiselta: "Saapunut palopaikalle. Mitä nyt teen?" Toimittaja vastasi: "Etsikää kuumin paikka ja hypätkää siihen!"

Muuan nuorukainen kysyi kerran Mozartilta, miten sävelletään sinfonioita.

— Sinä olet vielä hyvin nuori. Eiköhän olisi parasta, että aloittaisit balladeista? ehdotteli säveltäjä.

— Mutta tähän sävelsitte sinfonioita jo kymmenvuotiaana! huudahti nuorukainen.

— Niinpä kyllä, vastasi Mozart, — mutta minä en kysynyt "miten?"

HARRASTUSHIIHTO.

Vaikka tammikuun vesisateet eivät luvanneetkaan mitään hyvää hiihtäjille, saatiin sentään kuukauden loppupuolella lunta niin runsaasti, että harrastushiihtoladut voitiin vetää polkuja pitkin, joilla oli lunta riittävämminkin. Ja niin sitten harrastushiihto alkoi 26. 1. ja päättyi 16. 3. Tänä aikana merkittiin Toivikkeen hiihtomajalla 2120 suoritusta, Valkjärvellä 1200 ja Niemessä 50 eli siis yhteensä 3370 suoritusta. Kaunis luku harrastushiihtäjien aikaan saamaksi. 16. 2.—16. 3. välisenä aikana suoritettiin vielä pääkonttorin ja teknillisen konttorin kesken haasteharrastushiihto siten, että jokaisen tuli tämän kuukauden aikana tehdä viisi taivalta jollekin hiihtomajalle. Kilpailussa annettiin joka viikko väliaikatiedoitus, jolloin osastoittain todettiin jokaisen konttorilaisen hiihtokerrat. Niinpä sitten kävi, että kovan henkilökohtaisen propagandan ansiosta pääkonttori voitti tuloksella 78—59. Kirjanpito + huolto sekä kirjeenvaihto saivat molemmat 100 % ladulle muiden saadessa hieman vähemmän.

Harrastushiihdot tuli hiihdeltä, mutta muutamat hiihtäjät hiihtelevät tätä kirjoitettaessa Eerikkilässä oikein urakalla. He ovat harrastushiihdon palkinto-

lomalaisia, jotka Eerikkilän lumisilla rinteillä nauttivat loppupalven aurinkoisista päivistä. Jonkin verran hiihtoa, paljon aurinkoa ja runsaasti "pingistä", tämä on ohjelma. Lisäksi kuuluu tänä viiden päivän aikana käydä pari kertaa saunassa ja joka ilta katsella hauskoja elokuvia ennen nukkumaan menoa.

Onni yksillä, kesä kaikilla. Niin — keväällä sitten tavataan taas kävelyreiteillä ja ehkä Eerikkilässäkin palkintolomalla.

Vasemmalla: Tehtaan hiihtomestaruuskilpailuissa oli Mikko Elvas omaa luokkaansa.

Oikealla: Pääkonttorin edustajat, rouvat Vera Hartman ja Hilja Snellman saivat suorittaa potkukelkalla osuutensa harrastushiihdoissa ja urakka tuli suoritettua. Hyvä, hyvä!

"Tyttöjä tässä on kauniita" mäestä alas pyörimässä, sillä tuskinpa he sentään tästä Haukkamäen rinteestä pystyissä alas tulivat. Vasemmalta neidit Raunio, Saarinen, Nygren ja Sälönen. — Kaikki tarvitsevat hyvää kuntoa. Yli-insinööri E. Alander tyttärensä Brita Alanderin ja Donkey-koiransa kanssa harrastusladulla hoitamassa osuuttaan pääkonttorin ja teknillisen konttorin välisessä haastehiihdossa.

Alhaalla vasemmalla: Neiti Raili Salonen näyttää Haukkamäen rinteessä, että tässä tullaan oikein pujottelemalla. — Oikealla: Koko Sepposen perhe harrastushiihtoladulla. Isä ei kuitenkaan — kuten tavallisesti — ehtinyt mukaan.

Keski-Eurooppaa kiertämässä.

II.

Vaikka Saksassa onkin erittäin tiheä rautatieverkosto, ei se vielä merkitse sitä, että matkustaminen rautateitse olisi helppoa. Tosin kaupungista toiseen pääsee nopeasti mukavilla pikajunilla, mutta jos aikoo käydä pikkupaikkakunnilla, jotka ovat syrjässä valtaväyliltä, huomaa, että aikaa on varattava aivan pikkumatkaakin varten vähintään päivä. Junaa joutui vaihtamaan vähän väliä, mutta koskaan ei matkaa voinut heti jatkaa, vaan pikkuasemilla joutui odottamaan 1—2 tuntia. Siinä jo ehti monta kertaa toivoa, että olisi käytettävissä edes Karkkilan—Helsingin ”pikajuna”. Ihmeellistä kyllä ei Saksassa käytetä linja-autoja paikkakuntien välisessä liikenteessä, kuten melkein kaikissa muissa Euroopan maissa.

Eräällä retkellä Wupper-joen laaksossa näimme ihmeellisen ilmassa kulkevan raitiotievaunun. Sen koko rata oli noin 40 km pitkä ja rakennettu kokonaan joen päälle tukevien teräspilarien varaan. Vaunut roikkuivat radasta alaspäin kattoon asetettujen pyörien varassa. Laitos on rakennettu jo v. 1901 ja vietti se juuri siellä ollessamme 50-vuotisjuhlaansa. Se on mahtanut rakentamisensa aikana olla melko suuri teknillinen ihme, sillä nykyisellä tekniikan aikakaudellakin se on yhä vielä saavutus. Ajoimme sen päästä päähän ja nopeasti sillä pääsimkin.

Jos Saksassa haluaa liikkua nopeasti, on se mahdollista ainoastaan henkilöautoilla. Ja tämä käykin erinomaisesti päinsä ainakin teiden puolesta, sillä sellaisia loistoteitä kuin Saksassa on, tuskin löytää muualta Euroopasta. Kaikki pienet kylätietkin ovat kesto-

päällystettyjä. Erikoisesti kiinnittyy huomio ns. autostradoihin, jotka on rakennettu maan eri osien välillä pikaliikennettä varten. Autostradan muodostaa kaksi noin 10 metrin päässä toisistaan olevaa tietä, joissa kummassakin on kaksi ajorataa. Kummallakin tiellä on liikenne sallittu vain yhteen suuntaan ja ajoradoista on toinen tarkoitettu kuorma-autoille ym. hiljaisempaa vauhtia liikkuville ajoneuvoille ja toinen vauhtihurjastelijoille. Tosin suurin sallittu nopeus on nykyään 80 km/t, mutta siitä ei kukaan välitä, ei ainakaan välittänyt meidän kuljettajamme, joka pienellä Volkswagenilla kiidatti meitä 120 km:n tuntinopeudella. Autostrada on siitä erinomainen, ettei se suoranaisesti kulje minkään asutuskeskuksen lävitse, vaan aina noin 10—15 km päässä kaupungeista. Jos haluaa poiketa jossain kaupungissa, on sinne ajettava erillistä tietä pitkin, joka haarautuu autostradasta. Autostradalla ajettaessa ei koskaan tarvitse pelätä sivulta tulijoita, sillä tienristeyksiä ei ole, eikä tien varrella ole minkäänlaista asutusta tai taloja, joista voisi ajatella jonkun tulevan tielle. Autostradat on rakennettaessa varta vasten johdettu sellaisten seutujen halki, missä on mahdollisimman vähän asutusta. Jos eteen on sattunut niin suuri kylä, että sitä ei ole voitu siirtää pois, on koko kylän ylitse rakennettu valtava teräsbetoninen n. 20 m korkea silta, jonka päällä autostrada kulkee. Näimme useita tällaisia siltoja, joilla pituuttakin oli varmasti yli kilometrin. Siltaa pitkin ajaessa oli sivulle katsoessa sellainen tunne, että istuikin lentokoneessa, kun näki kylän syvällä allaan. Sotatoimien aikana olivat saksalaiset

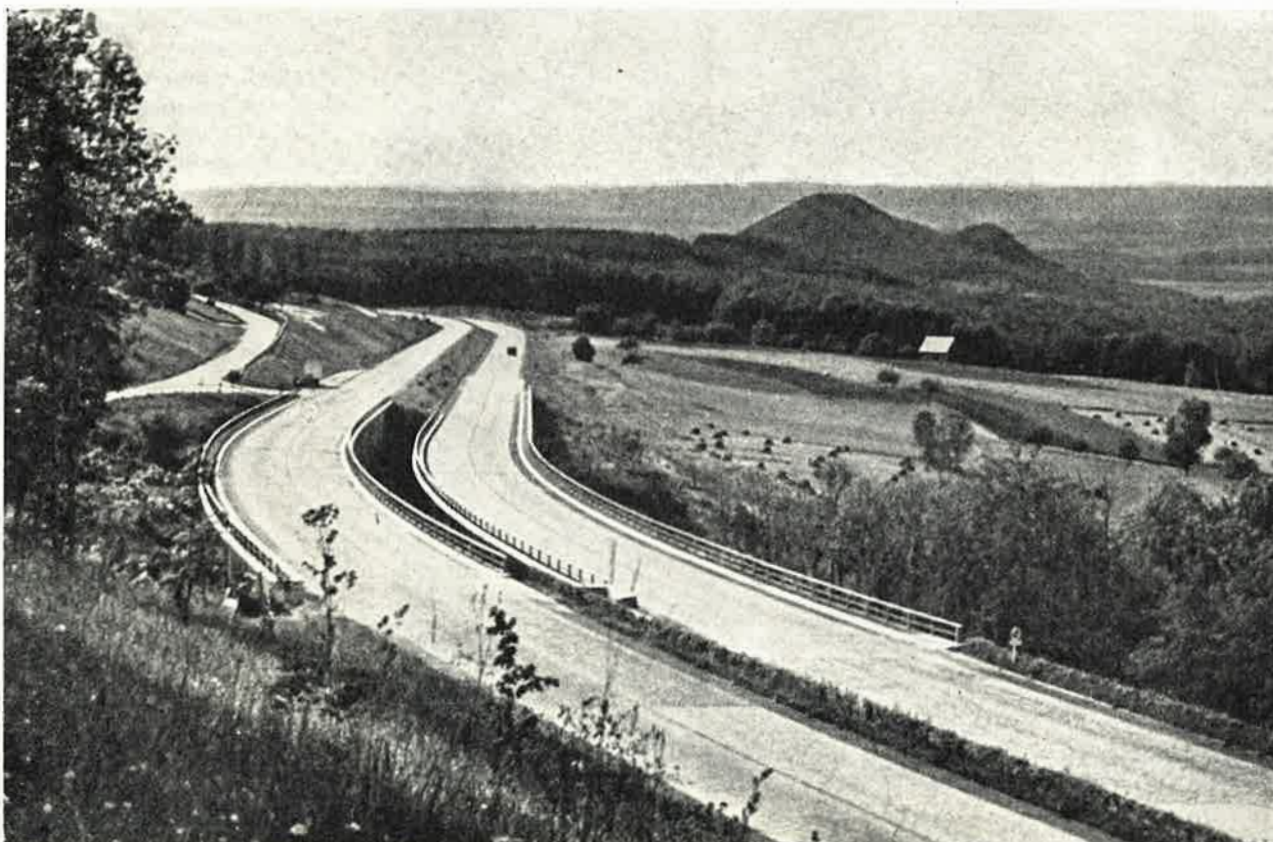
räjähdyttäneet suuren osan näistä silloista ja nyt oli tietysti valtava työ niiden korjaamisessa.

Liikenne autostradoilla on tavattoman vilkas. Varsinkin suuria kuorma-autoja, jotka vielä olivat varustettuja 1:llä tai 2:lla perävaunulla, näytti kulkevan hyvin tiheässä. Tavarankuljetusta suoritetaankin Saksassa nykyään hyvin suuressa määrin autojen avulla.

Mielenkiintoista oli seurata saksalaisten ja voittajavaltioiden asettaman miehityksen välistä suhdetta. Vaikka miehitys taloudellisesti varmasti olikin hyvin raskasta saksalaisille, tuntuivat he helposti alistuvan siihen, pitivät useat, joilta asiaa tiedustelin, suorastaan hyvänäkin sitä, että näinä levottomina aikoina maa oli miehitetty. Miehitysviranomaisia oli melkoinen joukko ja useimmat olivat tuoneet koko perheensä mukanaan. Asunnot

40 km pituinen ilmaraitiotie Wupper-joen laaksossa kulkee joen yläpuolella teräsrakenteen varassa.

Autostradat ovat Saksan elinhermoja. Autostradan muodostaa kaksi vierekkäistä eri suuntiin liikennöitävää kestopäällysteistä maantietä. Kummallakin tiellä on kaksi ajorataa.

näitä varten, ainakin niillä seuduilla, missä me satuimme liikkumaan, oli hankittu yksinkertaisesti ajamalla saksalaiset pois niistä rakennuksista, jotka pommituksissa olivat säästyneet. Joissakin paikoissa oli kokonaisia kaupunginosia tällä tavalla miehitysviranomaisten hallussa. Pakkoluovutetuista asunnoista maksettiin kuitenkin hyvä vuokra. Viime aikoina on asuntoja alettu kuitenkin vähitellen palauttaa saksalaisille, sillä miehittäjille on rakennettu kokonaan uusia rakennuksia ja lisäksi on heidän lukumääräänsä pienennetty. Myös kaikki Rheinin varrella olevat suuremmat näköalahoitellit ovat miehittäjien hallussa. Koko asutuskysymys tuntuukin olevan yksi pahimpia riitakysymyksiä saksalaisten ja miehittäjien välillä.

Parhaimmat välit tuntuivat saksalaisilla olevan amerikkalaisten ja huonoimmat ranskalaisten kanssa. Huono sopu viimeksi mainittujen kanssa johtuu siitä, että ranskalaiset, ilmeisesti peläten Saksan nousevan jälleen entiseen voimaansa, yrittävät kaikin voimin vastustaa Saksan teollisuuden jälleenrakentamista. Muodollisesti Saksalla on oikeus rakentaa tehtaita ja kaivoksia ym. laitoksia, mutta käytännössä on ainakin suuremmat suunnitelmat alistettava liittoutuneiden hyväksyttäväksi. Sillä tavalla ovat ranskalaiset voineet jarruttaa esim. Rheinin yli rakennettavien siltojen lukumäärää, mikä on aiheuttanut paljon vaikeuksia saksalaisten kuljetuksille. Esim. Kölnin luo- na olevan rautatiesillan ylitse joudutaan nykyään oh-

jaamaan juna joka toinen minuutti, mikä käytännössä luonnollisesti on hyvin vaikeaa. Samanlaisena esimerkkinä voidaan vielä mainita suuren Thyssenin terästehtaan uudelleen rakentaminen. Tehdas oli ollut Euroopan suurimpia tuottaen 2 miljoonaa tonnia terästä vuodessa, mutta oli pommituksissa osittain tuhoutunut ja osittain sotakorvauksina kuljetettu pois. Rakentaminen kiellettiin juuri siellä olomme aikana ja se tuntui sanomalehdistä päätellen olevan hyvin katkera pala saksalaisille.

Muuten näyttää Saksan teollisuus edistyvän hämmästyttävällä nopeudella. Tuntuu, että pommituksista melkein on ollut enemmän hyötyä kuin vahinkoa, sillä monista jo vanhentuneista tehdaslaitoksista oli pommitusten avulla mukavasti päästy eroon ja nyt rakennettiin Marshall-avun turvin uusia komeita tehtaita, joissa ei ole tyydytty vain kopioimaan USA:n ja Englannin viimeaikaisia laitoksia, vaan on aito-saksalaisella kekseliäisyydellä vielä kehitetty laitteita niin, että monet uudet tehtaot tällä hetkellä todella ovat tekniikan viimeinen sana, mitä tehokkuuteen tulee. Nimenomaan valimoteollisuudessa, jota me tutkimme, on kehitetty paljon uusia menetelmiä ja laitteita, joiden tarkoituksena on valimoissa esiintyvien raskaampien työvaiheiden helpottaminen. Kaikesta saattoi huomata, että Saksan metalliteollisuus ja erikoisesti juuri valimoteollisuus on kasvamassa ripeätä vauhtia ja tulee lähivuosina varmasti olemaan

Kaupungeissa ja kylissä, jotka ovat säästyneet pommituksilta, näkee usein tyypillisiä saksalaistaloja, jotka ovat säilyneet jopa keskiajalta asti.

vaarallinen kilpailija myös meikäläisillä markkinoilla.

Saksalaisen työntekijän työpäivä on yleensä pitkä. Normaalisesti kuuluu työpäivään 9 tuntia, mutta jatkuva 2—3 tunnin ylityö on tavallista. Lauantait ovat vapaat, mutta silloin ovat kaikki vapaaehtoisissa rakennustöissä, joko raunioita purkamassa tai uutta rakentamassa.

Hyvin ikävän vaikutuksen tekivät kaikkialla näkyvät lukuisat sotainvalidit, jotka kerjäämällä elättävät itsensä. Näytti siltä, ettei minkäänlaista sotainvalidihuoltoa ollut olemassa tai ainakin se pystyi hyvin heikosti auttamaan näitä kovaosaisia. Myös kaduilla parveilevat täysin villiintyneet lapset olivat toisinaan hyvin hankalia. Heidän tavallinen kerjäämistapansa oli heittää kadulla kärrynpyörää ohikulkijain edessä, ja siitä piti sitten maksaa heille 1 penni. Mitään sotavahinkoja, joita pommitusten tai muiden syiden vuoksi oli aiheutunut yksityisille kansalaisille, ei ole ollenkaan voitu korvata, joten kaikki on jäänyt heidän vahingokseen. Kerrottuamme, että Suomessa on valtio korvannut kaikki yksityiselle omaisuudelle sattuneet vahingot, eivät saksalaiset voineet kyllin ihmetellä suomalaisten aikaansaannoksia ja järjestelykykyä tässä suhteessa.

Oltuamme 10 päivää Saksassa kiipesimme valimotaidossa paljon viisastuneina jälleen lentokoneeseen ja lensimme pikakäynnille Englantiin nähdäksemme mitä uutta englantilaiset olivat saaneet aikaan valimoalalla. Laskeutuessamme Lontoossa satoi kuin saavista kaataen ja muutenkin ilma oli hyvin englantilaistyylinen. Parin tunnin pysähdyksen jälkeen jatkoimme matkaa Birminghamiin, joka on Englannin

metalliteollisuuden ja erikoisesti valimoteollisuuden sydän.

Kokonaisuutena katsoen Englannin valimot ovat teknillisessä mielessä edellä Saksan valimoista, sillä englantilaiset saivat sodan aikana hyvin paljon apua USA:sta ja kehittivät silloin valimoitaan tarmokkaasti. Nyt näyttää kehitys pysähtyneen sille tasolle, mikä sota-aikana saavutettiin, sillä uusia teollisuuslaitoksia rakennetaan hyvin vähän ja parannuksia vanhoissa suoritetaan hitaassa tempossa. Mitään valimoalan aivan viimeisimpiä hienouksia ei siis Englannissa juuri ole nähtävissä, mutta luonnollisesti taso siellä meikäläistä mittapuuta käyttäen on niin korkea, että katsottavaa riittää yllin kyllin.

Kun matkustaa Saksasta Englantiin, ei luonnollisesti voi olla vertaamatta näiden maiden elintasoja keskenään. Mitä ruokaan tulee, täytyy sanoa, että se on Saksassa huomattavasti parempaa. Kun oli tottunut Saksan herkullisiin paisteihin ja pihveihin, tuntui oikein vaikealta elää Englannissa paljaan kalan, vihannesten ja putinkien varassa. Erikoisesti lihaa ja muniä, jotka Englannissa ovat tuontitavaraa, on vaikea saada. Korttien mukainen liha-annos on viikossa 80 gr henkeä kohti ja mustasta pörssistäkään ei ole lisää saatavissa, joten siihen on tyydyttävä. Olen usein ihmetellen kysynyt englantilaisilta, miksi he eivät lihan saamiseksi pidä lehmii enemmän kuin mitä heillä on, sillä koko Englantihan on yhtä suurta laidunta, jossa luulisi ruokaa riittävän yllin kyllin suurillekin karjalaumoille. Ja kuitenkin siellä näkee lehmii suhteellisen harvoin. Usein eivät he itsekään osaa sanoa syytä siihen tai sitten on selitetty, että

Englannissa voi usein tammi—helmikuussa olla kylmä ja sataa jopa luntakin, jolloin lehmii ei voi pitää ulkona, ja jos ne tuodaan sisään, on mahdotonta hankkia niille ruokaa sellaisia määriä, että eläisivät edes kuukauden. Englantilaisten on vaikea uskoa selityksiä, että Suomessa lehmät elävät navetassa 8—9 kuukautta vuodessa!

Vaikka englantilaisten kärsimät pommitusvauriot ovat mitättömät saksalaisten kärsimiin verraten, ovat asunto-olot sielläkin vaikeat. Yleensäkin asunnot ovat huonot, jos vertaa niitä esim. suomalaisiin asuntoihin. Lämmityslaitteita ei ole muuta kuin avotakka, mistä on suora reikä katolle ilman peltiä, ikkunat ovat yksinkertaiset ja ovet aina ilman kynnyksiä, niin että englantilaisissa taloissa on jatkuvasti kova veto. Keskilämmitys yksityisissä taloissa on melko tuntematon käsite. Suomen konsuli Birminghamissa oli antanut laitattaa huvilaansa keskilämmityksen, jolloin naapurit olivat alkaneet pitää häntä hieman sekapäisenä. Nyt hänellä oli myöskin sauna rakenteilla ja hän arveli leikkilisesti, että naapurit varmaan varovaisuussyistä myyvät huvilansa ja muuttavat kauemmaksi, ennenkuin hänen huvilansa lopullisesti räjähtää.

Elintason voi sanoa olevan kohtalaisen hyvän muun paitsi ravinnon suhteen. Kaikkea oli vapaasti ja riittävästi saatavissa. Suuret tavaratalot olivat tupaten täynnä tavaraa.

Televisio eli näköradio on Englannissa jo melko yleinen. Yli miljoona televisiovastaanotinta oli jo käytännössä ja niiden hintakin sellainen (30.000—80.000:—), että melkein jokainen saattoi sen ainakin vähittäismaksulla hankkia. Olimme kerran tilaisuudessa seuraamaan televisioesitystä eräässä perheessä ja täytyy sanoa, että kuvat olivat hyvin selvät.

Kuten tunnettua, ovat englantilaiset hyvin vanhoilista kansaa ja säilyttävät mielellään omat totut tapansa. Tämä vaikeuttaa jonkin verran teollisuuden kehitystä, sillä työntekijät pitävät lujasti kiinni vanhoista työtavoistaan eivätkä yleensä helposti omaksu mitään uudistuksia. Työpäivän pituus on sama kuin

Saksassa eli 9—9½ tuntia ja lauantait vapaat. Tällaiseen järjestelyyn ovat vähitellen siirtyneet melkein kaikkien Keski-Euroopan maiden metalliteollisuudet ja työntekijät ovat siihen poikkeuksetta hyvin tyytyväisiä, koska kaksi perättäistä vapaapäivää tuo mukanaan kokonaan toisia mahdollisuuksia vapaapäivän viettoon nähden kuin yksi päivä.

Englannissa vallitsi samaan aikaan sekä työttömyys että suuri työvoiman puute. Tämä johtui siitä, että kangasteollisuudessa oli normaalia alaisempi tuotanto, kun taas metalliteollisuus oli laajentunut ja tarvitsi lisää työvoimaa. Työntekijät eivät kuitenkaan halunneet siirtyä kangasalalta metallialalle. Myös muista maista tullutta työvoimaa esiintyi runsaasti. Esim. eräässä suuressa valimossa oli puolet työntekijöistä intialaisia. He olivat pukeutuneet täysin intialaiseen asuun ollen heillä suuri turbaani päässä ja pukuna ainoastaan jonkinlainen viitta. Valimo tarjosi todella hyvin kummallisen ja kirjavan näyn. Meitä opastava insinööri kertoi, että intialaiset lähtevät mielellään Englantiin töihin, ja kun he ovat olleet noin puoli vuotta poissa, palaavat he takaisin Intiaan ja ostavat ansaitsemillaan rahoilla uuden vaimon. Kun on tarpeeksi monta vaimoa, tekevät nämä kaikki työt ja elättävät miehen. Rahansijoitus vaimoon on siis hyvin edullinen.

Englannista lensimme suurella DC 4-koneella, joka ottaa 50 matkustajaa, Kööpenhaminaan, jossa astuimme kansainväliseen pikajunaan. Juna oli lähtenyt jostakin Etelä-Euroopasta ja oli matkalla Tukholmaan. Tanskan salmet ylitettiin suurella lautalla, mihin mahtui koko juna kahtena osana. Salmen ylitys kesti pari tuntia, jonka jälkeen oltiin Ruotsin maaperällä. Ruotsin olot ovat niin tunnetut täällä Suomessa, että niitä on tarpeetonta käsitellä tässä yhteydessä. Tutkittuamme siellä joitakin päiviä valimouutuuksia oli mieluista lentää taas Suomeen ja päästä kotiin. Ja jälleen on todettava, että hyvin pitää paikkansa tuo vanha tuttu sananlasku: Oma maa mansikka, muu maa mustikka.

Kuuluisin lukuisista Thamesin yli johtavista silloista on Towerin silta.

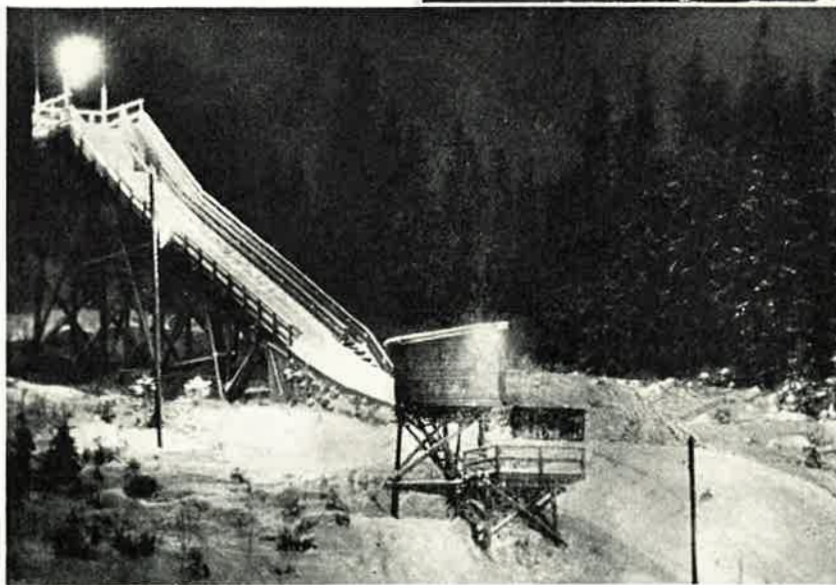

Högforsin miesten talvisia harrastuksia.

Högforsin Tehtaan työnjohtajista ja toimihenkilöistä on 3—4 vuoden aikana ollut muutamia Tietomiehen kirjekursseilla hankkimassa pätevyyttä ja lisätietoja teknilliseltä alalta. Kuvassa vasemmalta lukien laborantti Gunnar Kultavirta, työntutkija Matti Aaltonen ja vastaava laborantti Eero Tuomi ratkovat Teknillisen Kerhon huoneistossa Seuratolossa visaisia problemeja sosiaalipäällikkö Sepposen (taustalla) toimiessa kokeitten valvojana. Miehet selvisivät kokeista hyvillä ja kiitettävillä arvosanoilla.

Viime syksynä oli tässä lehdessä kirjoitus, jossa mainittiin "Miesten kerhon" jatkavan Seuratolossa tavanmukaisia kokouksiaan joka maanantai. Kerho onkin toiminut koko talven enemmän tai vähemmän mieslukuisesti. Siinä tilaisuudessa, josta kuvamme on otettu, kertoi tehtaamme pääluottamusmies Alex Aalto Neuvostoliiton-matkastaan, josta aiheutui pitkä ja erittäin vilkas sekä selventävä keskustelu. Henkilöt vasemmalta lukien: A. Aalto, G. Vendelin, E. Lindelöf, R. Lindström, A. Kuosmanen, R. Isaksson, K. Vesterholm, M. Hellman, M. Kanta-oxa, A. Nousiainen, A. Sepponen, L. Paunila ja R. Tervonen.

Viime talvena saatiin mäenlaskijain suureksi ihastukseksi valaistus Högforsin Tehtaan hiihtomäkeen. Mäki onkin sitten ollut yömyöhäiseen saakka innokkaiden hyppääjien käytössä. Tästä kai johtui, että Karkkilan talvikisoissa karkkilalaiset pojat tulivat mäestä oikealla tyyllillä eikä kuin "lentoa ammutut varikset". Kuvamme esittää hiihtomäkeä iltavalaistuksessa.

Eino Ritari ja Hilppa Pohjonen jälleen yhtymämme hiihtomestareiksi.

Metsäosasto ja Juantehdas joukkuekilpailujen voittajat.

Kymi-yhtymän 9:nnet hiihtomestaruuskilpailut pidettiin maaliskuun 9 p:nä Hallassa. Onkin vierähtänyt jo kokonaista 14 vuotta siitä, kun tämä "saarivaltakunta" viimeksi oli näiden arvokisojen järjestäjänä. Mestaruuskilpailujen pitäminen aloitettiin v. 1937 ja kisapaikkana oli silloin Kuusankoski. Jo seuraavana vuonna sai Halla kunnian toimia isäntänä ja v. 1939 oli Högforsin vuoro, mutta sitten seurasi tunnetuista syistä 8:n vuoden tauko. Vasta v. 1947 päästiin jälleen jatkamaan ja Kuusankoski oli taas remmissä. Sen jälkeen on kilpailuja pariin kolmeen otteeseen tarjottu Hallan toistamiseen järjestettäväksi ja se on ollutkin halukas ottamaan tehtävän vastaan, mutta milloin sääsuhteiden, milloin taas jonkin yhteensattuman takia se ei ole voinutkaan lupaustaan lunastaa, joten kilpailut on täytynyt pitää muualla. Hyvää tahtoa ei Hallalta ole koskaan puuttunut.

Hiihdossa on Hallalla vuosikymmenien takaiset perinteet. Jokin vuosi sitten perustamisensa puolivuosisataisuista juhlinut Hallan Visa on painin ohella ollut maamme tunnetuimpia hiihtoseuroja. Sen edustajat ovat kunnostautuneet useissa suurissakin kilpailuissa, mm. Salpausselällä, jonka viiden kymppin joukkuekilpailun kiertopalkinto, ylen komea sarvi, on saanut lopullisen sijoituspaikkansa Visan palkintokaapissa. Muuten sellaista palkintokokoelmaa kuin Visalla on ei enempää lukumäärään kuin laatuunkaan nähden liene monella seuralla koko Suomen maassa.

Hyvin on Halla pärjännyt yhtymämme talvikisoissa. Kerran se on voittanutkin, nimittäin v. 1939 Högforsissa, ja kolmasti tullut toiseksi sekä kerran kolmanneksi. Mieskohtainen mestaruus on kolmasti mennyt Hallaan Vuoren saadessa sen kahdesti ja Koskelan kerran nimiinsä. Mainiosti ovat kunnostautuneet Hallan naisetkin, mitä todistaa se, että kahtena edellisellä talvena Hallan joukkue sai kiinnityksen kiertopalkintoon. Hallassa on myös tottunut ja tehtävänsä tasalla oleva kilpailukoneisto, joka nytkin toimi täysin moitteettomasti. Mutta mitä hiihtomaastoon tulee, niin siinä suhteessa Halla ei pysty tasaveroise-

ti kilpailemaan useimpien muitten tehtaitten kanssa. Hallan seutu on nimittäin melko tasaista, joten rataa nähden ei siellä saada sellaista vaihtelua, johon hiihtäjämme ovat tottuneet ja jollaista he kaipaavat. Tasamaan hiihto ei enää ole muodissa, mutta Hallassa oli pakko vetää latu sellaiseen maastoon, jossa korkeusero ei sanottavasti vaihdellut, ei enempää kuin muurahaiskeon verran, kuten eräät hiihtäjät leikillisesti radasta mainitsivat.

Kilpailupäivänä vallitsi ihana kevättalven sää. Lämpömittari osoitti vain muutamia pakkasasteita ja aurinko heloitti täydeltä terältään. Tästä johtui, ettei keli ollut koko ajan samanlainen, sillä siellä, missä auringon säteet hyväilivät latua, keli oli suojainen, kun taas varjoisissa paikoissa metsässä vallitsi pakkaskeli. Suksien oikeaan osunut voiteleminen merkitsi tälläkin kertaa paljon.

Miesten 15 km hiihtoon

oli 8 kilpailuyksikköä ilmoittanut yhteensä 55 osanottajaa, joista saapui 48. Poissa oli siten 7, mm. kaikki Verlan edustajiksi valitut. Halla, Högfors, Juantehdas, Kymintehdas—Kuusankoski, metsäosasto ja Voikka olivat lähettäneet tarpeeksi hiihtäjiään myös joukkuekilpailua silmällä pitäen, kun taas Kouvolan Kirja- ja Kivipainosta oli vain yksi ainoa edustaja.

Osanottajaluetteloa silmäillessä kiinnittyi huomio mm. siihen, ettei näiden kisojen aikaisempia voittajia ollut tällä kertaa mukana kuin metsäosaston Eino Ritari, joka muuten edellisenä päivänä sijoittui Salpausselän lyhyemmällä matkalla 13:nneksi. Häntä lienevät useimmat nytkin veikanneet voittajaksi ja osuivatkin aivan oikeaan. Mutta vielä helpompi oli ennustaa metsäosaston voittoa joukkuekilpailussa, sillä niin kauan kuin metsäosasto on itsenäisenä yksikkönä nähin kilpailuihin osallistunut eli siis vuodesta 1948 lähtien, ei muilla ole joukkueiden väliseen kiertopalkintoon nähden ollut "nokan koputusta". Eikä tule olemaan vastaisuudessaakaan, ellei metsäosastoa jaeta esim. kahteen yksikköön, kuten tehtait-

Yläkuvassa metsäosaston Eino Ritari, joka nyt neljännen kerran kruunattiin yhtymämme hiihtokuninkaaksi. Alhaalla saman osaston toiseksi sijoittunut Romppainen saa suun kostukkeeksi appelsiinin viipaleen.

Ylhäällä kolminkertainen naisten sarjan voittaja Ky—Kuu:n Hilppa Pohjonen. Alakuvassa muuan hiihtäjä palaamassa ensimmäiseltä kierrokselta painuakseen saman tien lopputaipaleelle.

Vieressä metsäosaston ylivoimainen joukkue ja samalla mieskohtaisen kilpailun 6 parasta. Hiihtäjät vasemmalta lukien: E. Ritari, L. Romppainen, S. Valjakka, A. Kuosmanen, V. I. Pihlainen ja V. Ilkko.

Alempana voitokas Juantehtaan naisjoukkue. Kesimmäisenä toisen palkinnon saanut Aini Rönkkö, vasemmalla Laura Kuismen (3:s) ja oikealla Helmi Tirkkonen.

Alhaalla yleiskuva palkintojenjakotilaisuudesta, johon Hallan Tehtaitten johtaja, majuri Björn Weckman parhaillaan toivottaa hiihtäjät ja toimihenkilöt tervetulleiksi.

ten urheiluedustajain kokouksessa Hallassa uumoitiin. Siitä kuitenkin tarkemmin jätetään.

Kilpailijat lähetettiin taipaleelle parittain minuuttin väliajoin. Rata oli hieman yli 7 km pituinen ja oli se hiihdehävä kahdesti käymällä välillä lähtöpaikalla. Matkaa ei kertynyt täyttä 15 kilometriä, vaan vähän vaille. Ensimmäisenä lähti metsäosaston P. Marin, joka myös ensimmäisenä palasi "puolimatkan krouviin". Hänen väliajakseen merkittiin 27.33, joka tarjosi hyvän vertauskohteen seuraaviin nähden. Kestikin pitkä tovi, ennen kuin tämä tulos alitettiin. Numerolla 16 lähtenyt ja 9:ntenä saapunut metsäosaston Romppainen sai jo niin hyvän väliajan kuin 27.07, joka pysyikin sitten parhaana aina siihen saakka, kunnes entinen kolminkertainen mestari Ritari sen roimasti alitti tuloksellaan 25.59. Häntä vähän aikaisemmin saapunut Valjakka, joka samoin kuin Ritarikin on joka kerran ollut metsäosaston joukkueessa mukana, sai saman väliajan kuin Marin eli 27.23. Saman osaston Kuosmanen viipyi taipaleella sekunnin kauemmin, mutta hänen "seuratoverinsa" Pihlainen sijoittui tuloksellaan 27.11 kolmanneksi. Metsäosasto miehitti vielä 7:n (Salminen 27.37), 9:n (Ilkko 28.09) ja 10:n (Turunen 28.10) tilan, ja vain Ky—Kuu:n Salovaara onnistui rikkomaan sen rintaman tunkeutuen 8:nneksi ajalla 28.00. Seuraavina olivat Ky—Kuu:n Saarinen 28.17 ja Pasi 28.20, kirjapainon Rantoja 28.22, Juantehtaan Julkunen 28.23, Högforsin Elvas 28.25, Juantehtaan Lyytikäinen 28.26, Högforsin Kanta-oksia 28.28, Voikan Multanen 28.40 ja Ky—Kuu:n jo ikämiesten kirjoissa oleva Erkki Mauno 28.46. Mainittakoon, että Mauno on samoin kuin Voikan Ellonenkin ollut yhtymän talvikisoissa mukana 3 kertaa. Mauno oli poissa vain viime talvena ja Ellonen tällä kertaa.

Toisella kierroksella Ritari ja Romppainen pitivät pintansa ja kaikki muutkin metsäosaston miehet sijoittuivat kärkipäähän, lukuun ottamatta Turusta, joka putosi 10:nneksi tilalta 17:nneksi. Näin siis ammatissaan hiihdon kanssa paljon tekemisiin joutuvat metsäjohtajat valtasivat 8 ensimmäistä palkintosijaa ja 9:ntenä oli sisätoita puskeva Ky—Kuu:n metallimies Salovaara.

Tulosluettelo muodostui seuraavaksi:

1) ja yhtymän vuoden 1952 hiihtokuningas Eino Ritari, metsäosasto, 55.50. 2) L. Romppainen, s:n, 58.26. 3) S. Valjakka, s:n, 59.31. 4) A. Kuosmanen, s:n, 59.32. 5) V. I. Pihlainen, s:n, 59.40. 6) V. Ilkko, s:n, 1.00.28. 7) K. Salminen, s:n, 1.00.32. 8) P. Marin, s:n, 1.00.37. 9) E. Salovaara, Ky—Kuu, 1.00.41. 10) E. Julkunen, Juantehtas, 1.00.41. 11) M. Rantoja, kirjapaino, 1.01.11. 12) V. Saarinen, Ky—Kuu, 1.01.16. 13) V. Pasi, s:n, 1.01.38. 14) E. Mauno, s:n, 1.01.42. 15) E. Multanen, Voikka, 1.01.45. 16) K. Lyytikäinen, Juantehtas, 1.01.47. 17) R. Turunen, metsäosasto, 1.01.58. 18) M. Elvas, Högfors, 1.02.03. 19) V. Kanta-oksia, s:n, 1.02.18. 20) E. Kaiponen, s:n, 1.02.56. 21) A. Julkunen, Juantehtas, 1.03.12. 22) E. Heijari, Halla, 1.03.16. 23) J. Kuismen, Juantehtas, 1.03.24. 24) I. Issukka, s:n, 1.03.31. 25) S. Kekkonen, Halla, 1.04.16. 26) P. Vähänen, Voikka, 1.04.36. 27) T. Suntio, Halla, 1.04.40. 28) E. Käpää, Voikka, 1.05.12. 29) Arvo Astala, Högfors,

1.05.14. 30) K. Hasari, Voikka, 1.05.43. 31) R. Korjala, Ky—Kuu, 1.05.43. 32) Auvo Astala, Högfors, 1.07.19. 33) E. Lahtinen, Ky—Kuu, 1.07.21. 34) H. Jokela, Voikka, 1.07.45. 35) E. Wecksten, Halla, 1.08.00. 36) V. Makkonen, Voikka, 1.08.00. 37) O. Repo, Högfors, 1.08.24. 38) E. Knapp, Voikka, 1.08.42. 39) U. Saukko, Halla, 1.09.13. 40) O. Ruotsalainen, Juantehtas, 1.09.21. 41) P. Nurmi, Halla, 1.11.39. 42) K. Kivelä, Halla, 1.13.57. 43) U. Ahtinen, Högfors, 1.14.09. 44) E. Tommila, Halla, 1.18.32. — 4 osanottajaa keskeytti.

Joukkue tulokset: 1) Metsäosasto 58.55. 2) Juantehtas 62.17. 3) Kymintehdas—Kuusankoski 63.03. 4) Högfors 64.42. 5) Voikka 65.30. 6) Halla 66.50.

Sääntöjen mukaan huomioitiin joukkuekilpailussa kaikilta muilta 6:n edustajan keskitulos paitsi Juantehtaalta vain neljän. Edustajia sai vastaavasti olla 9 ja 6.

Naisten hiihtoon

oli osanotto tällä kertaa melko laimea. Kuten jo edellä mainittiin, olivat Kuusankosken tehtaat, Ky—Kuu ja Vo, lähettäneet kaiken kaikkiaan vain yhden ainoan edustajan, koska näitten tehtaitten mestaruuskilpailuihin ei yhteensä ollut useampia naishiihtäjiä saapunut. Kun myös Haukkasuon tyttäret pysyttelivät poissa, vaikka ovatkin kolmena viime talvena olleet mukana, jäi joukkuekilpailu kolmen tehtaan, nimittäin Hallan, Högforsin ja Juantehtaan väliseksi. Hallalla oli ennestään kaksi perättäistä kiinnitystä kiertopalkintoon, joten palkinnon kohtalo olisi lopullisesti ratkennut, jos Halla olisi nykyin voittanut. Mutta niin ei käynyt. Juantehtas oli pitkänä kantona kaskessa ja teki sen, mihin se oli varustautunut: voitti kilpailun ja vei kiertopalkinnon ensi talveen saakka sinne "Jumalan selän taakse". Naisten hiihto on ollut kuudesta talvikisojemme ohjelmassa ja Ky—kuu, Halla ja Juantehtas ovat kukin kahdesti vallanneet kärkitilan. Kun sääntöjen mukaan kiertopalkinnon saa omakseen se tehdas, joka palkinnon kolmena perättäisenä talvena voittaa, ei kyllään ole mahdollisuutta tulla sen onnelliseksi omistajaksi vielä ensi talvena, mutta Juantehtalla kyllä sitä seuraavana, edellyttäen, että se molempina talvina vetää pisimmän korren. Jos voittaja jatkuvasti vaihtuu, joutuu palkinto lopullisesti sille tehtaalte, joka siihen ensinnä on saanut viisi kiinnitystä.

Kilpailussa oli neljältä tehtaalte yhteensä 13 osanottajaa, jotka kaikki hiihtivät loppuun. Kukin tehdas sai lähettää enintään 5 edustajaa, joista kolmen parhaan tulokset huomioitiin joukkuekilpailussa. Täyden joukkueen oli saanut matkaan vain kauimpana oleva Juantehtas, Högforsilta puuttui yksi ja Hallasta oli minimimäärä edustajia. Ky—Kuu:n entinen kaksinkertainen mestari Hilppa Pchjonen oli nykyin ylivoimainen ja korjasi mestaruuden kolmannen kerran, Juantehtaan hiihtokuningattaren Aini Rönkön sijoituessa varmaksi kakkoseksi. Hiihdehävä latu oli 5 km:n pituinen. Tulokset:

1) Hilppa Pohjonen, Ky—Kuu, 26.12. 2) Aini Rönkkö, Juantehtas, 27.31. 3) Laura Kuismen, s:n, 28.00. 4) Lea Andersson, Högfors, 28.47. 5) Vesta Luoto, s:n, 28.58. 6) Hilka Hietala, Halla, 28.59. 7) Mirja

Olsen, s:n, 29.06. 8) Helmi Tirkkonen, Juantehdas, 29.17. 9) Salme Tuppurainen, s:n, 29.31. 10) Hilkka Viik, Halla, 29.34. 11) Eevi Tanner, Högfors, 30.31. 12) Salme Pirinen, Juantehdas, 31.46. 13) Paula Hosio Kangas, Högfors, 32.20.

Joukkuekilpailu (kolmen parhaan edustajan keski-tulos): 1) Juantehdas 28.16. 2) Halla 29.13. 3) Högfors 29.25.

Näin oli nämä yhtymämme 9:nnet hiihtomestaruus-kilpailut saatu onnelliseen päätökseen ja järellä oli enää

palkintojen jako,

joka suoritettiin yhteisen ruokailun yhteydessä Hallan Seuratalossa. Hallan Tehtaitten johtaja, majuri Björn Weckman toivotti läsnäolijat tervetulleiksi ja kiitti sekä kilpailijoita että toimihenkilöitä. Tämän jälkeen majuri Weckman ja yhtymän sosiaali johtaja, kunnallisneuvos Eino Wallenius toimittivat palkintojen jaon kilpailuissa kunnostautuneiden joutuessa vilkkaitten suosionosoitusten kohteiksi. Lopuksi kunnallisneuvos Wallenius lausui yhtymän ja hiihtäjien puolesta kiitoksen sanoja majuri Weckmanille ja Hallan Tehtaille kilpailujen järjestämisestä ja suuresta vieraanvaraisuudesta.

Tehtaitten urheiluedustajain kokous

pidettiin heti kilpailujen päätyttyä kunnallisneuvos Walleniuksen toimiessa puheenjohtajana. Ensimmäisenä asiana oli seuraavien kesämestaruuskilpailujen paikan ja ajan määrääminen. Sen jälkeen kun oli todettu, että Voikan tehdas on tulevana kesänä järjestämisvuorossa, päätettiin kokoontua elokuun loppupuolella Voikkaalle rata- ja kenttärheilussa voimia mitteleämään.

Kun osanotto-oikeudesta kesäkilpailuihin säännöissä on määräys, että edustajiksi saadaan lähettää vain henkilöitä, jotka ovat tulleet työhön ennen kilpailuvuoden toukokuun ensimmäistä päivää, lausui Haukkasuon tehtaan edustaja toivomuksen, että Haukkasuohon nähden tehtäisiin sellainen poikkeus, että tehdas joukkueeseen voitaisiin valita myös toukokuun aikana palvelukseen otettuja, koska työ Haukkasuolla on kausiluontoista. Tähän suostuttiinkin, mutta sillä varauksella, että poikkeus koskee vain Haukkasuolla vakinaisesti asuvia henkilöitä. Talvikilpailuihin osallistumisesta pysyvät sen sijaan sääntöjen määräykset sellaisinaan voimassa.

Jalkapallokilpailut päätettiin suorittaa samaan tapaan kuin viime kesänäkin.

Kun metsäosasto on jo viisi kertaa perätysten yivoimaisesti voittanut talvikisojen joukkue mestaruuden, ja tämän talven kilpailuissakin sen edustajat valtasivat 8 kärkitilaa, herätettiin kokouksessa kysymys metsäosaston jakamisesta kahteen kilpailuyksikköön esim. piirikuntajaoituksen mukaan. Tämä olisi omiaan tekemään kilpailun ainakin jonkin verran tasaväkisemmäksi ja kiinnostaisi nykyistä enemmän muita kilpailijoita. Asia sai yksimielisen kannatuksen ja niinpä päätettiin kehoittaa metsäosaston kokouksessa ollutta edustajaa neuvottelemaan

†

TUKKITYÖMIES PENTTI NISSLÄ.

Maaliskuun 11 p:nä sattui Hallan tukkityömaalla tapaturma, jossa tukkityö mies Pentti Nissilä menetti henkensä.

Työryhmän, johon Nissilä kuului, tehtävänä oli laahausvintturin avulla vyöryttää tukit kasoista mereen. Nissilän mennessä kiinnittämään vintturin vaijeria tukkikasan loppupäässä olevan ristikon viereisiin alimmaisiin tukkeihin katkesi 2.20 m:n korkeudessa oleva Nissilän puoleinen ristikon välitela ja sen päällä olevat tukit vyöryivät päittäin Nissilän päälle ja puristivat hänet vasten viereistä tukkikasaa. Nissilä sai niin vaikeita ruuveja, että sairaalaan kuljetettaessa kuoli. Hän oli syntynyt 6.3.1912 Kymissä. Lähinnä jäi häntä suremaan äiti. Mainittakoon, että Nissilän isä oli Kymin Osakeyhtiön palveluksessa yli 20 vuotta.

Lehtemme seuraava numero

ilmestyy kahden kuukauden kuluttua eli kesäkuun 20. päivän tienoilla. Siihen tarkoitetut kirjoitukset ja kuvat pyydetään lähettämään toukokuun 15. päivään mennessä osoitteella: Kymi-Yhtymän toimitus, Kuusankoski, Kymin Oy:n Sosiaaliosasto.

osastonsa johdon kanssa muutoksen aikaan saamiseksi metsäosaston vastaiseen edustustapaan nähden. Mainittakoon muuten, että nyt suoritetuissa kilpailuissa metsäosaston 8:sta parhaasta edustajasta 4 kuului itäiseen ja 4 läntiseen piirikuntaan.

Vielä tehtiin kokouksessa ehdotus, että talvikisoissa ikämiehiä varten muodostettaisiin oma sarjansa, jossa jaettaisiin palkinnot erikseen. Tähänkin ehdotukseen nähden oltiin yksimielisiä ja se päätettiin ottaa käytäntöön jo ensi talven kilpailuissa. Ikämies-sarjan palkinnoista pääsevät osallisiksi ne kilpailijat, jotka kilpailuvuoden aikana täyttävät 35 vuotta. Palkintojen määrä riippuu osanottajien lukumäärästä.

Pakinaa äiti-illoista.

Kerran kuussa on Hallan saaren ainoan kaupan ovela ja muissakin paikoissa ilmoitus, että äiti-ilta on tulossa. Kokoonkutsujina ovat Hallan martat, jotka ovat toimeenpanneet näitä perinteellisiä muodostuneita äitien virkistystilaisuuksia vuodesta 1947 alkaen. Ajatuksen varsinainen alkuunpanija ja toteuttaja on marttojen puheenjohtaja rouva Evo Weckman, joka väsymättömällä innolla toimii näiden tilaisuuksien hyväksi ollen itse niiden henkenä ja sieluna.

Sanotaan, että suomalaiset ovat seurassa kiusantunteita käsistään, koska he eivät tiedä, missä niitä oikein pitäisi. Äiti-illoissa kädet tietävät, mitä ne tekevät. Siellä kudotaan lapasta ja sukkaa, virkataan pitsiä ja pienennetään takapihan sankarien sukanreikiä, samalla kun annetaan arjen touhusta irtautuneen mielen keskittyä illan esityksiin. Eiköpä tunnu siltä, että aikakaahan menee hukkaan, kun näin saa mieluisassa seurassa perheen vaatepuolta kohennetuksi.

Koska kehityksen kulku vaikuttaa kotienkin elämään tuoden uusia keksintöjä niiden töitä helpottamaan, on äiti-illoissa pyritty tuomaan esille ajankoh- taista kotitalouden alalta. Astianpesukoneet ja sähköllä käyvät vatkaajat jäänevät useimpien kohdalta vielä toistaiseksi unelmaksi, mutta onpa jo esim. tah- rojen poistossa käytössä omat niksinsä. Ammatti- ihmisen esittämänä tuntuu mullan muuttaminen pos-

liinikukkaan tai äitien päiväksi saadun ruusun leik- kaaminen helpolta, mutta kotona on varmasti ensin harjoiteltava, ennen kuin sen saa luistamaan oikein kätevästi. Ammatti-ihmiseltä on myös hyvä tilaisuus äiti-illoissa kysellä neuvoa monenlaiseen pulmaan. Ellei itse rohkene korottaa ääntään suuressa seuras- sa — äiti-illoissa voi olla yli sataakin osanottajaa —, on ehkä vieressä rohkeampi naapuri, joka voi toimia puhetorvena.

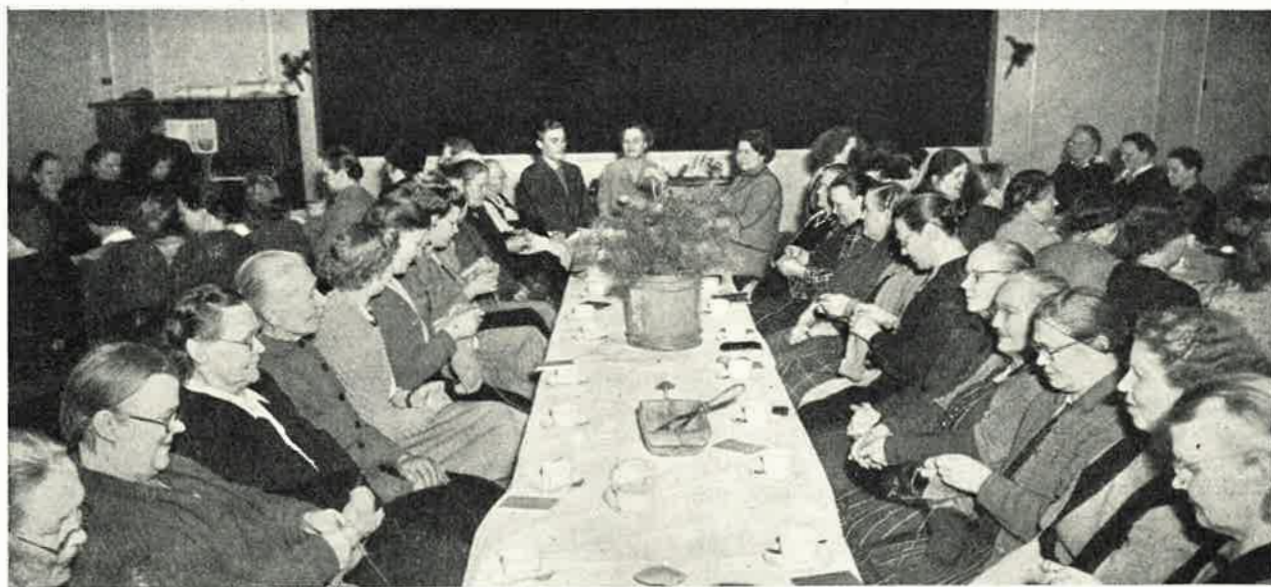
Äiti-illoista on silloin tällöin pyritty luomaan myös perheiltoja kutsumalla isätkin mukaan, mutta perin harvat perheen päät ovat kutsua noudattaneet.

Hallan syksyllä perustetusta naiskuorosta ovat nä- mä tilaisuudet saaneet hyviä esilaulajia, ja niinpä on moni äiti toisten innosta lämmenneenä selvitetty vuosien varrella hieman "ravistunutta" kurkkuaan ja kajahtellut maakuntalaulua entistä heleämmin.

Lasten esittämä ohjelma on aina äideistä mieluisaa, ja niinpä monet pienet kyvyt ovat saaneet koettaa laulu- tai lausuntataitoaan Seuratalon palkeilla. Ja heidän menestyksensä tässä taidossa on ollut vähin- tään yhtä suuri kuin aikuisten taiteilijoiden, joita vuosien varrella äiti-illoissa on käynyt useampia.

Mitä äiti-ilta olisi ilman kahvia? Pulavuosina vie- raat toivat lusikallisen vähäiä kahvipapujaan yhteiseen pannuun, mutta nyt voi nauttia laskematta kuinka mones kuppi on menossa. Tuntuukin siltä, että kahvi on illan kohokohta, jota ei hevillä korvata muulla ohjelmalla.

Illan päättäjäksi pitää joku seurakunnan papeista lyhyen puheen. Mieli avartuneena lähdetään sitten kotiin tuttuun ympäristöön kiitollisina siitä, että on saatu uusia näkökohtia vanhoihin pulmiin, jotka voi- vat olla yhtä hyvin kodin arkisimpia käytännön ky- symyksiä kuin ehkä vaikeammin tajuttavia, mutta silti yhtä merkittäviä elämämme henkiseen hyvin- vointiin liittyviä pulmia.

Äiti-iltojen osanottajia ahkerassa työntouhussa.

"Potilaat" havaintoesityksen kohteina.

KOTISAIRAANHOITOKURSSILLA

10 INNOKASTA OSANOTTAJAA

Tammikuun loppupuolella pidettiin Hallan Kerhossa Suomen Punaisen Ristin kotisairaanhoitokurssi, jolle saapui 10 innokasta osanottajaa. Kurssin opettajana toimi sairaanhoitaja Toini Alastalo. Haastatellamme kurssin päätyttyä sen osanottajia totesimme, että kaikki olivat tyytyväisiä tämän aiheeseen kurssiin ja sen antamiin tietoihin ja taitoihin.

Oikea vuoteen sijaaminen lienee kotisairaanhoidon tärkeimpiä aakkosia, ja niinpä sitä harjoiteltiinkin ahkerasti. Lakanoiden ja vaatteiden vaihto vaatii myös aivan oman taitonsa ja tätä harjoiteltiin kurssin osanottajien toimiessa vuorotellen potilaina. Heistä olikin vähällä kehittyä todellisia potilaita tarmokkaiden hoitajien heitä tuntikaupalla rullatessa ja nostatessa aina tilanteen mukaan. (Voimmekin suositella autotabletin nauttimista ennen potilaaksi ryhtymistä.) M-side todettiin kovin käteväksi, vaikka sen monet kielekkeet panivat ensin muutamat järkeilemään niiden oikeaa asentoa. Syöminen ja juominen on luonnollisesti potilaan tervehtymisen kannalta tärkeä asia ja siitä puhuttiinkin valaisevia sanoja. Makuurengas, kantapäärengas, alusastia ja peräruisiku olivat muutamille kurssilaisille melko vieraita käsitteitä, mutta tutustuttiinpa niihinkin. Samalla annettiin SPR:n taholta varteen otettava tieto, että niitä saa mainitun järjestön piiritoimistosta tarvittaessa lainata kotikäyttöön.

Kulkutaudeista, noista varsinkin lapsia kiusaavista taudeista kerrottiin kaikki varoittavat oireet, ja niinpä pitäisikin tietää, milloin on syytä epäillä, että tulirokko on istuttanut merkkejään pikku potilaan rintaan tai ehkä kurkkumätä leumonut harmahtavan peitteensä hänen kurkkuunsa.

Potilaan tervehtyminen samoin kuin "tavallistenkin" ihmisten terveyden säilyminen on suuresti riippuvainen ympäristöstä. Kurssi kannusti osanottajiaan entistä enemmän huomioimaan tämän. Eivätköhän pölyhiukkaset passitetakin kurssin ansiosta entistä suuremmalla innolla ulos ja ikkunat avata raittiille ilmalle, samalla kun hoitaja pyrkii iloisuudella ja rauhallisuudella tuomaan sitä mielen valoa ja raittiutta, jota potilaan henkinen hyvinvointi puolestaan kaipaa.

Paljon puhutut vitamiinit saivat myös ansaitun huomion. Varmasti moni kurssilaisista ryhtyikin vitamiinipuutteesta hakemaan syytä ajoittaisesti tuntemaansa haluttomuuteen ja tarmottomuuteen.

Lopettajaisissa kerrottiin SPR:n maailman ääriä hipovasta toiminnasta. Pöytää koristava pieni punaristinen lippu oli esikuvana siitä valtavasta, yli kaikkien inhimillisten rajojen ulottuvasta työstä, jota tämä järjestö harjoittaa ja jonka ansiosta edellä selostettu kurssikin oli saatu toteutetuksi.

Evert Piispa.

Ingrid Heinonen.

Armas Hannula.

Väinö Lukkari.

MERKKIPÄIVIÄ.

75-VUOTIAS.

Eläkeläinen Evert Piispa 5.6. Hän on syntynyt Virolahdella. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1926 Hallan maatilalle, mistä seuraavana vuonna siirtyi hevosmieheksi Jumalniemeen. Eläkkeelle hän jäi 1.5.47.

60-VUOTIAITA.

Kuormaaja Ingrid Heinonen 2.5. Hän on syntynyt Liedossa ja tullut Jumalniemen sahalle v. 1928. Vuonna 1932 hän siirtyi Hallan sahalle ja työskentelee siellä edelleenkin.

Puuseppä Armas Hannula 25.6. Hän on syntynyt Vehkalahdella ja tullut yhtiön palvelukseen ensi kerran v. 1914. Uudelleen hän tuli palvelukseen v. 1927 lautatarhalle, mistä vuonna 1941 siirtyi jalostustehtaalle ja työskentelee siellä edelleenkin.

50-VUOTIAITA.

Lajittelija Väinö Lukkari 11.5. Hän on syntynyt

nyt Kymissä. Jumalniemen lautatarhalle hän tuli v. 1924 ja siirtyi v. 1936 Hallan lautatarhalle, missä työskentelee edelleenkin.

Kirjanpitopäällikkö Erkki Malinen 18.5. Hän on syntynyt Kotkassa. Yhtiön palvelukseen hän on tullut v. 1922 selluloosatehtaan konttoriin, mistä v. 1941 siirtyi pääkonttoriin.

Tukkienvedättäjä Kerttu Vikman 27.5. Hän on syntynyt Kymissä. Yhtiöön hän tuli ensi kerran v. 1921 ja siirtyi v. 1941 lautatarhalle, missä on edelleenkin työssä.

Lajittelija Albert Luukkonen 4.6. Hän on syntynyt Viipurissa. Vuonna 1945 hän tuli yhtiön palvelukseen lautatarhalle ja on siellä nykyisinkin.

Työnjohtaja Urho Muuri 8.6. Hän on syntynyt Kymissä. Tuli v. 1929 taaplaajaksi lautatarhalle, mistä v. 1944 siirtyi lautatarhalle työnjohtajaksi.

Kuormanpurkaja Ida Korttila 23.6. Hän on syntynyt Kotkassa ja tuli yhtiön palvelukseen v. 1949.

Erkki Malinen.

Albert Luukkonen.

Urho Muuri.

DIPL.INS. L. TIMGREN:

Juantehtaan vesivoimasta.

Rautaruukin perustamisesta lähtien on Juantehtaan pääasiallisimpana ja aluksi ainoana voimanlähteenä ollut kosken vesivoima. Tämä seikka on alunperin määrännyt tehtaan paikankin. Juantehdas on koko olemassaolonsa ajan ollut täysin omavarainen käyttövoiman suhteen ja riippumaton vieraista voimanlähteistä, millä seikalla on ollut omat valo- ja myös varjopuolensa.

On ehkä mielenkiintoista tarkastella lähemmin, miten luonto käyttövoiman Juantehtaalle toimittaa.

Ne vesimäärät, jotka vuodesta toiseen virtaavat Vuotjärvestä Juankosken ja muiden pienempien koskien kautta Akonveteen, ovat peräisin Nilsin reitin sadealueelta. Tämä sadealue, joka ulottuu Juankoskesta n. 110 km:n päähän pohjoiseen ja on suunnilleen 50 km:n levyinen sekä pinta-alaltaan 4135 km², luovuttaa kaiken sadeveden Nilsin vesireitille, joka käsittää kaksi suurempaa haaraa, nimittäin Nilsin pääreitit ja Keyrityn—Luostan lisäjuoksun. Viimeksi mainittu antaa vetensä Siikajärven ja Pisankosken kautta pääväylälle. Sadevesi voi joutua kahdella tavalla vesistöön. Se voi imeytyä maahan pohjavedeksi, mistä se vähitellen kulkeutuu järviin, tai sitten se valuu pintavetenä suoraan ojiin, puroihin ja jokiin ja joutuu tätä tietä nopeammin pääväylään. Talvella satanut lumi varastoituu maanpinnalle ja sulaessaan lisää nopeasti vesistön vesimäärää aikaan saaden kevättulvan.

Nilsin reitin sadealueella sataa vuosittain vettä ja lunta niin paljon, että jos sademäärän ajateltaisiin jäävän vetenä maanpinnalle, muodostuisi siitä vuosittain keskimäärin 576 mm:n paksuinen vesikerros. Tästä on lumen osuus n. 120 mm. Kun nyt laskemme sen vesimäärän,

jolla vuosittain on mahdollisuus joutua sadealueelta Vuotjärveen ja edelleen tehdastamme palvelemaan, pääsemme lukuun 2.400 milj. m³. Tästä sadeveden ja lumen kokonaismäärästä haihtuu kuitenkin 3/8 eli noin 900 milj. m³ ilmaan tuulen ja auringon vaikutuksesta, ja loput n. 1500 milj. m³ virtaa Vuotjärvestä turpiinien tai patoluukkujen kautta edelleen Akonveteen.

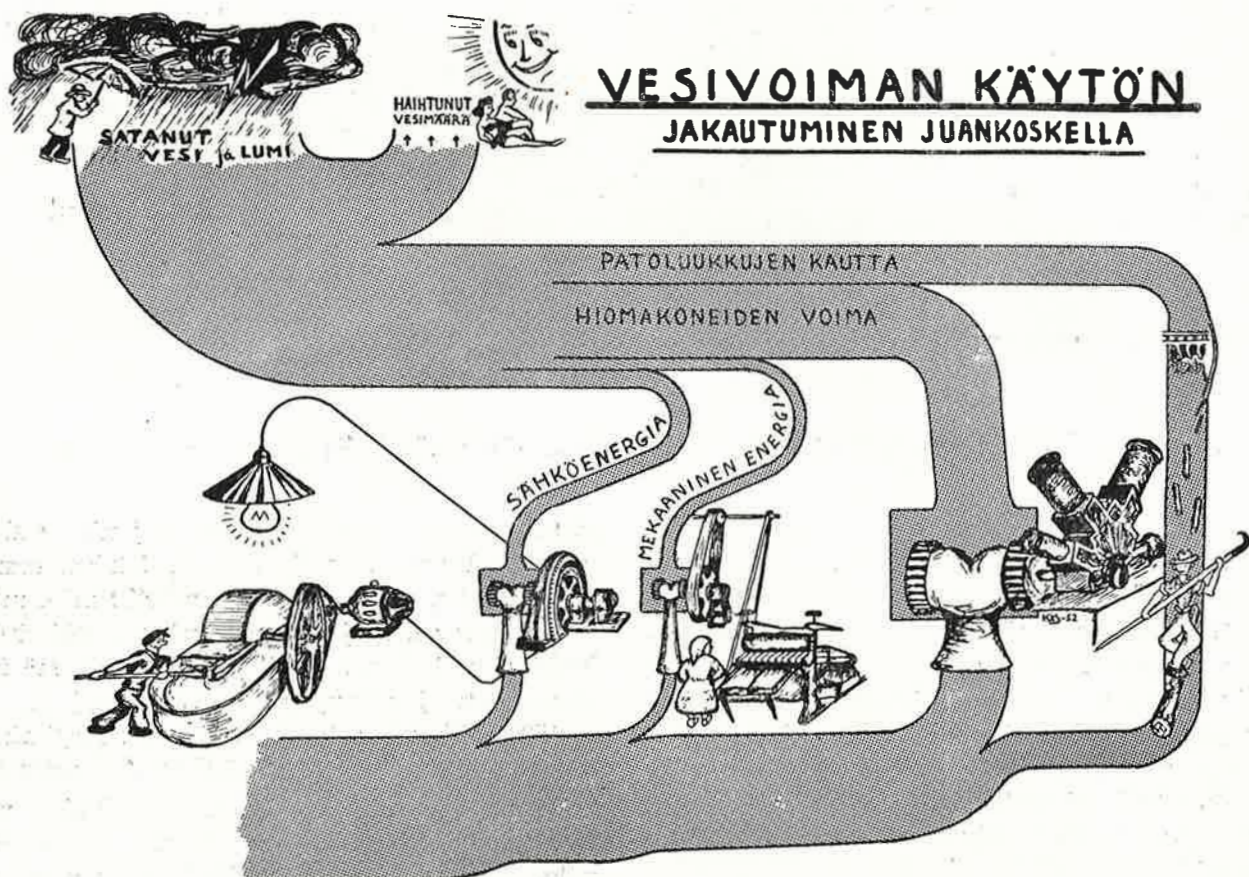
Vesimäärän vaihtelu eri vuodenaikoina on hyvin suuri. Tämä on luonteenomaista latvavesille. Sitä paitsi voi vesimäärä eri vuosinakin vaihdella melkoisesti, mikä tietysti johtuu vuoden sääsuhteista ja sateista. Seuraava taulukko osoittaa, kuinka monta m³ vettä sekunnissa Juankoskessa virtaa keskimäärin eri kuukausina.

Tammikuu	37 m ³ /sek.	Heinäkuu	64 m ³ /sek.
Helmikuu	28 „	Elokuu	37 „
Maaliskuu	21 „	Syyskuu	30 „
Huhtikuu	21 „	Lokakuu	36 „
Toukokuu	81 „	Marraskuu	49 „
Kesäkuu	102 „	Joulukuu	47 „

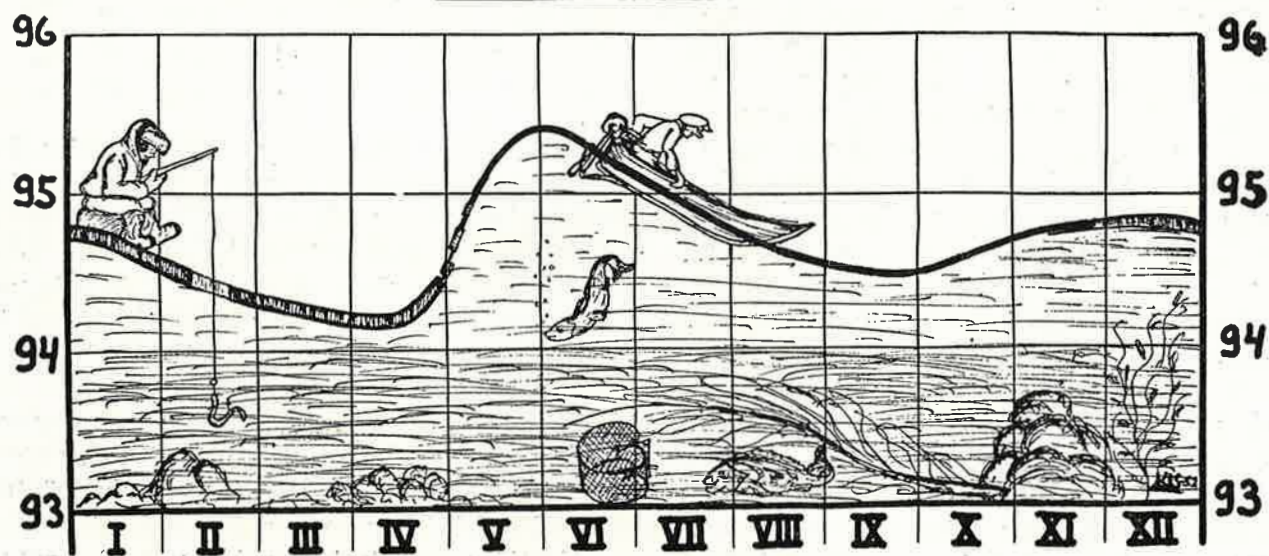
Juantehdas pystyy turpiineillaan käyttämään hyödyksi korkeintaan noin 50 m³:n vesimäärän sekunnissa. Tulvan aikana on siis pakko laskea ylimääräinen vesi patoluukkujen kautta hukkaan, kun taas vähän veden aikana osa hiomakoneista joutuu seisomaan. Tästä johtuu, että puuhiomon tuotanto vaihtelee käytettävissä olevan vesimäärän mukaan.

Ensimmäisessä seuraavalla sivulla olevassa piirroksessa on havainnollisesti esitetty, miten vuosittain sataneesta vesimäärästä osa käytetään hyödyksi ja miten osa joutuu hukkaan.

Vuotjärven vedenkorkeuden vaihtelut anta-

**Keskimääräinen vedenkorkeus eri kuukausina
VUOTJÄRVESSÄ**

Kevättulvien aikana on vettä liikaakin, mikä valitettavasti joudutaan laskemaan patoluukkujen kautta hukkaan.

vat selvän kuvan vesimääristä. Tämän vedenkorkeuden perusteella tapahtuukin veden juoksumus turpiinien tai patoluukkujen kautta. Vuodesta 1916 lähtien on Vuotjärven vedenkorkeudesta tehty päivittäin tarkkoja havaintoja ja vuosien kuluessa kerätty arvokas aineisto tehtaan ylaveden korkeusvaihteluista.

Toisesta piirroksesta käy selville keskimääräiset vedenkorkeudet 20 vuoden aikana tehtyjen havaintojen perusteella. Kuvan laidassa

olivat luvut ilmaisevat veden korkeuden metreissä merenpinnasta laskettuna. Tulvavuosina on veden huippukorkeus ollut huomattavasti ylisin, mitä piirroksessa on esitetty, ja poikkeuksellisen kuivana aikana taas alin vedenkorkeus on ollut paljon alempana.

Jotta koko tehdas voitaisiin pitää ympäri vuoden täydessä käynnissä, olisi vesimäärä talvi-kuukausiksi sekä elo—lokakuun ajaksi saatava suuremmaksi. Tämän perusteella voisimme teh-

Kolmessa vuorossa käyvä tehdas tarvitsee voimaa yölläkin. Tehdas iltavalaistuksessa.

Juantehtaan puulaakihiihdot.

Perinteellisen tavan mukaan kamppailtiin Juantehtaalla maaliskuun ensimmäisenä sunnuntaina hiihdon sekä mieskohtaisesta että osastojen välisestä paremmuudesta. Onnettomuudeksi sattui samaksi päiväksi toisetkin suurkilpailut, nimittäin Puijon kisat, jotka osaltaan lienevät vaikuttaneet osanottajamäärän vähyteen. Kello 14 ilmaantui kuitenkin 130 hiihtäjää kansakoulun edessä olevalle tutulle kisakentälle. Asiantuntevaa yleisöäkin kertyi runsaasti, siitäkin huolimatta, että jo ennakkoon tiedettiin muutamien nimimiesten poisjäämisestä.

Kovia kamppailuja käytiin ladulla, vaikka metsäosaston joukkuevoittoa pidettiin varmana. Näin sitten todella kävikin, ja metsäosasto korjasi jälleen vuoden tauon jälkeen isännöitsijä Timgrenin lahjoittaman komean kiertopalkinnon. Henkilökohtaiset ja joukkuetulokset muodostuivat seuraaviksi:

Miehet alle 30 vuotta: 1) Eino Julkunen, puuhiomo, 6.52. 2) Ilmari Issukka, höyry, 7.17. 3) Arvi Julkunen, rakennus, 7.22. 4) Hakkarainen, metsäos., 7.26. 5) Kalle Lyytikäinen, puuhiomo, 7.29. 6) Hannes Kuismin, rakennus, 7.39. 7) Heikki Huusko, höyry, 7.54. 8) Pauli Martikainen, kartonki, 7.56. 9) Veijo Vanninen, rakennus, 7.57. 10) Heikki Sumiloff, puuhiomo, 8.11. 11) Leo Mäkinen, rakennus, 8.12. 12) Oiva Tirkkonen, puuhiomo, 8.12. 13) Olli Riekkinen, metsäos., 8.15. 14) Eero Tiainen, rakennus, 8.22. 15) Martti Ahonen, höyry, 8.22.

Miehet 30—40 vuotta: 1) Eelis Laaksonen, puuhiomo, 7.33. 2) Oiva Ruotsalainen, rakennus, 7.52. 3) Toimi Hakkarainen, rakennus, 7.54. 4) Aarne Leskinen, rakennus, 8.18. 5) Tauno Miettinen, puuhiomo, 8.23. 6) Niilo Tuomela, höyry, 8.24. 7) Teemu Heikkinen, rakennus, 8.31. 8) Eino Pirinen, höyry, 8.42. 9) Veikko Tirkkonen, rakennus, 8.50. 10) Soini Rissanen, rakennus, 9.05.

Miehet 40—50 vuotta: 1) Matti Kortelainen, puuhiomo, 8.10. 2) M. Miettinen, metsäos., 8.20. 3) Viljo Tirkkonen, kulj., 8.29. 4) Eino Hiltunen, puuhiomo, 9.09. 5) Yrjö Tiainen, rakennus, 9.21. 6) Juho Pekko-

la, puuhiomo, 9.29. 7) Simo Rissanen, kartonki, 9.44. 8) Eero Lipponen, höyry, 9.46. 9) Toivo Pirinen, kartonki, 9.52. 10) Niilo Savinainen, rakennus, 10.07.

Miehet 50—60 vuotta: 1) O. Eriksson, metsäos., 2) E. Taipale, korjausp., 9.18. 3) Y. Mustonen, maatalous, 9.32. 4) Aapeli Martikainen, puuhiomo, 9.40. 5) Albert Holopainen, korjausp., 10.06. 6) Niilo Kuismin, puuhiomo, 10.36. 7) Jaakko Issukka, puuhiomo, 11.09. 8) Hannes Leskinen, höyry, 11.24. 9) Emil Hölttä, kartonki, 11.57. 10) Väinö Toivonen, maatalous, 12.03.

Miehet yli 60 vuotta: 1) Juho Pehkonen, metsäos., 9.33. 2) Otto Kirkkopelto, maatalous, 10.24. 3) Torsti Timgren, virk., 11.45. 4) Paavo Pasanen, metsäos., 15.02.

Naiset alle 40 vuotta: 1) Aini Rönkkö, kartonki,

"Hiihtokuningas" Eino Julkunen taivalta taittamassa.

dä seuraavanlaisen kaavailun säästä, joka tehdään käynnin kannalta olisi edullisin:

Talvi lämmin ja vähäluminen.

Kevät aurinkoinen ja tuulinen.

Alkukesä kaunis ja kuiva.

Loppukesä ja alkusyksy sateinen.

Syystalvi lämmin ja vähäsateinen.

Tällainen sää ei varmastikaan olisi kaikille kansalaisille mieleinen.

Viime vuosina on tehtaamme saanut toisella tavalla parannusta talvikuukausien voimatilanteeseen. Lastukosken kanavan kautta on saatu Syvärin järvestä talven aikana juoksentaa lisää

vettä Vuotjärveen. Tämä ylimääräinen vesi on huomattavasti parantanut tilannetta tehtaamme kannalta katsoen. Kevättulvien aikana on Syvärin vedenkorkeus tästä syystä pysynyt jonkin verran luonnollista korkeutta alempana, mistä seikasta on ilmeisesti ollut hyötyä sekä Syvärin että Vuotjärven rantojen omistajille. Hyvin suunniteltu Syvärin vedenkorkeuden säännöstely laajemmissa puitteissa, jos sellainen voitaisiin aikaan saada, tulisi hyödyttämään tehdastamme, samalla kun se tyydyttäisi muitakin asianosaisia.

8.03. 2) Laura Kuismin, puuhiomo, 8.13. 3) Helmi Tirkkonen, kartonki, 8.37. 4) Salme Tuppurainen, virk., 9.29. 5) Salme Pirinen, puuhiomo, 9.37. 6) A. Hänninen, metsäos., 10.03. 7) Anja Taskinen, puuhiomo, 10.21. 8) Leila Leskinen, rakennus, 11.45.

Naiset yli 40 vuotta: 1) Ida Koivisto, rakennus, 10.13. 2) Selma Hakkarainen, rakennus, 10.41. 3) Linda Lipponen, virk., 11.29. 4) Toini Myöhänen, virk., 11.40. 5) Tellervo Laitinen, virk., 12.49. 6) Maija Kokkoti, puuhiomo, 14.18. 7) Anna Vinni, puuhiomo, 14.24. 8) Anna Nikitin, rakennus, 16.15.

Osastojen järjestys: 1) Metsäosasto 6.37. 2) Höyrysähkö-varasto 7.34. 3) Virkailijat 7.51.

Kunniapalkinnot: Paras naishiihtäjä Aini Rönkkö 8.03. Vanhin naishiihtäjä Anna Nikitin 16.15. Paras mieshiihtäjä Eino Julkunen 6.52. Vanhin mieshiihtäjä Paavo Pasanen 15.02.

Naisten sarjan voittaja Aini Rönkkö.

Muuan Savon ukko tulee Kallaveden kaupunkiin tapaamaan maaherra Ignatiusta. Kun hänelle ilmoitetaan, ettei maaherra ole kotona eikä koko kaupungissa, vaan Helsingissä sisäministerinä, tuumii ukko poistuessaan:

— Eipä hänestä ulkotöihin olis ollutkaan!

Eräässä sairaalassa piti suorittaa verensiirto potilaan hengen pelastamiseksi. Pulska skotlantilainen luovutti verta. Ensi kerralla potilas maksoi hänelle kymmenen puntaa, toisella kerralla viisi, mutta kolmannella kerralla hän oli saanut jo niin paljon skotlantilaista verta suoniinsa, että tyytyi vain kiittämään hyväntekijäänsä.

Kalle Väättäinen.

Iivar Korhonen.

MERKKIPÄIVIÄ.

75-VUOTIAS.

Siteidentekijä Kalle Väättäinen 1.6. Hän on tullut tehtaan työhön 15.5.1897 Karjalankosken satamaan lastaajaksi. Satamasta hän muutti töihin maasuonille ja valimolle, kunnes siirtyi kartonkitehtaan ja puuhiomon vakituisesti työntekijäksi. Väättäinen on suorittanut pitkän työpäivän tehtaan palveluksessa. Hän on saanut yhtymän 50-vuotisansiomerkin.

70-VUOTIAS.

Eläkeläinen Iivar Korhonen 15.5. Hän tuli 1.8.1905 tehtaan palvelukseen maalariksi, jona toimi yli 20 vuotta. 23.8.1929 hän siirtyi sairauden takia eläkkeelle. Ansiotyönsä ohella Korhonen harrasti metsästystä ja kalastusta. Vanhuutensa päiviä hän viettää kunnalliskodissa.

50-VUOTIAS.

Apumies Johannes Härkönen Juantehtaan korjauspajalta 2.5.52. Hän on syntyperäisiä juankoskelaisia. Tehtaan palvelukseen hän tuli 1.5.1918 ulkotoyosastolle siirtyen sittemmin puuhiomoon. Sieltä hän v. 1931 muutti vakituisesti korjauspajan töihin. Härköstä on aina kiinnostanut lukeminen. Tällöin tieto- ja historiallinen kirjallisuus ovat olleet etualalla. Niiden kokoaminen ja tutkiminen ovat olleet hänen vapaa-aikojensa harrastuksia.

Puuhiomon työläinen Julia Pajula 15.6. Hän tuli tehtaan työhön 22.4.1940 halonnostoon. Oltuaan välillä työssä hiiliuunilla ja lautatarhassa hän siirtyi työhön tehtaan puuhiomolle.

Johannes Härkönen.

Julia Pajula.

**ELÄKELÄINEN, VIILAAJA MATTI
MUSTONEN**

Juantehtaan korjauspajalta kuoli 16.2.52. Hän oli syntynyt Juankoskella 28.10.1873. Mustonen tuli tehtaan työhön viilariksi ja höyrykoneen hoitajaksi. Tehtaan korjauspajalla hän toimi kaikkiaan 54 vuotta, kunnes 7.2.1950 siirtyi eläkkeelle.

Mustonen oli vanhan kansan tunnollisia työntekijöitä. Valoisan elämänskatsomuksen omaavana, huumorintajuksena ja verrattomana seuraimisena hän oli Juantehtaan hallitsevia persoonallisuuksia. Lukuisat olivat ne kaskut ja jutut, jotka Mustosen kertomina levisivät tämänkin lehden lukijoille.

Työnsä Mustonen suoritti kiitosta ansaitsevalla tavalla. Pitkäaikaisesta ja uskollisesta palveluksesta myönsi Tasavallan Presidentti 22.3.1950 hänelle Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin.

Mustosessa menetti Juankoski ja Juantehtas paljon. Eräs vanhan ajan tunnollisia hahmoja on jälleen poistunut joukostamme.

YÖVAHTI ANTTI KÄRKKÄINEN

Juantehtaalta kuoli 5.3.52. Hän oli syntynyt 3.5.1873. Tehtaan maanviljelysosastolle hän tuli työhön 1.11.1908. Siirryttyään tehtaan töihin hän toimi usean vuoden puuhiomolla. Oltuaan sitten yövahtina Karjalankoskella hän jäi eläkkeelle 9.6.1942.

Kärkkäinen oli tunnollinen työssään ja pidetty sekä esimiestensä että työtovereittensa keskuudessa.

Rakkaus on elämän avain, ja sen vaikutukset saavat maailman liikkeelle. Elä vain rakkaudenajatuksissa kaikkia kohtaan ja sinä saat rakkautta osaksesi kaikkialla. Jos elät ilkeyden ja vihan ajatuksissa, tulee ilkeys ja viha takaisin luoksesi.

R. W. Trine.

SIRKKA LONKA:

**Eväsruoat kotiaterioitten
veroisiksi!**

Aterioiminen ei aina tapahdu niin yksinkertaisesti, että valmistamamme ruoan tarjoamme ja syömme katetun pöydän ääressä. Perheenjäsenten pitkät työtai kouluajat rikkovat säännöllisen aterioinnin. Mutta moni ei huomaa sitä, että ruoka-aikojen olisi silti pysyttävä säännöllisinä; liian pitkät ruokailun välit tai liian heikot ateriat eivät saa tulla säännöllisten ateriatilalle. Pysyäksemme terveinä ja työkykyisinä meidän on pidettävä aina huoli kunnollisesta ravitsemisestamme kaikissa olosuhteissa. Sen tähden perheenemäntä joutuu valmistamaan eväitä työhön lähtevälle perheenisälle, kouluikäisille lapsille tai retkeileville perheenjäsenille. Nämä aterioinnit olisi saatava yhtä täsmällisiksi ja tärkeiksi kuin muutkin ateriat. Ne eivät saa muodostua pelkäksi kuivan ruoan nauttimiseksi, vaan niihin on saatava oikean aterian kokoonpano.

Tämän lehden viime numerossa annoimme ohjeita eväiden kuljettamista varten ja tällä kertaa pakisemme itse eväistä ja niiden valmistamisesta.

EVÄÄT.

Leipä: ruis-, graham- tai kova leipä. Muistettakoon vain, että kuivasta leivästä ei sovi valmistaa voileipiä kosteiden päällysteiden kanssa pitempää aikaa varten, sillä leipä tulee sitkeäksi.

Voi notkistetaan, tällöin sitä on helpompi levittää leivälle ja se on riittäisempää. Voin joukkoon voi sekoittaa esim. kovaksi keitettyä, hienonnettua muna, juustoraastetta, hienonnettua suolakalaa, silliä, savusilakkaa ja vaikkapa perunasose-sipuliseosta.

Juotava: maitoa, piimää, mehua, teetä, keittoja, velliä ja kahvia. Kahvi ei saa kuitenkaan tulla pääjuomaksi, sillä se vie ruokahalun, jota paitsi se liiaksi käytettynä ja varsinkin tyhjään vatsaan nautittuna aiheuttaa vatsahappohäiriöitä.

Päällysteet. Niitä tarvitaan aina evästyksessä. Kotona valmistaen ne tulevat halvemmiksi kuin kaupasta ostaen. Mahdollisuuksia on monia, joista tässä mainittakoon vain muutamia, kuten erilaiset salaattit, maksapiiras, paine- ja kääresyltyt, suolaliha, muna +

silli, juusto. Myös monet valmiit ruoatkin sopivat päällysteiksi, kuten liha- ja kalapihvit sekä erilaiset laatikot ja muhennokset.

PERUNASALAATTI.

½ l. perunakuutioita.

Kastike:

2 rkl. etikkaa,
2 „ vettä,
1 tl. suolaa,
1 „ sokeria,
¼ „ valkopippuria,
1 iso sipuli tai 2 rkl. hienonnettua ruoho-
tai purjosipulia ja persiljaa.

Kylmät keitetyt perunat kuoritaan ja leikataan pieniksi kuutioiksi. Kastikeaineet sekoitetaan, tähän lisätään hienonnettu sipuli tai maustevihannekset. Kastike kaadetaan perunakuutioiden päälle ja salaatti saa mehustua jonkin aikaa.

Perunasalaatti on perussalaatti, johon voidaan lisätä muita saatavissa olevia aineita, esim. makkara-kuutioita ja suolakurkkua, omenaa, jäänyttä lihaa tai kalaa, herneitä jne.

Perunasalaattiin on hapan kermakastike tai ranskalainen salaattikastike erinomainen.

Ranskalainen salaattikastike:

3 rkl. ruokaöljyä,
2 „ viinietikkaa,
½ tl. suolaa,
½ „ sokeria,
¼ „ valkopippuria.

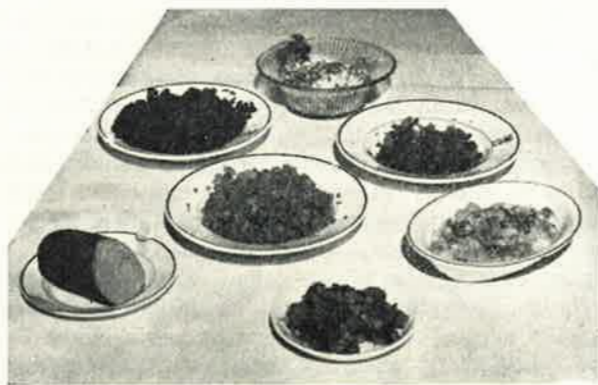
KAALISALAATTI.

½ kiinteätä kaalia,
2 suolakurkkua,
(1 hapahko omena).

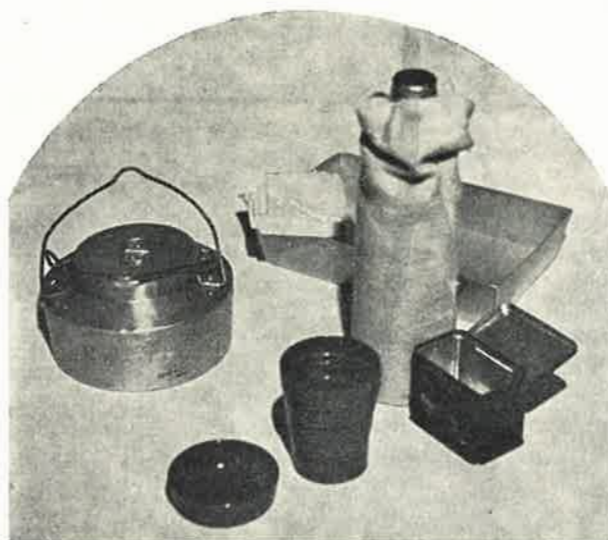
Kastike:

1 rkl. viinietikkaa,
1 „ säilyke-etikkaa,
1 „ vettä,
½ tl. suolaa,
½ „ sinappia,
2 „ sokeria.

Kaalinpuolikkaasta leikataan terävällä veitsellä mahdollisimman ohuita suikaleita ja nämä kaaviloi-

Erilaisia eväsruokia.

Eväsruokien kuljetusastioita.

daan työpöydällä meheviksi. Suolakurkut ja omena leikataan suikaleiksi ja lisätään kulhoon kaalin joukkoon. Kastikkeeseen sekoitetaan kaikki ainekset ja se kaadetaan salaatin joukkoon. Salaatin päälle pannaan lautanen ja paino. Muutamien tuntien kuluttua tai vasta seuraavana päivänä salaatti on paras nautittavaksi.

TANSKALAINEN SILLISALAATTI.

150 g paloittelua paistia tai keitettyä lihaa,
2 silliä, suolaista tai maustettua,
2 punajuurta,
1 omena,
suolaa, sinappia, sokeria, punajuuren lientä,
1 kovaksi keitetty muna.

Liha, silli, omena ja punajuuret pienennetään, sen jälkeen sekoitetaan niihin suola, sokeri ja sinappi. Lisätään niin paljon punajuuren lientä, että salaatti kostuu.

Koverretut, voilla sivellyt leivänpalat tai sämpylät täytetään salaatilla ja päälle ripotellaan hakattu muna.

SUOLALIHA.

1 kg luutonta vasikan tai naudan lihaa (tai kieli),
¼ rkl. salpietaria,
½ „ sokeria,
1 „ suolaa,
2 l. vettä,
2 dl. suolaa,
1 rkl. sokeria.

Pesty liha hierotaan salpietari-, sokeri- ja suola-seoksella ja jätetään kahdeksi vuorokaudeksi suolaantumaan. Sitten keitetään suolavesi, joka kaadetaan lihan päälle kuumana. Liha saa olla jäässä pari vuorokautta, jonka jälkeen se keitetään samassa suolavedessä pehmeäksi. Siinä liemessä se vielä jäähdytetään ja säilytetäänkin. (Kieltä keitetessä irroitetaan siitä kuumana ollessa nahka pois.)

Pensasaita —

kotimme ympäristön kaunistus.

Kotipuutarhoja perustettaessa kuuluu ensimmäisiin tehtäviin niiden aitaamisen suunnittelu. Siihen onkin alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota, sillä liittyhän se niin läheisesti kotiemme ulkopuolisen kauneuden ja viihtyisyyden aikaansaamiseen.

Vanhaan hyvään aikaan, jolloin puulla ei ollut paljonkaan arvoa ja sitä oli kaikkialla halvalla saatavissa, käytettiin erimuotoisiin aitauksiin yleensä puuta, mutta myös rautalankaa, jota pingoitettiin tolppien väliin. Nämä aitaumuodot eivät kuitenkaan kauneussyistä enää vastaa tarkoitustaan, jonka vuoksi niistä onkin luovuttu ja alettu siirtyä pensasaidan kannalle. Istutettu pensasaitahan on jo sinänsä kaunistus, se täyttää tavallisen aidan tarpeen ja suojelee kylmiltä tuuilta. Pensasaitaistutuksiin voimme käyttää mitä erilaisimpia puulajeja. Parhaimmat tähän tarkoitukseen ovat orapihlaja (*crataegus*), Siperian herne (*caragana*), tavallinen kuusi (*picea excelsa*) sekä tervaleppä (*alnus glutinosa*). Pihtakuusi (*abies pichta*) on myös käytännöllinen pensasaitana, mutta vaatii hyvää tuoretta maata.

Sopivin puulaji pensasaitaan on meidän tavallinen kuusemme, sillä se viihtyy hyvin kaikenlaisilla mailla, lukuunottamatta karuja ja hyvin laihoja maan-

laatuja, joten maanparantamiseen ei siis tarvitse suuria varoja uhrata. Kuusinen pensasaita pysyy vihreänä ympäri vuoden eikä siitä karise roskia, kuten lehtipuista tehtyjen pensasaitojen puista, jota paitsi se ei kerää hyönteisiä. Kuusinen pensasaita on hyvin sopiva puutarhojen ja puistojen ympärillä, sillä hyönteiset, jotka vahingoittavat hedelmäpuita, eivät kajoa kuuseen. Kuusinen pensasaita on sekä kaunis että tarjoaa samalla suojaa. Lehtipuista on annettava etusija orapihlajalle (*crataegus oxyacantha*), jota emme kuitenkaan voi käyttää muualla kuin etelä-Suomessa. Muissa osissa maata on käytettävä *crataegus coccinea*a, josta muodostuu kauniita ja kestäviä pensasaitoja. Edullista on pensasaidaksi käyttää myös täysin kestävä siperialaista hernetta (*caragana arborescens*). Kumminkin on *crataegus*-lajeille ehdottomasti annettava etusija, sillä ne roskaavat vähemmän ja pysyvät vihreinä myöhempään syksyllä. Kosteilla paikoilla voi pensasaidoiksi käyttää sekä harmaata että tervaleppää, joista viime mainittu kumminkin on kauniimpi, mutta, kuten tiedämme, se ei viihdy pohjoisosissa maataamme. Myöskin raitalajit soveltuvat mainittuun tarkoitukseen. Sireeni, jota myös pensasaitoihin käytetään, ei sen sijaan ole oikein sopiva, sillä kukkimisaikaa lukuunottamatta ei sireenipensasaitaa voitane sanoa kauniiksi, jota paitsi sireeni ei kovin paljon siedä leikkausta.

Paikka, jossa pensasaita tulee kasvamaan, on huolellisesti valmistettava 60 cm laajuudelta. Kaikki monivuotiset rikkaruohot on tarkoin poistettava, sillä niistä on suurta haittaa, jota paitsi niiden poistaminen pensasaidan kasvaessa käy mahdottomaksi. Jos on tarpeellista, on maata lannoitettava kompostilannalla ja valmistettava 45 cm syvältä. Maanparannus- ja valmistustyöt on tehtävä hyvissä ajoin ennen istutusta. Ylipäänsä voi pensasaitaa yhtä hyvällä menestyksellä istuttaa niin syksyllä kuin keväälläkin. Kuusta on paras istuttaa varhain syksyllä, syyskuun alkupuolella, sekä keväällä juuri siihen aikaan, kun taimet alkavat kasvaa. Jos taimia on paikalla, voi istutusta jatkaa juhannukseen asti. Mitä tas lehtipuihin tulee, istutetaan ne parhaiten myöhemmin syksyllä, nimittäin syyskuun loppupuolella ja lokakuun alussa sekä keväisin niin aikaisin kuin mahdollista. Taimien valinta istutettaessa on mitä suurimmasta merkityksestä pensasaidan tulevaisuudelle. On näet välttämätöntä, että kaikki taimet pensasaidassa menestyisivät, sillä jos taimia kuolee, syntyy aukkoja, joita sittemmin on hyvin vaikea täyttää. Lehtipuun taimet, kuten *crataegus* ja *caragana*, on pensasaidoiksi istutettava vähintään kerran koulutettuina kolmen vuoden ikäisinä. Kaikki kitukasvuiset taimet jätetään syrjään, samoin eivät myöskään kehityksessä muista huomattavasti edellä olevat taimet ole sopivia, sillä niitä kuolee istutettaessa aina eniten. Kuusipensasaitaan ei käytetä muuta kuin vähintään kolme kertaa koulutettuja taimia, jotka ovat 8—10 vuotta vanhoja. Kuusentaimet, joilla on pitkät kasvaimet ja jotka muutenkin ovat kasvullaan hyvin hyötyisiä, eivät ole tähän soveliaat, sillä ne eivät ole tarpeeksi monta kertaa koulutettuja voidakseen menestyksellä kestää istutusta. Huolellisesti koulutetut taimet eivät

MAKSAPIIRAS.

- ½ kg jauhattua maksaa,
- 10 rkl. korppujauhoja,
- 3 dl. kermamaitoa,
- 1 sipuli,
- 5 rkl. margariinia tai voita,
- 2 munaa,
- 2 tl. suolaa,
- 1 „ sokeria,
- 1 „ inkivääriä,
- 1 „ valkopippuria.

Korppujauhot liotetaan kermamaidossa. Sipuli hienonnetaan ja ruskistetaan voissa. Korppujauhoseokseen yhdistetään kaikki muut aineet ja sekoitetaan hyvin. Seos kaadetaan hyvin voideltuun ja korppujauhotettuun vuokaan. Kostutettu voipaperi pingoitetaan vuoaan päälle ja sidotaan narulla. Paistetaan kypsäksi uunissa vesipahteessa (siis pannussa, jossa on vettä). Kypsä maksapiiras kaadetaan laatikosta pois ja leikataan jäähtyneenä leikkeleeksi.

PYTTIPANNU.

Käytetään liha- tai makkaratähteitä, keitettyä perunaa ja sipulia. Nämä kaikki leikataan pieniksi kuutioiksi, ruskistetaan nopeasti ja sekoitetaan keskenään. Seokseen lisätään suolakurkkukuutioita ja maustetaan tarvittaessa suolalla, valkopippurilla ja sokerilla.

näet ylimalkaan ole hyötykasvuisen näköisiä. Ei myöskään pidä pensasaitoja tehdä metsästä otetuista kuusentaimista. Tämä menettelytapa johtaa nimittäin useimmissa tapauksissa huonoihin tuloksiin, ja vaikka taimet näennäisesti saadaan ilmaiseksi, niin tulevat pensasaidat siitä huolimatta kaksi kertaa kalliimmiksi kuin huolellisesti koulutettuja taimia käyttäen.

Istuttaminen käy päinsä seuraavalla tavalla: pin-goitetaan nuora siihen, mihin pensasaidan pitäisi tulla, ja sen jälkeen kaivetaan niin syvä istutusvako, että taimet siihen mahtuvat. Taimet pannaan aina yhteen riviin ja 15 cm päähän toisistaan, kun lehtipuun taimia käytetään, mutta 22 cm päähän toisistaan, kun kuusta istutetaan. Säästäväisyysystäväkään ei taimia pidä istuttaa vähemmän kuin mitä edellä on mainittu. Muutama taimi enemmän ei näet merkitse mitään siihen nähden, että harvaan istutettua pensasaitaa ei voi koskaan saada täysin kauniiksi. Taimia istuttaa kaksi henkilöä, joista toinen asettaa taimet määrätuille välimatkoille ja toinen täyttää kuopat.

Kuten kaikissa istutuksissa, on tässäkin tärkeätä, etteivät taimet saa kuivua. Jos istutus toimitetaan maan ollessa kuivan, kastellaan istutusvako hyvin runsaasti ennen istutusta. Kun istutus on toimitettu ja vako mullalla puoleksi peitetty, kastellaan uudelleen runsaasti, ja kun vesi on imeytynyt, täytetään istutusvako, minkä jälkeen ei enää kastella.

Ensimmäisenä kesänä istutuksen jälkeen supistuu hoito kitkemiseen, mikäli se näyttää tarpeelliselta. Jos taimet jo ensimmäisenä kesänä kehittyvät erittäin hyvin, leikataan ne ensimmäisenä talvena poikki 5 cm maanpinnan yläpuolelta. Jos kasvu ei ole ollut erittäin hyvä, toimitetaan tämä leikkaus vasta seuraavana vuonna. Tällä ankaralla leikkauksella, joka tulee kysymykseen vain lehtipuiden suhteen eikä missään tapauksessa havupuihin nähden, on tarkoituksena saada pensasaita juuresta tiheäksi. Niin hyvin tämä ensimmäinen leikkaus kuin kaikki muutkin järempänä mainitut leikkaukset voidaan toimittaa milloin tahansa talviseen aikaan. Seuraavien kahden vuoden kuluessa leikataan vuosikasvaimet kolmannella osalla pituudestaan ja viimeisenä vuonna leikataan pensasaitaa jo sivuiltaakin, tarkasti huomioon ottaen, että se tulee ylhäältä soukemmaksi kuin alhaalta. Täten jatketaan vuosi vuodelta tarkasti silmällä pitäen, että yläpuoli pysyy kapeampana kuin alus. Laaja päällys kokoaa lunta, mistä johtuu pensaiden särkyminen, jota paitsi kapea päällys ei estä valoa pääsemästä alemmille oksille. Kun pensasaita on saavuttanut määrätyn korkeuden, leikataan taimet 3—5 cm edellisen leikkauspaikan yläpuolelta, sillä ajan mittaan eivät taimet siedä leikkausta juuri samasta paikasta.

Kun lehtipuista tehty pensasaita vuosien kuluessa on tullut huonoksi taikka sen kasvu on hidastunut syystä, ettei sille nuoruudessa ole omistettu tarpeellista hoitoa, voidaan se uudistaa poikkileikkaamalla 20—30 cm maanpinnan yläpuolelta, minkä jälkeen uusi pensasaita edellä mainitulla tavalla saadaan syntymään.

Kuusipensasaitoja aikaan saadessa eroaa menettely-

tapa suuresti edellä mainitusta, joka koskee lehtipuisia pensasaitoja. Kuusipensasaitaa ei missään tapauksessa saa leikata ennen kuin taimet ovat saavuttaneet lähipitään saman korkeuden. Vasta silloin, kun vanhimmat taimet ovat tulleet määrätyn korkuiseksi, latvotaan ne. Tämä tapahtuu siten, että nuora jännitetään tarkoitettulle korkeudelle ja ne latvat, jotka ulottuvat sen yli, latvotaan nuoraa myöten. Tottuneiden leikkaajien ei tarvitse käyttää mitään apuneuvoja suoruutta määriteltäessä.

Tämän jälkeen saa kuusipensasaita varttua pari vuotta, jolloin kasvussa jälkeen jääneet taimetkin tavallisesti ovat ulottaneet latvansa sille korkeudelle, jolla ensimmäisen kerran leikattiin. Nyt leikataan uudelleen kaikki latvat samalla tavalla kuin ensimmäisellä kerralla. Vasta nyt alkaa olla aika leikata myös pensasaidan sivuja, mutta siinä on noudatettava varovaisuutta, ettei oksia latvota liian ankarasti, koska siitä voi seurata, että oksa kokonaan kuivuu ja pensasaita alaosiltaan jää alastomaksi. Sen jälkeen hoidetaan kuusisaitaa samoin kuin mitä edellä on lehtipuuidoista sanottu. Vihdoin on vielä huomautettava, ettei pensasaitaa pidä istuttaa suurempien puiden alle eikä niiden välittömään läheisyyteenkään, koska pensasaidan kauneus siitä kärsii.

Pensasaidat, joiden perustamista ja hoitotapoja tässä on lyhyesti selvitetty, eivät yksistään riitä kotiemme ympäristöä kaunistamaan, vaan tarvitaan siihen vielä paljon muitakin istutuksia ja toimenpiteitä. Olkoon tämä vain pienenä viitteenä kaikille uusien kotien perustajille.

Arthur Aranko.

Tunnetulla murhenäytelmien esittäjällä Adele Sandrokillä oli matala, melkein miehinen ääni. Kun hän kerran kulki kadulla ja tuli erään sokean kerjäläisen kohdalle, joka pyysi almuja, hän pisti pyytäjän kouraan kolikon sanoen:

— Kas tässä teille ropo, kunnon vanhus.

— Kiitän, herra kenraali, huudahti sokea iloissaan.

Suomen ensimmäisessä eduskunnassa pidettiin lennokkaita, juhlavia puheita ja esitettiin kummallisesti perusteltuja aloitteita, jotka myöhemmän ajan ihmisiä huvittavat. Niinpä muuan edustaja esitti mm. seuraavaa:

”Olen sitä mieltä, että Suomen ensimmäinen yleisillä vaaleilla valittu eduskunta kauniilla tavalla piirtäisi nimensä historian lehdille, jos se pysyväksi muistomerkiksi pystyttäisi houruinhoitolaitoksen Rovaniemelle...”

Aksel Törnudd saapui kerran eräisiin kutsuihin. Paikkakunnan hammaslääkäri sanoa töksäytti hänelle silloin:

— Mikset sinä Törnudd ottanut selloa mukaasi? Olisit sitten antanut meidän nauttia ihastuttavasta soitostasi.

— Mikset sinä tuonut tänne porakonettasi? Olisit sitten porannut meidän hampaitamme.

TOIMITUKSEN TUOLILTA.

Kymenlaakso on koskien maakunta. Vuolenkoski antaa valtasuonellemme alkuakordin ja sitten vähän väliä toistuu kosken pauhu, milloin voimakkaampana, milloin hillitymmin. Ja laskiessaan mereen joen keskimmainen suuhaara virittyy vielä Langinkoskella viimeiseen vienoon lauluun.

Mutta tämä kuvaus tuskin pitää enää paikkaansa muussa suhteessa kuin alun ja lopun kohdalla. Koskien ääriille kohonneet tehtaot ovat vähin erin taltuttaneet koskien pauhun, muuttaneet sen tasaiseksi hyrinäksi, joka vaimeana erottuu voimalaitosten ja tehtaoiden seinien ulkopuolelle. Koskien vuosituhantinen kohina on hiljentynyt. Vain joskus liikaveden aikana ja alkukesän sunnuntaina osa vesimassasta pääsee vapaasti vyörymään.

Ennen Kymenlaakson suurteollisuuden syntyäkin elämä solmiutui monella tavalla näiden koskien ympärille. Erävirta hopeavälkkeisine lohineen ja siikoinen houkutteli pyyntimiehiä. Saksalaisen kauppiaskunnan perustettua Viroon kauppapaikkoja tuli Kymijoen lohesta ja siiasta tärkeä vientitavara. Viron rannikolta purjehdittiin myötäisen tuulen vallitessa vuorokaudessa Kymijoen suuhun. Kauppiailia oli suola, ja se teki mahdolliseksi lohien suolaamisen ja sen viennin.

Tämä 1200-luvun alkupuolella tapahtunut ensimmäinen laaksokuntamme taloudellinen nousukausi vaikutti osaltaan vakinaisen asutuksen muodostumiseen varsinkin Kymijoen alajuoksun koskien ääriille ja meren rannikolle. Pian Kymijoen koskien nimet kantautuivat kauas muihin maihin. Jo 1311 esiintyy ns. Novgorodin kronikassa Ankkapurha, nykyinen Anjalan koski. Tämä Ankkapurha-nimi on kaiken todennäköisyyden mukaan ollut käytännössä jo 1200-luvulla, ja se on vanhin suomalaisen kosken nimi, mitä tunnetaan. Siinä suhteessa se voittaa Hälläpyörän, Kaatrankosken ja kuulun Imatrankin, joiden joukossa se yhä tänä päivänä elää kansan suussa sananparressa:

Anialassa Ankkapurha,
Hämeessä Hälläpyörä,
Karjalassa Kaatrankoski,
vaan ei Vuoksen voittanutta,
yli käynyttä Imatran.

Muutamia vuosisatoja myöhemmin Kymenlaaksosta kehittyi sahamylyjen maakunta. 1700-luku ja 1800-luvun alkupuoli olivat sahamylyjen kukoistuskautta. Kymenlaaksolla oli tässä maamme puunjalostusteollisuuden mielenkiintoisessa esinäytöksessä keskeinen ja johtava asema. Kymijoen koskien ääriille syntyi alkeellisia sahamylyjä. Aluksi niiden terät olivat karkeita. Paksusta tukista saatiin vain pari kolme lautaa muun osan joutuessa hukkaan. Mutta tekniikka meni siihenkin aikaan eteen päin ja sahamylyissä ruvettiin käyttämään hienompia "hollantilaisia" teriä. Kymenlaakson silloisessa sahakeskuksessa Ummeljoen ja Viialan kylissä Myllykosken molemmilla rannoilla

oli Haminan porvarien omistamissa sahoissa puolisen sataa tällaista terää. Nämä sahat hankkivat tukkeja ylämaasta saakka, ja Pilkanmaan kartanon alapuolella oleva ns. Saksan ranta oli ennen kuuluisa tukkien ostopaikka, jossa talonpojat ja sahojen kirjurit hie-roivat kauppoja. Tukit merkittiin silloin niin kuin nytkin. Esimerkiksi Ummeljoen sahan ostamat tukit saivat kupeeseensa U-kirjaimen, jonka jälkeen ne uitetiin sahoille.

Kuusankosken rannoilla ei kuitenkaan tiedetä olleen tuohon aikaan sahaa, eikä Kyöperilän eli Voikkaan kosken partaallakaan ollut muuta kuin mylly. Varmaan nämä kosket ovat villissä luonnontilassaan olleet uljaita näkyjä. Monella tavalla kosket kytkeytyivät silloinkin täläläisen kansan elämään. Mm. lähikylien talonpojat ennustivat säätä koskien kohinoiden perusteella. Kun Maunukselan mies tähyili taivaan merkkejä, kuunteli hän samalla, mistä päin kantautui selvimmin kosken pauhu, Kuusaasta, Kyöperilästä vai Keltistä. Kuusankoski ennusti sadetta ja pyryä, Kyöperilä kylmää ja hallaa, mutta Keltin koski sen sijaan lämmintä ja kaunista säätä. Tähän tapaan meille on kerrottu.

Sitten valloitti teollisuus nämä kosket. Mutta sekin kävi hitaasti. Alkuaikoina turpiinien rännit olivat tuskin tavallisia myllykouruja suuremmat. Suurin osa vedestä meni omia aikojaan. Kuusankosken naapurikylän poikana muistamme, kuinka vielä 20-luvulla kävimme ihailmassa nykyisen voimalaitoksen kohdalla komeata koskinäkymää. Mutta nyttemmin on Kuusankosken valtaus lopullisesti suoritettu. Komeat patoluukut pitävät veden alallaan ja se ohjataan alistuneesti purkautumaan voimalaitoksen turpiinien kautta. Kymin puoleinen kouru, joka kohdakkoin häviää, on vielä ikään kuin välittäjänä tehtaattamme mielenkiintoisen kehityskauden ja suurisuuntaisen vesivoimajärjestelmän välillä.

Kahdeksan vuosikymmenen aikana on tapahtunut merkillinen muodonmuutos. Jos joku maunukselainen edesmenneen polven edustaja näkisi kosken nykyisessä asussaan, voisi hän ehkä löytää jonkun tutun omaisen piirteen rantaviivassa, mutta padotut, tyynet vesimassat entisten kuohujen paikalla häntä ihmetyttäisivät. Ja ihmetyttäisi häntä varmaan kaikki muukin. Tuskin hän tuntisi entistä erämaista Kuusankoskeansa.

Nämä koskemme ovat luoneet pitäjällemme elin ehdot, kasvattaneet siitä suuren teollisuusseudun. Sen tähden olisi toivottavaa, että saisimme talteen mahdollisimman tarkoin kaiken koskiimme liittyvän perimätiedon, tarinat ja taiat, varhaisemman myllykauden tapahtumat ja teollisuuden alkuaikojen kehityksen. Varmaan vanhan polven keskuudessa on useita, joiden muistissa elää vielä tällaista tietoa. Ottakaapa yhteys toimitukseemme, niin tarinoidaan ja talletetaan muistiin.

T u o m o.

Högforsin Tehtaan laboratorista. Laborantti, neiti Raija Helenius työnsä ääressä. Ikkunasta näkyy valimoiden kattoja.

TYÖTURVALLISUUSTOIMINTA v. 1951

*Kuusankosken, Haukkasuon ja Verlan tehtailla, maatalousosastolla
sekä Kouvolan Kirja- ja Kivipainossa.*

Työturvallisuustoiminta v. 1951

Kuusankosken, Haukkasuon ja Verlan tehtailla, maatalousosastolla sekä Kouvolan Kirja- ja Kivipainossa.

Turvallisuustoimikunnat.

Otsikossa mainituilla tuotantolaitoksilla oli kuluneen vuoden paattymässä 24 työturvallisuustoimikuntaa. Vuoden aikana muodostettiin kuljetusosaston sekä ammatikoulun oppilaitten turvallisuustoimikunnat, joten lukumäärä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna kahdella. Toimikuntien kokoonpanot ovat seuraavat:

Ky paperitehdas ja puuhiomo, puh.-joht. ins. L. Wiklund, 9 jäs.

Kuu paperitehdas, puh.-joht. ins. L. Wiklund, 7 jäs.

Ky—Kuu korjauspajat, puh.-joht. ins. K. Luode, 7 jäs.

Ky sähköosasto, puh.-joht. ins. K. J. Wilkman, 8 jäs.

Ky selluloosa- ja spriitehdas, puh.-joht. ins. P. Lindqvist, 11 jäs.

Saha, puh.-joht. sahanhoit. M. Mäkelä, 8 jäs.

Ky rakennusosasto, puh.-joht. ins. U. Viherlaiho, 8 jäs.

Ky ulkotyö- ja rautatieos., puh.-joht. os.-pääll. Hj. Ruth, 8 jäs.

Ky talousosasto, puh.-joht. tal.-pääll. F. Blomqvist, 8 jäs.

Klooritehdas, puh.-joht. maisteri V. Tanner, 12 jäs.

Ky ja Vo höyryosastot, puh.-joht. ins. B. Zimmermann, 7 jäs.

Ky ja Vo kuljetusosastot, puh.-joht. ins. O. Hixén, 7 jäs.

Ammattikoulu, puh.-joht. rehtori J. Wallenius, 10 jäs.

Vo paperitehdas ja puuhiomo, puh.-joht. ins. T. Wiklund, 15 jäs.

Vo selluloosatehdas, puh.-joht. ins. T. Malmström, 9 jäs.

Vo korjauspaja, puh.-joht. ins. T. Lönegren, 6 jäs.

Vo ulkotyö- ja rakennusosasto, puh.-joht. ins. J. Kalho, 8 jäs.

Vo talousosasto, puh.-joht. kontt.-pääll. Chr. Nyberg, 7 jäs.

Vo sähköosasto, puh.-joht. ins. K. J. Wilkman, 5 jäs.

Karbiditehdas, puh.-joht. ins. E. Rautalin, 10 jäs.

Haukkasuon tehtaas, puh.-joht. ins. W. Ekelund, 9 jäs.

Verlan tehdas, puh.-joht. ins. N. Lindblom, 7 jäs.

Maatalousosasto, puh.-joht. agr. K. Varis, 6 jäs.

Kouvolan Kirja- ja Kivipaino, puh.-joht. faktori V. Gläder, 6 jäs.

Toimikunnissa oli eri ammattiryhmät seuraavasti edustettuina: insinöörejä, osastonhoitajia tai vastaavia 23, tekniikoita, mestareita ja työnjohtajia 49, työntekijöitä 133 sekä naistyövoiman edustajia 15 eli yhteensä 220.

Ohjesäännön mukaan on jäsenyys 2-vuotinen, ja vaihtui vuoden vaihteessa 43 jäsentä. Vuoden kulussa poistuivat kuoleman kautta Arvid Öhman ja Kalle Nikander.

Eri osastojen luottamusmiehiä oli toimikunnissa 16.

Toimikuntien kokoukset.

Vuoden aikana pidettiin 84 kokous- ja esittelytilaisuutta, joissa pöytäkirjoihin merkittiin 658 pykälää. Tilaisuudet pidettiin eri työosastojen kokouspaikoissa. Toimintajaksoittain jakautuivat kokoukset seuraavasti: tammi—maaliskuu 22, huhti—kesäkuu 18, heinä—syyskuu 22 ja loka—joulukuu 22 kokousta.

Höyry- ja kuljetusosastojen kokoukset pidettiin yhdessä vuoroin Ky ja Vo puolella.

Kokouksissa käsiteltiin työturvallisuusaloitteita 312 kpl. ja sosiaalisia aloitteita 102 kpl.

Tapaturmat.

Kuluneen vuoden aikana sattui eri työosastoilla 801 tapaturmaa, joiden takia oli turvaututtava lääkärin hoitoon. Näistä oli 542 sellaisia, jotka aiheuttivat sairaslomaa vähintään päivän sekä loput 259 ns. 0-tapaturmia, jotka eivät aiheuttaneet työajan menetyksiä.

Verrattuna edelliseen vuoteen on tapaturmien lukumäärä pysynyt melkein muuttumattomana. Vuonna 1950 oli 100 työntekijää kohti 18,6 tapaturmaa ja viime vuonna 18,7. Tapaturman vaikeusaste, joka määräytyy työpäivien menetyksinä, on pienentynyt 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. V. 1950 se oli

100 työntekijää kohti 180 työpäivää ja viime vuonna 164.

Tapaturmatiheys sekä menetetyt työpäivät olivat vuosina 1946—51 seuraavat:

	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Tapaturmatiheys						
100 työntekijää kohti	18,0	19,5	18,3	19,3	18,6	18,7
Menetetyt työpäivät						
100 työntekijää kohti	202	182	160	180	182	164

Kuluneen vuoden aikana sattui kaksi kuolemaan johtanutta tapaturmaa. Asser Gardemeister loukkaantui kuolettavasti Ky selluloosatehtaan kiisuosastolla lokakuun 9 päivänä. Hän kuoli sairaalassa samana päivänä. Einar Kukkonen joutui tapaturman uhriksi Vo kattilahuoneen louhintatyössä marraskuun 22 päivänä. Hän kuoli sairaalassa tuntoihinsa tulematta seuraavana yönä. Molempien työntekijäin tapaturmaista kuolemaa työturvallisuushuolto syvästi valittaa.

Teollisuus-Tapaturmassa käsiteltiin yhteensä 31 invaliditapausta, jotka olivat sattuneet eri vuosina. 19:ssä tapauksessa annettiin lopullinen päätös. Invalidiaste vaihteli seuraavasti: alle 10 % 3 henkilöä, 10—20 % 12, 20—30 % 2, 30—50 % 1 ja yli 50 % 1 henkilö.

Tapaturmat työosastoittain ilmenevät oheisessa graafisessa taulukossa.

Kuten edellä on jo mainittu, on tapaturmien vaikeusaste pienentynyt 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Ainoastaan vuonna 1948 olivat vaikeusluvut pienemmät. Mitä taas eri osastojen tilastoihin tulee, esiintyy niissä suuriakin vaihteluita: 14:ssä osastossa on nousua, 12:ssa laskua ja 1 on pysynyt muuttumattomana. Kouvolan Kirjapaino esiintyy ykkösenä ja Vo sähköosasto hyvänä kakkosena. Alle 100 työpäivän menetykseen ovat näiden lisäksi päässeet myös seuraavat osastot: Ky sähköosasto 49, Ky höyryosasto 50, Ky puuhiomo 55, kuljetusosasto 62 (perustettu keväällä), Vo höyryosasto 70, Kuu paperitehdas 76, Verla 80 ja Vo puuhiomo 85. Jos tarkastelemme heikompien saavutuksia, toteamme, että spriitehdas on monen 0-vuoden jälkeen peräti viimeinen. Näin saat- taan käydä pienelle osastolle, jos sattuu vaikeampi tapaturma. Vo talousosaston heikkoon sijoitukseen on vaikuttanut pitkäaikaisen sairauden aiheuttanut työmatkatapaturma. Tulkoon vielä mainituksi, että Vo puuhiomon tapaturmatilasto on suuresti parantunut.

Tapaturmien aiheuttajat.

Ryhmittäin jakautuivat tapaturmat seuraavasti:

A. Koneelliset tapaturmat	....	43 kpl.	=	5,37 %
B. Henkilökohtaiset tapaturmat	704	„	=	87,89 %
C. Työmatkatapaturmat	.....	54	„	= 6,74 %

Toimintavuotena ei tässä suhteessa sattunut suurempia muutoksia.

Yhteenvedo tapaturmien aiheuttajista v:lta 1947—51:

1947 1948 1949 1950 1951

A. Koneell. tapaturmat	7,04	5,3	4,64	4,64	5,37
B. Henkilökoht. tapat.	87,09	88,3	88,06	87,57	87,89
C. Työmatkatapaturmat	5,87	6,4	7,30	7,79	6,74

Mitkä ovat ne tekijät, jotka eri työpaikoilla aiheuttavat tapaturmia? Seuratessamme ryhmäjakoamme ovat **koneelliset tapaturmat** yhteensä aiheuttaneet 43 onnettomuutta. Lukumäärää on pidettävä suhteellisen pienenä huomioon ottaen, että koneitten parissa joudutaan työskentelemään useinkin ympäri vuorokauden. Vaikeusasteeltaan saattavat koneitten aiheuttamat onnettomuudet olla kuitenkin kohtalokkaita. Koneitten teriä, valsseja, hammaspyöriä ja nieluja on jatkuvasti tarkkailtava ja aina tarpeen vaatiessa valmistettava suojus vaarapaikkaan. Myöskin kettingit, hihnat ja kuljetuslaitteet ovat vaarallisia. Teroitettakoon erityisesti ”Miehiä työssä. Ei saa kytkeä”-kylpien käyttöä, käytön varmistamista ja valvomista. Tärkeätä on myöskin muistaa, että korjaustyöt on vasta silloin loppuun suoritettu, kun suojat on asetettu paikoilleen.

Henkilökohtaiset tapaturmat ovat suurena enemmistönä eli 704 kpl. Kun seuraa tämän ryhmän tapaturman aiheuttajia, ovat ne vuosittain aina samat. Kuluneena vuonnakin olivat lyönnit, iskut, pisto, viilto ja raapaisu aiheuttaneet 165 tapausta, jotka jakautuivat tasaisesti kunkin osaston kesken. Tämän aiheuttajan vähentäminen on tärkeä tehtävä turvallisuushuollossa. Työkalujen ja -välineiden kunto ja kunnostaminen liittyy kiinteästi tähän. Puitten käsitelijäin koukat ovat saaneet paljon pahaa aikaan, samoin naulaiset laudat, joita näkyy kaikkialla. Kaa- tuminen, putoaminen, kompastuminen ja horjahtaminen ovat aiheuttaneet 130 tapaturmaa. Tässä ryhmässä on varmasti suuri merkitys yleisellä järjestyksellä työpaikoilla ja osastoilla. Siruja, pölyä silmiin, rois- kahtaminen on ryhmä, johon luettavia tapaturmia sattuu paljon rakennusosastoilla ja korjauspajoissa. Jälleen tärkeä kysymys: Käytetäänkö suojalaseja tar- peeksi? Kun yllämainittuihin lisätään vielä putoavat esineet, sinkoutumiset 96 kpl. sekä ruhjoutumiset, pu- ristus 88 kpl., niin päätekijät onkin esitetty.

Työmatkatapaturmat. Tapaturmavakuutuslain 4 § määrää, että matkalla asunnosta työpaikalle tai päin vastoin sattunut tapaturma katsotaan työtapaturmak- si. Lisääntyvä liikenne vaatii valppautta maantiellä liikkujalta. Usein jalankulkija ja pyöräilijä syyttää autoilijaa huolimattomasta ajosta. Tilastomme mu- kaan useimmat tapaturmat on kuitenkin luettava ja- lankulkijan ja pyöräilijän välinpitämättömyyden ja ohjeista piittaamattomuuden suoranaiseksi seurauk- seksi. Tilastojemme tämän ryhmän vaikeusaste on myöskin valitettavan suuri, sillä kaikista menetetyis- tä työpäivistä kertyy työmatkatapaturmien osalle 11,8 % eli enemmän kuin koneellisten tapaturmien osalle. Tehtaan lääkärin ilmoituksen mukaan nämä tapatur- mat ovat useinkin vaikeita, joten tervehtyminen vie paljon aikaa. Puolustuksena mainittakoon, että viime syksynä tiet olivat tavallista liukkaampia.

Työmatkatapaturmista on pidetty poliisi kuulustelu ja tulokset saatettu toimikuntien jäsenten tietoon. Si- vulla 6 oleva tilasto esittää työmatkatapaturmia.

Menetetettyjä työpäiviä 100 työntekijää kohti.

Tapaturmia 100 työntekijää kohti.

158	Ky. Pap.	16,1
76	Kun. Pap.	7,8
229	Vo. Pap.	23,3
55	Ky. Puuh.	10,3
85	Vo. Puuh.	18,4
178	Ky. Sell.	13,2
166	Vo. Sell.	19,3
139	Ky. korj.	20,6
193	Vo. korj.	38,8
50	Ky. höyry	16,7
70	Vo. höyry	13,2
49	Ky. sähkö	18,1
3	Vo. sähkö	8,6
115	Kloori	17,4
120	Karbidi	31,5
189	Ky. rak.	25,7
246	Vo rak.	36,6
264	Ky. ulkot.	19,5
318	Vo. ulkot.	31,9
344	Ky. talous	8,8
500	Vo. talous	18,7
	Sprii	14,3
201	Saha	18,0
62	Kulj.-os.	13,6
110	Maatalous	7,9
212	Haukkaa.	9,3
80	Verla	5,5
	0 Kirjapaino	0,0
164	Yht. luku	18,7

N:o Aiheuttaja	Tapaturmien lukumäärä	Menetetty työpäivät
1 Polkupyörälläajo	33	414
2 Kelkalla-ajo	1	—
3 Päälleajo	5	107
4 Liukastuminen ja kaatum.	15	286
	54	807

Asian korjaamiseksi annettakoon seuraavat ohjeet:

1. Jokainen jalankulkija ja pyöräilijä noudattaa tarkoin jaettuja "Liikenneohjeita".
2. Jokainen kohdallaan opastaa ja ohjaa, jos liikennemääräyksiä rikotaan.
3. Liukkaan kelin sattuessa jätetään pyörät kotiin.
4. Tehtaan alueella kiirehditään hitaasti.

Ammattitautitarkastukset.

Kuluneen vuoden aikana suorittivat tehtaan lääkärit jälleen työpaikkojen ammattitautitarkastuksia. Tarkastus käsitti seuraavat työosastot:

Maalis—toukokuu: klooritehtaan, selluloosatehtaan, Ky—Kuu korjauspajat, kemiallisen pesulan sekä klooritehtaan sähkömiehet, yhteensä 124 työntekijää.

Marras—joulukuu: klooritehtaan, rakennusosaston kivimiehet, ulkotyöosaston turvemiehet sekä Kouvolan Kirja- ja Kivipainon lyijyä käsittelevät työntekijät, yht. 142 henkeä.

Touko—kesäkuu: karbiditehtaan, Vo korjauspajan hitsarit ja metallisorvaajat, yhteensä 61 työntekijää.

Marras—joulukuu: karbiditehtaan, Vo selluloosatehtaan sekä hiomakivitehdas Sammon, yhteensä 70 työntekijää.

Tarkastuskertomuksissa esitetään, että yhdellä kemiallisen pesulan työntekijällä on esiintynyt lieviä trikloretylenin aiheuttaman myrkytystilan oireita, josta tehtiin lain määräämä ilmoitus. Karbiditehtaalla aikaisemmin esiintynyt kalkkityppi-ihottuma on ilahduttavasti vähentynyt ja viime vuonna sattui niitä ainoastaan 6 tapausta. Hitsaajien ja kovametallisorvaajien keuhkot on tarkastettu röntgenin avulla. Klooritehtaan työntekijäin väitettä, että heidän keskuudessa esiintyy hammaskatoa tavallista runsaammin, pidettiin liioiteltuna, ja tarkastuksessa todettiin, että suurimpana syynä siihen on huono hammashoito. Ammattitautiryhmässä oli terveydentila hyvä, joskin iäkkäämpien työntekijöiden yleisessä terveydentilassa on toivomisen varaa. Verenkiertotaudit ovat kovin yleisiä ja struuma esiintyy runsaasti. Myöskin kuulo- ja näköheikkoutta on paljon. Useita tarkastukseen kutsutuista jäi jälleen saapumatta, mikä on valitettava ilmiö.

Invalidit.

Vuoden vaihteessa oli eri osastoilla invalideja seuraavasti: sotainvalideja 80, työinvalidieja 77, muita invalideja 15 eli yhteensä 172.

Näissä luvuissa on otettu huomioon vain sellaiset invalidit, joiden invaliditeetti on vähintään 10 %.

Kurssitoiminta.

Kymin Oy:n ammattikoulun nais- ja miesopettajille pidettiin tammikuun 24. ja 25. päivinä työturvallisuus-

den neuvottelupäivät. Esitelmänpitäjinä olivat insinöörit R. Saarnio ja O. Saarinen Teollisuus-Tapaturmasta. Esitelmien aiheina olivat teollisuuden työturvallisuuden perusta, kehitys ja toimintamuodot, ammattikoulunopettajan osuus työturvallisuustyössä koulutyön yhteydessä, yleinen suojeluteknikka, sähkövaara, henkilökohtaiset suojalaitteet, tuuletuskysymykset, tapaturmavaara metallityössä ja tapaturmavaara puutyössä.

Opetus- ja neuvottelutilaisuus.

Työturvallisuuden opetus- ja neuvottelutilaisuudet pidettiin lokakuun 16 p:nä Voikan Yrjönojaalla ja 17 p:nä Kuusankosken seuratalossa. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 151 turvallisuustoimikunnan jäsentä. Neuvottelujen aiheina olivat liikenteen järjestelyt tehdasalueilla sekä uusien työntekijäin tapaturmaalttius. Myöskin esitettiin muutamia Teollisuus-Tapaturman suojeluteknillisen osaston Amerikasta ja Sveitsistä hankkimia filmejä.

Tekohengitysovetusta annettiin 13. 6. Vo sähköosastolla, osanottajia 30, ja 22. 6. Ky sähköosastolla, osanottajia 70.

Työturvallisuusopetus ammattikoulussa.

Kevätlukukaudella annettiin työturvallisuusopetusta ammattikoulun pojille R III A, R III B, R III C, R III D ja P III luokilla ja osallistui siihen 95 poikaa. Kurssiohjelma oli seuraava: työturvallisuuden yleispiirteitä, tapaturmavakuutuslaki, työturvallisuuslaki, ammattitautilaki sekä järjestysohjeet paperitehtaita, sulfiittitehtaita, puuhiomoita ja metalliteollisuutta varten, liikenneohjeet, tehdashygienia, teknillinen tapaturmantorjunta ja tekohengitysovetus. Tehdaskäynnit järjestettiin huhtikuussa, jolloin tutustuttiin Vo korjauspajaan, Vo paperitehtaaseen ja puuhiomoon, Ky korjauspajaan, Ky puusepänerustaaseen ja Ky selluloosatehtaaseen.

Tarkastukset ja tutustumiskäynnit.

25. 1. Teollisuus-Tapaturman edustajat ins. Saarnio ja Saarinen tarkastuskäynnillä Vo ulkotyöosastolla. 16. 2. Työterveyslaitoksen Teknillishygienisen osaston tarkastaja, dipl.ins. Urpo M. Hilska suorittanut hääkämittauksia Ky selluloosatehtaan massankäsittelyosastolla, jossa käytetään bensiinitrukkia rakennusten sisällä. 23. 4. Turvallisuustarkastaja osallistunut Tapaturmantorjuntayhdistyksen vuosikokoukseen. 23.—25. 5. Teollisuus-Tapaturman edustajan, ins. Saarisen tarkastuskäynti. Kohteet: kuljetusosasto, Vo paperitehdas, karbiditehdas, rakennusosasto sekä uusi lautatarha. 27.—28. 5. Turvallisuustarkastaja ja terveyssisar osallistuivat I:een Pohjoismaiseen Työlääketieteen ja -hygienian kongressiin Helsingissä. 29.—31. 5. Ammattientarkastaja, ins. Keskitalo ja työläistarkastaja Saarto tarkastuskäynnillä. Kohteet: Ky paperitehdas, Ky selluloosatehdas, Ky korjauspaja, Ky rakennusosasto, Kuu paperitehdas, klooritehdas, voimalaitos, spritehdas, Vo paperitehdas ja hiomo, Vo sähkövoima ja Vo korjauspaja. 19. 5.—30. 6. Vaa-tekaoppien katsastus kaikilla osastoilla. Tarkastajina terveyssisar ja osastojen luottamusmiehet. 10.—14. 9.

Teollisuus-Tapaturman edustaja, ins. Saarinen suorittanut tarkastuksen. Kohteet: Ky paperitehdas, Vo selluloosatehdas, klooritehdas, höyrynjakokeskus ja Ky selluloosatehdas. 28.9. Svenska Arbetsgivareföreningin edustajat Ruotsista tutustuneet yhtiömme työturvallisuusjärjestelmään. 21.11. Teollisuuslääkärin yhdistyksen esitelmätilaisuus Työterveyslaitoksella Helsingissä. 30.11. Ammattientarkastaja, ins. Tena suorittanut tarkastuskäynnin Kuu paperiteh-

taalla. Tarkastuksen kohteena aniliinipainokoneen myrkyllinen laimennusneste.

Valistustoiminta.

Teollisuus-Tapaturman "Ehkäise tapaturmia" sekä Tapaturmantorjuntayhdistyksen "Varokeino" on jaettu osastojen ruokailupaikkoihin sekä kaikille toimikuntien jäsenille. Myös muuta valistusaineistoa ja kirjallisuutta on jaettu runsaasti.